109E JAARGANG — NO.: 15 ZATERDAG 18 JANUARI 1992

AMIGOE

Prikje

Gelukkig maar dat blaffende honden niet bijten, Nydia...

NDP ROYEERT ASSEMBLEE-LEDEN

Regering verdeeld over reactie op Coopers en Lybrand

Paramaribo: Werkafspraken gemaakt over rol Bouterse

PARAMARIBO - In Paramaribo heeft president en opperbevelhebber Ronald Venetiaan vrijdag overleg gevoerd met Defensieminister Siegfried Gilds en legerleider Desi Bouterse. Er zijn "werkafspraken" gemaakt. Venetiaan en Gilds willen niet nader op het overleg ingaan. Het front in het parlement dat wil dat het leger zich geheel terugtrekt in de kazerne heeft versterking gekregen. De twee geroyeerde NDP-leden weigeren namelijk hun parlementszetel aan de partij terug te geven. Het is de regering ondertussen nog niet gelukt op één lijn te komen voor het officiële commentaar op het rapport over de toestand van de economie in Suriname dat is opgesteld door Coopers en Lybrand.

Begin vorige week maakte president Venetiaan al afspraken met Bouterse naar aanleiding van politieke uitspraken van de bevelhebber. Gilds had eerder gezegd dat Bouterse ontslagen moest worden als er geen vertrouwensbasis tussen het ministerie van Defensie en de legerleiding zou blijken te bestaan. De controverse tussen Gilds en Bouterse tekende zich af voor het bilateraal overleg tussen Suriname en Nederland over militaire assistentie aan het ministerie van Defensie in Paramaribo. Nederland stuurt binnen enkele weken militaire deskundigen naar Suriname om hervorming van het leger voor te bereiden.

GEEN BEHOEFTE

Vorige week stelden Venetiaan en Bouterse vast dat Suriname geen behoefte heeft aan een crisis over de positie van het leger of de legerleiding. Bouterse zou geen "politieke" uitspraken meer mogen doen. Voorstellen tot grondwetswijzigingen die de rol van het leger tot een louter militaire taakstelling moeten terugdringen, zouden "zo spoedig mogelijk" door het parlement worden behandeld.

De parlementsleden Frank Playfair en Ernie Brunings van de aan het leger gelieerde Nationale Democratische partij (NDP) weigeren hun zetel in de Surinaamse Nationale assemblee prijs te geven. Het verzoek hiertoe werd hen gedaan door de andere leden van de fractie van de NDP.

ROL LEGER

Het kwam vorige week tot een splitsing in de indertijd min of meer op initiatief van legerleider Desi Bouterse opgerichte partij. Playfair en Brunings werden woensdag als lid van de NDP geroyeerd. De splitsing was het gevolg van onenigheid over de rol van het leger in de politiek. Het in diskrediet geraakte duo wilde dat de militaire op zich niet inlaat met politieke aangelegenheden. De overige tien NDP-parlementariërs zijn het met Bouterse eens dat er "zonder militaire leiding geen NDP" kan bestaan. Playfair en Brunings vormen nu een aparte fractie in het parlement. Ze kunnen op basis van de grondwet niet worden teruggeroepen door de NDP.

De Surinaamse ministerraad heeft nog geen overeenstemming kunnen bereiken over een reactie op het rapport van Coopers en Lybrand voor aanpassing van de economie. De reactie had eigenlijk vrijdag aan de Europese Commissie, die het consultantsbureau inschakelde, moeten zijn gegeven. De regering in Paramaribo streeft ernaar maandag op het pakket van voorstellen te reageren. Wisselkoersaanpassing is de belangrijkste aanbeveling van Coopers en Lybrand.

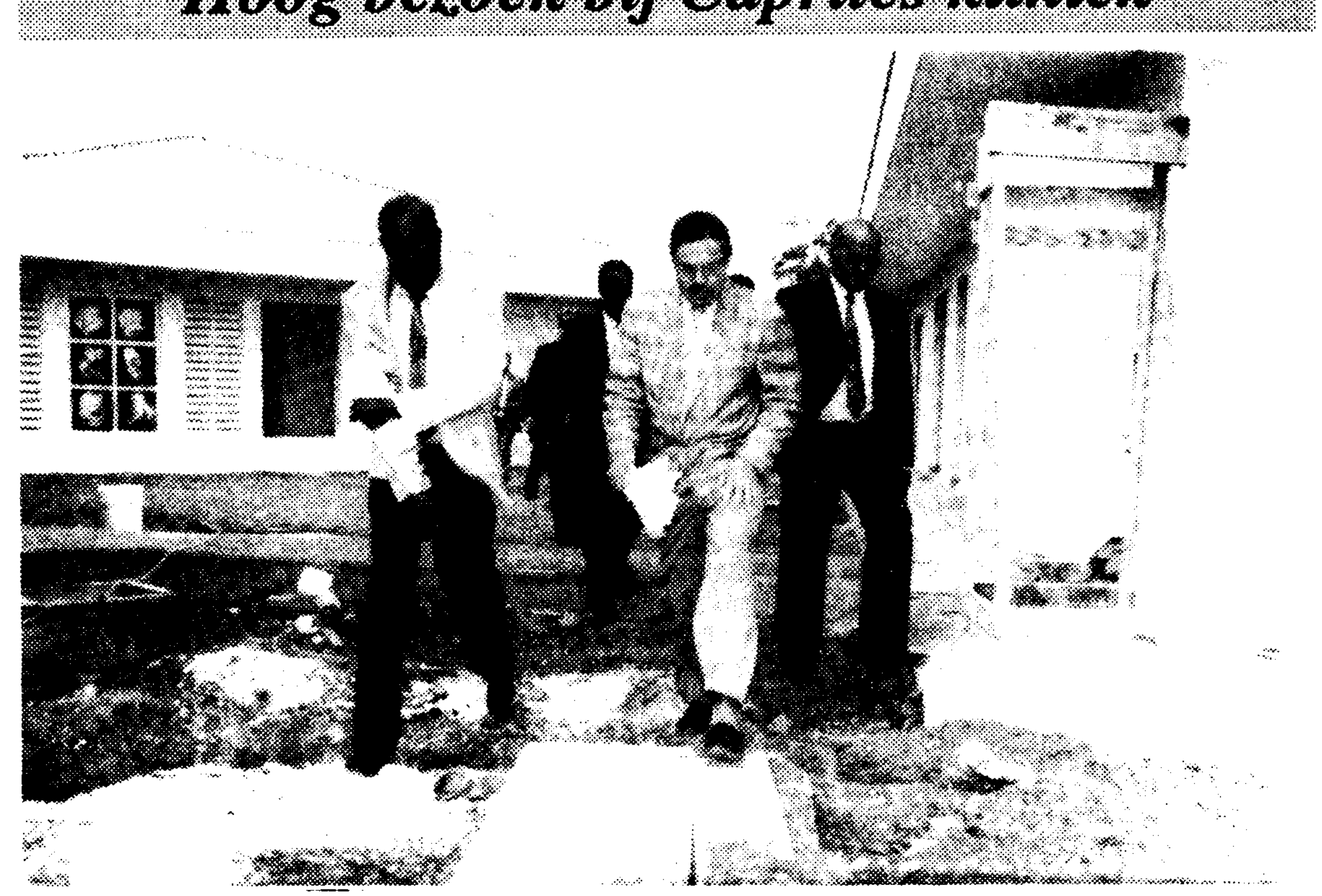
De VHP, de Hindoestaanse partij in de regeringscoalitie Nieuw Front, wil de wisselkoers van de Surinaamse gulden niet direct wijzigen. Volgens de VHP-leiders moeten in een "tussenfase" eerst de overliquiditeiten substantieel worden afgeroomd en het begrotingstekort realistisch worden gesaneerd. Pas dan zou volgens de VHP de munteenheid kunnen worden gedevalueerd.

Een andere regeringspartner, de SPA, is evenmin voorstander van devaluatie op korte termijn. Volgens de SPA, die wordt beschouwd als de politieke exponent van de vakbeweging, moet wisselkoersaanpassing "gedegen" worden voorbereid, vooral omdat de Surinaamse economie sterk afhankelijk is van importen. De SPA vindt dat Coopers en Lybrand te weinig rekening houdt met sociale effecten.

Standpunten van de overige regeringspartijen, NPS en KTPI, zijn nog niet duidelijk. In een eerder stadium was de NPS van Henck Arron het in grote lijnen eens met het Coopers en Lybrand-rapport.

Het is de tweede keer dat de Surinaamse regering het geven van een reactie op het saneringsrapport uitstelt. In december gebeurde dat om de vakbeweging meer tijd te geven voor bestudering van de maatregelen.

Hoog bezoek bij Capriles kliniek

■WILLEMSTAD— Op uitnodiging van de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, drs Stanley Inderson, bracht de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken mr Ernst Hirsch Ballin op 16 januari 1992 een bezoek aan de dr David Ricardo Capriles kliniek. Die uitnodiging hield verband met het beleid van de minister van Volksgezondheid om ook gedurende het jaar 1992 de geestelijke gezondheidszorg te versterken en te reorganiseren. Dat houdt onder meer concreet in dat de zorg ten behoeve van zwakzinnigen zich moet gaan richten op de noden van die specifieke doelgroep; vandaar dat over een aantal weken de verantwoordelijkheid voor achtenzestig pupillen na degelijke voorbereiding zal worden overgedragen aan Stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten.

Ten behoeve van behandelde cliënten van Dr Capriles kliniek is een aanleunvoorziening in aanbouw; wanneer zij klaar is zullen maar liefst zesendertig van die cliënten in een leefbaarder milieu, met veel privacy, beschut kunnen worden. De minister heeft aan de directie van de Dr Capriles kliniek de opdracht gegeven om hem te adviseren over de vraag op welke wijze de ruimten die beschikbaar zullen komen door voormelde verschuivingen te pas kunnen komen bij de verbetering van de privacy binnen de Dr Capriles kliniek, en de klinische opvang van verslaafden met een psychiatrische problematiek.

Het vormings-, opleidings- en trainingsprogramma ten behoeve van het personeel wordt geïntensiveerd. Het gebouwencomplex zal moeten worden gerenoveerd om aan nieuwe functie-eisen te voldoen; het nodige zal gedaan worden ter verbetering van de groenvoorziening.

Ondertussen gaat de Commissie Herstructurering Geestelijke Gezondheidszorg gestaag verder met voorbereidingen op de herstructurering, de decentralisatie van de Dr Capriles kliniek. Met dit proces wordt beoogd de samenhang, de bestuurbaarheid, de kwaliteit van voorzieningnen te verbeteren, hiaten op te vullen, de zorg te humaniseren en daardoor meer rekening te houden met de rechten van de patiënt.

Tijdens een rondleiding in de Dr Capriles kliniek hebben de minister en de directie van de kliniek minister Hirsch Ballin geïnformeerd over het eerder beschreven beleid en diverse projecten die met behulp van meer jaren plan-fondsen worden gefinanciërd.

Op de foto een beeld van de rondleiding op het terrein van de Capriles kliniek.

Islamieten in Algiers in gebed

■ALGIERS - Fundamentalistische Islamieten tijdens hun gebed bij de Bab El Qued-moskee in Algiers. Dit was de dag nadat eigenlijk de tweede stembusronde had moeten worden gehouden, welke de fundamentalisten zeker zouden hebben gewonnen.

"Die nu aanslagen plegen zijn landverraders"

Baker belooft hulp bij vredesproces El Salvador

SAN SALVADOR - De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, heeft vrijdag alle terroristische acties door extremistische groeperingen in El Salvador veroordeeld. De aanhangers van dergelijke groepen zijn "landverraders" en vormen een bedreiging van de broze vrede in het Middenamerikaanse land.

Baker zegde het Salvadoraanse parlement toe dat de Verenigde Staten alles zullen doen om te zorgen dat het vredesproces wordt voltooid. De Amerikaanse minister sprak tot de Salvadoraanse nationale assemblee, een dag na de ondertekening van een vredesakkoord tussen de regering en de guerrillabeweging FMLN. Kennelijk richtte Baker zijn veroordeling tegen de rechtsradicale groeperingen die het vredesakkoord afwijzen.

De voorzitter van de Nationale assemblee, Roberto Angulo, stelde vrijdag voor gratie te verlenen aan alle regeringsmilitairen en leden van het FMLN die als gevolg van de oorlogssituatie zijn vastgezet. Angulo doelde daarbij ook op de vrijlating van de officieren die zijn veroordeeld wegens de moord op zes paters Jezuieten in 1989. Angulo, lid van de regerende nationalistische ARENA-partij, stelde voor "gratie te verlenen voor alle misdaden". De kwestie van algehele amnestie is een van de onderwerpen geweest tijdens de vredesbesprekingen waarover de regering en het FMLN geen overeenstemming konden bereiken.

Noordkoreaanse VS-ontmoeting op hoog niveau

WASHINGTON - De Verenigde Staten en Noord-Korea zullen woensdag voor het eerst een ontmoeting op hoog niveau hebben. Dat heeft het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken vrijdag meegedeeld.

Het belangrijkste gespreksonderwerp betreft de nucleaire veiligheid, aldus woordvoerder Richard Boucher. De ontmoeting tussen de VS en Noord-Korea is in New York. De Amerikaanse onderminister van Politieke zaken Arnold Kanter zal Washington bij het gesprek vertegenwoordigen. De Noordkoreaanse delegatie zal worden geleid door een secretaris van de Arbeiderspartij van Korea Kim Yong Song.

Acht doden bij aanslag door IRA

BELFAST - Bij een door IRA opgeeiste bomaanslag in het westen van Noord-Ierland zijn vrijdag acht mensen om het leven gekomen en zes mensen gewond geraakt, zo heeft de politie meegedeeld.

De bom explodeerde op de weg van Omagh naar Cookstown in het graafschap Tyrone. De slachtoffers bevonden zich in een bestelwagen en keerden terug van hun werk, aldus de politie. Volgens ooggetuigen zou een mijn onder een busje van een bouwbedrijf zijn ontploft.

Honger bedreigt miljoenen Afrikanen

FAO: Situatie in Somalia dramatisch

NAIROBI - Bijna achttien miljoen mensen worden dit jaar in de Hoorn van Afrika bedreigd met de hongerdood. Dat heeft de Voedsel- en Landbouworganisatie FAO van de Verenigde Naties vrijdag in de Kenyaanse hoofdstad Nairobi meegedeeld. Volgens de FAO is de situatie vooral in Somalia dramatisch. Wegens de aanhoudende gevechten in de burgeroorlog hebben viereneenhalf miljoen Somaliërs, ruim zestig procent van de bevolking, dringend voedsel nodig, aldus de FAO.

De meeste internationale hulporganisaties hebben hun personeel al uit dit land teruggetrokken. Daardoor, zo stelt de FAO, krijgt slechts een klein deel van de hongerende bevolking, hulp. De gezondheidszorg in Somalia functioneert helemaal niet meer, concludeert de VN-organisatie.

In Sudan zijn ondanks een relatief goede oogst zeven miljoen mensen op voedselhulp aangewezen. Daartoe behoren 5,3 miljoen mensen die het slachtoffer zijn geworden van de droogte (voornamelijk in het westen van Sudan) en bijna twee miljoen Sudanezen die door de burgeroorlog in het zuiden van het land dakloos zijn geworden.

De FAO stelt dat ook Etiopie dit jaar noodhulp nodig heeft. Viereneenhalf miljoen mensen lijden in dit land honger. Bovendien moeten ook nog 1,3 miljoen gedemobiliseerde soldaten van het voormalige regime van dictator Mengistu Haile Mariam en 360.000 daklozen worden verzorgd. Het bewind van Mengistu kwam in mei 1991 ten val. Ook de naar onafhankelijkheid strevende provincie Eritrea is op voedselhulp aangewezen.

Toch heeft Afrika minder voedselhulp nodig dan in het seizoen 1990/1991. De reden daarvan is dat in de zuidelijke Sahara-staten record-oogsten zijn genoteerd, terwijl de oogstresultaten voor de kuststaten in west-Afrika ook goed zijn. Liberia en Sierra Leone zijn wegens de gevolgen van een burgeroorlog hier uitzonderingen: Beide landen hebben op grote schaal voedselhulp nodig. In Zaire, waar in de herfst bloedige onlusten plaats hadden, is de voedselvoorziening aanzienlijk verslechterd.

In het zuidelijke deel van het Afrikaanse continent is de nood in Angola en Moçambique, waar ook burgeroorlogen heersen, het grootst. Dat geldt vooral voor de 1,8 miljoen vluchtelingen en daklozen in Moçambique.

Bij eerste verjaardag begin Golfoorlog

Saddam Husayn erkent voor eerst verliezen

BAGHDAD - Voor de Iraakse televisie heeft de Iraakse president Saddam Husayn vrijdag voor het eerst erkend dat zijn leger de Golfoorlog heeft verloren.

Saddam Husayn hield de Iraakse bevolking voor dat zij materieel gezien de oorlog weliswaar heeft verloren, maar moreel gezien toch heeft gewonnen. "Als we de confrontatie bezien in traditionele materiele en technologische termen, dan heeft het kamp van de gelovigen verloren", zo erkende hij. Hij voegde er echter aan toe dat Irak een morele overwinning scoorde op de alliantie die Irak in 42 dagen uit Kuwayt verdreef.

In zijn 45-minuten durende toespraak noemde hij 17 januari 1991 "een dag van trots en glorie". Saddam Husayn beloofde het volk verder dat Irak een "invloedrijke militaire capaciteit en een bloeiende economie" zal opbouwen. De toespraak was bij gelegenheid van de eerste verjaardag van het begin van de Golfoorlog.

Losgeld gevraagd voor Amerikaan op Filipijnen

MANILA - Een onbekende heeft gebeld met het bedrijf waar de vrijdag in Manila ontvoerde Michael Barnes werkt. Hij eiste een losgeld van 36 miljoen gulden, zo heeft de politie zaterdag meegedeeld.

Het telefoontje kwam vrijdag binnen bij Philippine Geothermal Inc, waarvan de 41-jarige Barnes onderdirecteur is. De opbeller zei dat hij de Amerikaanse zakenman in zijn macht heeft en eiste een losgeld van 36 miljoen gulden voor zijn vrijlating. Nadere bijzonderheden noemde hij niet, aldus een woordvoerder van de politie die zei dat de politie niet kan uitmaken of het telefoontje serieus te nemen is.

Kazachstan: Uranium-handel volgens regels

MOSKOU - Kazachstan zal zich bij zijn voorgenomen verkoop van uranium houden aan de internationale afspraken en daarvoor overleg voeren met het Internationaal agentschap voor Atoomenergie (IAEA).

Een woordvoerder van president Noersoeltan Nazarbajev van Kazachstan ontkende berichten dat de voormalige Sovjetrepubliek al is begonnen met de verkoop van nucleaire technologie. "Kazachstan zal andere niet-nucleaire landen niet helpen bij het maken of aanschaffen van kernwapens", aldus de woordvoerder.

In Nederland gemengde reacties op plan Hirsch Ballin

AMSTERDAM/WILLEMSTAD — Het plan van minister Hirsch Ballin (koninkrijkszaken en justitie) om minderjarige Antillianen die in het criminele circuit zijn terecht gekomen, terug te sturen naar hun eilanden, heeft in Nederland gemengde reacties uitgelokt. De van de Antillen afkomstige wethouder Hubert Fermina (Dordrecht) zei het in grote lijnen met minister Hirsch Ballin eens te zijn, maar het terugsturen van bepaalde Antillianen gaat hem toch wat te ver. Fermina, (voorzitter van een commissie van de Vereniging van Nederlandse Gemeente die zich specifiek met de problemen rond de jonge Antillianen bezighoudt) stelt met nadruk dat de problemen worden veroorzaakt door een beperkte groep Antillianen. "Het zijn jongens en meisjes van 13 tot 15 jaar die op de Antillen al in een bepaalde situatie zijn verzeild geraakt en op een of andere manier hun heil in Nederland zoeken onder het motto: "Daar zal het wel beter zijn". Ze komen hier zonder ouders, er is geen sociale controle op hun doen en laten, het sturende element ontbreekt". Fermina wijst op de maatregelen die Dordrecht neemt voor wat betreft de begeleiding van de Antilliaanse probleemjongeren.

ZONDE

"Als Antillianen in bepaalde wijken problemen hebben, gaat er een ambtenaar op af die met de betreffende jongeren contact zoekt en de problemen inventariseert. Je moet niet praten over buurthuizen en zo, maar de jongeren persoonlijk benaderen. Zo'n persoonlijke behandeling heeft uiteindelijk meer effect dan een groepsbehandeling. Willen de jongelui niet voldoen aan eisen die de maatschappij stelt, dan kun je over sancties denken. Ze hebben rechten, maar ook plichten. Terugsturen vind ik om pragmatische redenen onjuist. Dat is zonde van het geld. Ze komen toch weer terug. Verbeter de voorlichting op de Antillen. In Nederland is een Bureau Nieuwkomers dat zich met hun problemen bezig houdt. Beter nog is op de Antillen een Bureau Vertrekkers op te richten, waar alle mogelijke informatie wordt gegeven", aldus Fermina in "Met het oog op morgen".

Districtshoofd J. Dietz van de politie in Amsterdam-Zuidoost (Bijlmermeer) zegt: "Je loopt achter de feiten aan, als je de Antilliaanse jongeren eerst laat komen en daarna terugstuurt. Goede voorlichting op de Antillen zelf is een eerste vereiste om de jongens af te helpen van het idee dat ze naar luilekkerland reizen. Wanneer ze bij hun terugkomst niet worden opgevangen op de Antillen en er daar geen uitreiscontrole is, ben ik bang dat er een pendeldienst ontstaat". Dietz vraagt zich af wanneer je een Antilliaanse jongere als "crimineel" kunt bestempelen. "Welke normen legt men aan. Moet je ze soms na een eerste contact met de politie al terugsturen?". Hij voelt bovendien niet veel voor een razziasfeer in zijn stadsdeel, hoewel het politiekorps ter plaatse de delinkwenten bij naam en toenaam kent.

"De Volkskrant" schrijft vanochtend dat de politie van Amsterdam over het algemeen tevreden is over de afspraken die minister Hirsch Ballin op de Antillen heeft gemaakt voor wat betreft Antilliaanse probleemjongeren. "Er wordt eindelijk eens serieus over het probleem op de Antillen nagedacht. Een jaar geleden gebeurde er nog niets. De noodkreet van commissaris E. Nordholt een jaar geleden heeft effect gehad", zegt een woordvoerder van de Amsterdamse politie. Nordholt waarschuwde er toen voor dat er mogelijk rassenrellen zouden kunnen uitbreken, als niet snel iets wordt gedaan de problemen van bepaalde groepen allochtonen.

Nordholt is nog niet officiëel op de hoogte gesteld dat het om het "terugsturen" van Antillianen gaat. De politie wijst er op dat er een werkgroep in het leven wordt geroepen die tal van problemen met Antilliaanse jongeren gaat onderzoeken. "Een van de aandachtsvelden is de remigratie. Maar de bedoeling is dat er in een veel breder verband naar allerlei problemen wordt gekeken". Een groot deel van de problemen met deze jongeren ligt volgens de hoofdstedelijke politie aan de kant van de Antillen zelf.

"Als men er daar in slaagt jeugdigen een perspectief te bieden, dan heeft dat consequenties voor jongeren op de Antillen, maar ook voor jonge Antillianen in Nederland die hier geen toekomst hebben", aldus een Amsterdamse politiewoordvoerder.

FRUSTREREND

"De Volkskrant" wijdt vandaag twee pagina's van een van zijn zaterdagkaternen aan de wijken, waaruit veel Antilliaanse probleemjongeren afkomstig zijn. De verslaggeefster van het blad trok naar Seroe Fortuna. Ze sprak er onder meer met het hoofd van de rooms-katholieke lagere school Hayes Nicholls. Het hoofd van het "Kolegio Dodo Palm" schetst de problemen die het onderwijs in het Nederlands veroorzaakt in een wijk, waar papiaments de omgangstaal is. "We zijn elkaar hier voor de gek aan het houden. Het is zo ingewikkeld. Hopeloos frustrerend. Wij kregen straf als we papiamento spraken op de speelplaats. Kun je je dat voorstellen? Straf, omdat je je moedertaal sprak? Papiamento is een taal met ploffers. Hoe kun je in godsnaam met je vriendje over voetbal praten in het Nederlands? En waarom moet het eigenlijk Nederlands zijn en geen Spaans of Engels. Dat sluit toch veel beter aan op de regio?"

TWEEDERANGS

Uit de gesprekken in de wijk komt naar voren dat de bewoners zich daar tweede rangsburgers voelen. "Naar Nederland gaan is ook een manier om aan je strenge en soms verstikkende familie te ontsnappen. In Nederland ben je meteen volwassen". Een van de jongens, vastbesloten om naar Nederland te gaan, waarschuwt dat "je jezelf daar moet aanpassen. Opkomen voor jezelf. Wij kennen dat hier niet. Maar in Nederland mogen ze zelfs de meester kritiseren". Humphrey, een van de acteurs in de voorlichtingsfilm "In Holland staat een huis" komt ook aan het woord. Hij komt naar Curaçao terug, zodra zijn studie in Nederland is afgerond. "Uit idealisme".

Het eerste deel van de voorlichtingsfilm zou maandag worden uitgezonden, maar de uitzending werd op het laatste moment afgelast en vervangen door een programma, waarin de premier nog eens mocht uitleggen wat zij dacht van de staatkundige herstructurering. De Antilliaanse overheid vond de film "te zwervend". Hij toonde een Nederland met de [illegible], waar alle huizen tuintjes hebben en de buren mooie rozen; een land waar de mensen alleraardigst zijn en — heel anders dan de Antillianen zelf — niet vloeken. En een land waar je allerlei leuke dingen kon doen.

HEIMWEE

Max Martina, het hoofd van de Curaçaose Reclassering, zag de voorvertoning en kreeg er volgens "de Volkskrant" "heimwee naar Nederland van". De betaald voetballer Edward — even terug in Seroe Fortuna — zegt geschrokken te zijn van sommige landgenoten; vooral toen hij in een Haagse discotheek zag hoe de ene Antiliaan de andere neerschoot. "Hier schieten ze in de lucht, daar schieten ze raak".

Volgens Max Martina schort het aan de opvoeding van de mensen. "Die is veel te bevoogdend. Het is altijd maar: "Doe dit" en "Doe dat". Zo kweek je mensen met weinig creativiteit die alleen onder gezag van een ander kunnen functioneren". Volgens Martina kijken Curaçaoënaars meer naar wat ze tegenkomen op hun weg dan dat ze zelf een duidelijk beeld hebben van waar ze heen willen. Martina, zelf afkomstig uit een volkswijk, heeft bijna twintig jaar in Nederland gewerkt. Toen hij terugkwam, zag hij dat zijn mooie vroegere klasgenootje was veranderd in een oude vrouw met een sleep kinderen en dat zijn beste schoolvriend in de goot lag. "Dat deed pijn", vertrouwt hij de verslaggeefster van "de Volkskrant" toe.

Volgens Keith Carlo, voorzitter van het POAA, het platform van Antilliaanse en Arubaanse organisaties in Nederland, mogen de Antillianen door justitie onder geen beding naar hun eilanden van herkomst worden teruggestuurd". Of ze nu wel of geen crimineel zijn, dit plan is geen oplossing voor de problemen", meent Carlo. In het radioprogramma "Met het oog op morgen" stelde hij dat door zo'n maatregel Antillianen en Arubanen tot tweede-rangs-burgers worden gedegradeerd.

"Antillianen hebben recht op een Nederlands paspoort, maar moeten zich aan de regels van de Nederlandse rechtsstaat houden. Bij overtreding van die regels moeten ze worden gestraft, maar daarna geresocialiseerd, zodat ze in de maatschappij normaal kunnen functioneren. Terugsturen kan nooit een oplossing zijn. Dat is de verplaatsing van het probleem", aldus Carlo.

Hij vindt het regelen van een goede opvang, een goede scholing en het opleggen van de verplichting aan werkgevers "hun deuren voor allochtonen en dus ook Antillianen en Arubanen open te stellen essentieel voor de oplossing van de problemen. Die oplossing ligt dus voor een belangrijk deel in Nederland, maar ook op de Antillen ligt er een taak", vindt Carlo. Hij is het eens met de opvatting van de minister dat een betere [illegible] lichting en een beter o[illegible] wijs van groot belang[illegible] "Het onderwijs op de A[illegible] len moet sterk worden v[illegible] terd en meer aansluit[illegible] de cultuurbeleving va[illegible] jongeren. De jeugd moet [illegible] worden gestimuleerd [illegible] school af te maken om [illegible] volgens ook in Nede[illegible] haar kans te kunnen gri[illegible] Wij zijn een stukje [illegible] Wereld. Vanuit onze [illegible] ving is en blijft Neder[illegible] een rijk land dat [illegible] kansen biedt".

Internationale week van Kiwanis

WILLEMSTAD — Kiwanis Club Curaçao [illegible] van 19 tot 26 januar[illegible] internationale week [illegible] Kiwanis. Verschillende [illegible]viteiten worden geor[illegible]seerd voor de gemeens[illegible] waarbij - net als ver[illegible] jaar - de nadruk [illegible] gelegd op het [illegible] 'Childer, priority nu[illegible] one'.

Zondag de 19de wor[illegible] een heilige mis gehoud[illegible] het Mgr. Verriet Insti[illegible] met aansluitend een [illegible]rieerd programma voo[illegible] kinderen en de zusters.

Woensdagavond zal O[illegible] Castillo voor de leden va[illegible] Kiwanis Club een le[illegible] houden over onze toe[illegible] stige staatkundige struct[illegible] De pers zal daarbij aanw[illegible] zijn om vragen te stellen.

Vrijdagavond worden [illegible] festiviteiten afgesloten [illegible] een gezellige avond op [illegible] boot 'Mermaid'.

Overheid zoekt deskundigen

Curaçaos bureau staatkundige struktuur wordt opgericht

WILLEMSTAD —Het Bestuurscollege van Curaçao is bezig een bureau op te zetten dat zich speciaal moet bezighouden met de realisering van de toekomstige staatkundige structuur. Dit blijkt uit personeelsadvertenties in de plaatselijke dagbladen die vrijdag zijn verschenen.

In de advertenties vraagt het Bestuurscollege (i.c. de gezaghebber en sekretaris) voor de bemanning van het "bureau staatkundige structuur" juristen, politicologen, economen en financieel deskundigen.

Het bureau zal ook voorbereidingen moeten treffen voor het referendum over de status aparte, die op 12 juni zal worden gehouden. Ook zal het voorstellen moeten aandragen voor toekomstige samenwerking van Curaçao "op basis van vrijwilligheid en daadkracht" met andere eilandgebieden en landen in het koninkrijk.

Niet bekend is hoeveel mensen het bureau zullen bemannen en of die binnen de [illegible] worden gezocht.

In het midden van de jaren '80 bestond op de Antillen een - landelijk- departement van Binnenlandse Zaken. Het betrof een speciaal met berekking tot de staatkundige herstructurering opgezet departement. Toentertijd kwam het initiatief hiertoe van de MAN, die toen nog het signatuur van het kabinet had. Winston Lourens, tegenwoordig ex-MAN en onafhankelijk Statenlid, was (ondermeer) minister van Binnenlandse Zaken. Dat departement heeft zich vooral beziggehouden met pogingen de eilanden bij elkaar te houden en heeft daartoe verschillende voorstellen gepresenteerd. Ook 'nation building' was een van de voornaamste bezigheden van het departement, dat na het aantreden van het kabinet Liberia opgedoekt werd in het kader van de bezuinigingen bij de overheid.

Dat ging gepaard met de nodige kritiek; volgens de MAN zou het hier om een politieke zet gaan. Directeur van dat deparement was mr. Gerard Tellers, de wetgevingsjurist van de MAN, die vorig jaar na een behoorlijk aantal jaren op Curaçao, naar Nederland terugkeerde omdat hij, naar hij meedeelde, door zijn politieke kleur moeilijk aan de bak kwam.

Eerste spreker maakt tongen los

Lunch-seminars GGD dankbaar initiatief

WILLEMSTAD — Het initiatief van de GGD om wekelijks lunch-seminars te houden op vrijdag is de eerste maal dankbaar aangegrepen door de genodigden. Het kapelletje op het terrein van de gezondheidsdienst zat tot de nok toe vol met belangstellenden. Spreker dr. B. Whiteman wist met zijn uiteenzetting de tongen los te maken van de aanwezigen die verbit in discussie raakten.

Na een maal, geprepareerd in de keuken van Alicia, verzamelden zich heel wat luistergrage oren in het GGD-kapelletje, dat langs de muren volgestouwd staat met medische tijdschriften, archieven en klappers. Bijna iedereen veroverde een zitplaats, de laatkomers bleven gebonden in de deuropening staan.

"Het is van het grootste belang, voor wat voor dienst of activiteit dan ook, om een analyse te maken van de resultaten van de activiteiten", zo begon dr. Whiteman zijn rede over een 'lokaal gezondheidssysteem'. En daar schort het nog al eens aan moest de spreker eerlijk toegeven. "Onze sterftecijfers rond de geboorte en het aantal medische uitzendingen naar het buitenland zijn alarmerend vergeleken met andere landen die eenzelfde levensstandaard hebben."

Een ietwat treurige schets moest dr. Whiteman geven van de Nederlandse Antillen als land met een hoge werkloosheid, slechts een klein percentage van de bevolking dat particuliere medische voorzieningen kan betalen en dalende belastingopbrengsten die voor de gezondheidszorg kunnen worden gebruikt. Steeds minder kan een beroep worden gedaan op overheidsdiensten.

Bij benadering 140 miljoen van de 423 miljoen mensen in de regio hebben geen reguliere toegang tot de basisvoorzieningen voor gezondheidszorg en geschat wordt dat de situatie er tegen het jaar 2000 niet beter op wordt. Waar de ontwikkelde landen strijden tegen ziekten die te maken hebben met milieu, arbeids- of sociale omstandigheden, moeten de ontwikkelingslanden ook nog eens vechten tegen infectie en andere degeneratieve aandoeningen. Een deel van de landen in de regio heeft daarnaast nog te kampen met ondoorzichtige systemen, bureaucratie en gebrek aan samenwerking.

2000

Om deze moeilijke situatie te lijf te gaan heeft de Pan American Health Organization (PAHO) in 1986 een tweetal resoluties aangenomen, waarin een doel wordt gesteld voor het jaar 2000; in dat jaar moeten bepaalde basisstandaarden voor gezondheidszorg zijn bereikt door lokale gezondheidssystemen te creëren en te versterken.

Een systeem bestaat uit verschillende samenhangende componenten en factoren met een gemeenschappelijk doel, in dit geval het bereiken van een betere volksgezondheid. Een lokaal gezondheidssysteem beoogt hetzelfde, maar dan binnen een bepaald geografisch geheel.

De meest ideale situatie voor een samenleving is een volksgezondheid die stabiel is, maar net als een individu kan ook een gemeenschap ziek zijn of gehandicapt, aldus Whiteman. Een gezondheidssysteem moet ertoe bijdragen dat daarin verbetering komt.

"Sociale participatie en decentralisatie is daarbij van het grootste belang", was dr. Whitemans boodschap in zijn slotwoorden. "Dat betekent dat we moeten stoppen met alleen maar te werken voor diensten en instanties en dat we moeten beginnen te werken voor de gemeenschap."

DISCUSSIE

Een verhitte discussie ontstond naderhand met name over het laatste deel van Whiteman's betoog voor meer participatie van de gemeenschap. Voorlichting wordt als essentieel gezien, evenals het luisteren naar wat er omgaat in de bevolking. Dr. Whiteman gaf daarop nogmaals aan dat de bevolking vaak zelf het beste kan aangeven, waar het aan schort in hun omgeving. "Bewoners uit een bepaalde wijk zijn geen professionals, maar toch als je ze een prioriteitenlijst laat opstellen voor hun volksgezondheid, zullen ze komen met opmerkingen als het asfalteren van wegen om het stof tegen te gaan. Dàt is nou een structurele oplossing om de gezondheid in een wijk op te vijzelen."

Expositie Theo Lendering Sr.:

'Curaçao als hobby...'

'Ik ben geen kunstschilder van beroep. Dit is een hobby.', aldus de woorden van Theo Lendering sr. zelf. Het is een hobby waarmee hij in de jaren zeventig is begonnen toen hij plannen begon te maken zich begin tachtig terug te trekken uit zijn beroep.

Theo Lendering kwam vlak voor de Tweede Wereldoorlog op Curaçao aan om te komen werken in het bouwbedrijf van zijn vader. Al vlug werd hij opgeroepen voor de schutterij en toen hij daar, per ongeluk, want zijn moeder had verlof gevraagd voor zijn broer, uitkwam, ging hij eerst terug naar school. Hij hoort bij de eerste lichting van het Peter Stuyvesant College.

Na de school kwam hij opnieuw terecht bij het familiebedrijf en in de loop der jaren heeft Theo Lendering aan Curaçao (en aan Bonaire) gebouwd. Veel architecten zaten er in die beginjaren niet op Curaçao dus de huizen die gebouwd moesten worden werden veelal door hem zelf getekend en die tekenvaardigheid komt hem nu bij zijn schilderkunst goed van pas. En zijn ervaring en ook zijn liefde voor de bouw, spreken uit zijn schilderijen want de meeste hebben gebouwen, huizen en huisjes, tot onderwerp.

Theo Lendering is eerst verhuisd naar Spanje, later naar Nederland, maar een paar maanden brengt hij elk jaar door op Curaçao, bij zijn zoon. In die maanden maakt hij veel foto's, zodat hij, ook in Nederland, Curaçao kan schilderen. Ooit heeft hij, in Colombia, op straat zitten schilderen. Dat doet hij nooit meer: 'Daar word je gek van. Al die kinderen om je heen!'

Vlak voordat hij naar Spanje verhuisde in 1980, hield Theo Lendering een expositie van zijn werk in het aannemerskantoor. Hoe moest hij al die schilderijen meenemen? Ze werden bijna allemaal verkocht. Daarna werd het stil om hem heen, maar zijn vrienden wisten dat hij schilderde. Door een initiatief van Tirso Sprockel is nu deze expositie met behulp van de Dienst Cultuur in het Cultureel Centrum Curaçao tot stand gekomen.

In het CCC hangen bijna vijftig olieverfschilderijen, een paar van Spanje, een paar van Bonaire, maar het overgrote deel van Curaçao. Het zijn huizen en straatjes, van Otrobanda, van Punda of van Pietermaai en ook wat landschappen zoals bijvoorbeeld van het Spaanse water. Lendering kan goed tekenen en heeft oog voor composities. Strak van lijn en helder van kleur levert hij aantrekkelijke doorkijkjes, mooie stukjes Curaçao. Het best zijn de kleinste schilderijtjes, de pontjes, de straatjes van Otrobanda. Als Theo Lendering groter gaat werken worden zijn schilderijen wat vager, zeker waar er ook planten of bomen op de voorgrond bijkomen. Het lijkt of hij, als het zo groot uitgemeten wordt, niet kan geloven dat de kleuren zo schel en het licht zo fel is.

Maar hij vergeet zijn vak niet: de Belvedère is op zijn schilderij al gerestaureerd. 'Dat is de aannemer in me. Ik weet hoe het zal worden.' Ook 'waagt' hij zich af en toe aan het abstracte, maar dan nog in combinatie met de bouwlijnen. De prijzen van de schilderijen zijn alleszins redelijk.

Het is een leuke expositie van iemand, die al woont hij ver weg, Curaçao niet los kan laten.

NEL CASIMIRI

WILLEMSTAD — De Raad voor Milieuhygiëne van Curaçao, kortweg de milieuraad, bestaat dit jaar twintig jaar. De organisatie werd opgericht in 1972, aan de vooravond van de eerste internationale milieuconferentie te Stockholm.

De milieuraad dient als officieel adviesorgaan van het Bestuurscollege. In de twintig jaar dat deze rol is vervuld, is er veel gebeurd op milieugebied, zo stelt de raad vast.

De raad is van mening dat er een positieve bijdrage is geleverd aan het de ontwikkelingen op milieugebied [illegible] Curaçao, mede dankzij [illegible] samenwerking met het B[illegible] en verschillende eilandsdie[illegible]sten. De hoop wordt uit[illegible]sproken dat er een verde[illegible] gaand milieubewustzij[illegible] wordt ontwikkeld en [illegible] milieuvraagstukken bin[illegible] de samenleving serie[illegible] worden behandeld.

Ter herdenking van [illegible] twintig jarig bestaan wor[illegible] op de dagen van 20 tot 2[illegible] januari door de posterij[illegible] een speciaal milieuraad[illegible] tempel gebruikt. Over [illegible] andere activiteiten ter vi[illegible]ring van de verjaardag [illegible] de milieuraad, wordt nog na[illegible]ere informatie verstrekt.

ALM: nieuw pensioenfonds

WILLEMSTAD — De ALM heeft eind vorige maand een nieuw pensioenfonds voor haar werknemers opgericht: dit fonds houdt de integratie in van drie bestaande pensioenfondsen. Het nieuw fonds, dat de naam 'Fundashon Penshun Personal di ALM' draagt, houdt een uitbreiding van de voorzieningen voor de ALM-werknemer in en mag beschouwd worden als één van de meest moderne regelingen van de Antillen, zo maakt de ALM bekend.

De officiële oprichting vond plaats op de dag voor Kerstmis tijdens een korte ceremonie op het ALM-kantoor te Hato. Notaris Mr. Marcel van der Plank was getuige van de ondertekening van de benodigde documenten door drs. Philip Martis, directeur Financiën van de ALM, en de vertegenwoordigers van de vakbonden BCP (van het cabinepersoneel) VALMS (van de staf) en NABLP (algemeen).

Fundashon Penshun Personal di ALM' integreert de pensioenfondsen die al bestonden en introduceert een uniform pensioenregeling die aan de eisen des tijds voldoet. Dit fonds is bij Fatum ondergebracht.

Het nieuwe fonds betekent een duidelijke verbetering van de reeds bestaande pensioenvoorzieningen. Als belangrijkste verbetering heeft het fonds de jaarlijkse indexering van de pensioenen. Dit fonds beschermt dus het pensioen in belangrijke mate tegen inflatie. Een andere bijzonderheid is dat het gelijke rechten van de man en de vrouw erkent en dat het onder andere weduwnaarspensioen betaalt. Tegelijkertijd heeft het fonds een nieuwe formule om de pensioenrechten vast te stellen, die verbeterde pensioenbedragen oplevert.

Aan de totstandkoming van deze stichting is lang gewerkt. Het nieuwe geïntegreerde pensioenfonds is ontworpen en door H. Beliën en M. Verkaik. Beliën, algemeen directeur van Sedgwick Financiel Services (Nederland) B.V. is geen onbekende op Curaçao, omdat hij één van de promotoren was bij de realisatie van het pensioenfonds van de Isla.

Servivensa in de wolken

■ *WILLEMSTAD — Tijdens een cocktailparty in het Curaçao Caribbean hotel werd op vrijdagavond de opening door Servivensa van een directe dagelijkse luchtverbinding tussen Curaçao en Caracas gevierd. Deze verbinding is al ruim een maand operationeel, maar vanwege de drukke decembermaand werd de viering uitgesteld. Vice-president verkeer en verkoop van moedermaatschappij Avensa, Oscar Aguerrevere, zei in zijn openingstoespraak dat Servivensa eigenlijk 'stiekem', zonder enige bekendmaking, met deze verbinding op Curaçao was begonnen. "Met deze party is de lijn officieel geopend".*

Een andere dochter van Avensa, Hoturvensa, beheert hotels in Venezuela. Volgens Aguerrevere is het dan ook de bedoeling dat Servivensa in de toekomst met packages naar Venezuela zal komen.

Op de foto van links naar rechts: Oscar Aguerrevere, Carola Torquemada, stationmanager op de luchthaven van Caracas, Luzmila Alvares, stationmanager Curaçao en Luis Gutiérrez Cardo, assistent van de vice-president.

Allochtone journalist geeft Nederlands nieuws andere kleur

WILLEMSTAD/UTRECHT — Hoewel allochtone journalisten in Nederland nog al eens voor bijvoorbeeld de chauffeur van de wethouder worden aangezien is hun situatie niet zo somber als verwacht. Maar echt rooskleurig ziet het er ook niet uit voor de journalist uit een minderheidsgroepering. Dat blijkt uit de Mikrant, een eenmalige uitgave van de Werkgroep Migranten en Media van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ). De werkgroep meent dat het belangrijk is dat er allochtonen op de redacties werken. "Zij hebben een andere achtergrond en brengen daardoor andere kennis mee. Allochtone journalisten kunnen, kortom, het nieuws een andere 'kleur' geven".

De migrantenwerkgroep maakte een inventarisatie van de allochtone journalisten in Nederland. Van de vijfentachtig journalisten die reageerden bleken er zestien werkeloos, negenendertig op zoek naar ander, beter of 'echt' werk terwijl de dertig overigen gewoon tevreden zijn met hun journalistieke baan.

Veel allochtone journalisten vinden het behoorlijk vervelend dat zij direct in de 'migrantenhoek' geduwd worden. Velen van hen willen liever het landelijk of het buitenlands nieuws verslaan, maar krijgen de kans niet, omdat ze beter zouden zijn in het maken van allochtone items. Volgens de Turkse journaliste Saadet Metin Ozdogan is het net andersom: "Andere redactieleden moeten juist naar andere culturen leren kijken en dan kan de allochtone journalist de 'gewone' Hollandse onderwerpen doen".

KWALITEITEN

De Surinaamse journalist Carlo die na tijden van werkeloosheid eindelijk free-lance werk heeft gevonden bij het maandblad voor Surinamers en Antillianen, Dignity, is ook van mening dat de migranten iets aan het nieuws toevoegen. "Ik vraag me altijd af wat de mensen uit de minderheidsgroepen er zèlf van vinden. Daaraan ontbreekt het de witte journalist vaak. Die zit meestal hoog in zijn ivoren toren en het kost hem teveel moeite naar beneden te komen en contact te krijgen met de allochtonen".

Maar dat betekent niet dat Carlo aangenomen wil worden omdat hij zwart is. Hij wil in de eerste plaats op zijn kwaliteiten beoordeeld worden. Een mening die door vrijwel iedereen gedeeld wordt. Ook door de werkgevers in de mediawereld. De ondervraagde (hoofd)redacteuren voeren geen van allen een konsekwent beleid van positieve actie. Eindredacteur Henk Baard (RVU): "Hun kwaliteiten moeten doorslaggevend zijn, niet hun etnische afkomst. De mensen moeten zich zelf kunnen bewijzen, anders vallen ze toch door de mand".

CIJFERS

Hoewel de situatie minder somber is dan de werkgroep had gedacht, blijkt uit de cijfers dat slechts zo'n veertig procent van de ondervraagden tevreden is met haar of zijn werk. Van de 69 journalisten die werk hebben, werkt iets meer dan de helft (36) min of meer vast op redacties. De rest van hen werkt free-lance. Van die free-lancers zou meer dan de helft (14) ander werk willen doen, namelijk buiten de migrantenmedia waar zij nu voor werken.

Niet in het resultaat van de inventarisatie opgenomen zijn de journalisten die na vele sollicitaties de journalistieke wereld definitief de rug hebben toegekeerd. Ook uit de reacties die op het formulier geschreven waren bleek wel dat de situatie voor de allochtone journalisten zelf niet zo rooskleurig is als zij wel zouden willen.

In de rubriek 'Dringend op zoek' bieden allochtone journalisten zich aan. Onder hen bevinden zich ook een paar Antillianen.

TeleCuraçao start dramaserie

WILLEMSTAD — 'In Holland staat een huis' wordt maandag 27 januari om half tien 's avonds voor het eerst op de buis gebracht.

De veelbesproken serie bestaat uit zes gedeelten drama en twee delen documentaire. De in totaal acht afleveringen zullen elke maandag- en woensdagavond om 21.30 uur worden uitgezonden via Telecuraçao.

WILLEMSTAD — De politieke partij SI bestaat binnenkort vijf jaar. Om dit te vieren is er een feestcommissie benoemd die een aantal activiteiten in het vooruitzicht stelt.

Eind deze maand wordt begonnen met een dominotoernooi op 26 januari, 2 en 9 februari in het partijgebouw op de weg naar Koraal Tabak.

Andere activiteiten zijn een voetbaltoernooi voor veteranen en wijkvoetbal, softball voor de wijken (zowel voor dames als heren), baseball voor de jongeren en een fietstocht.

Aan sociale activiteiten wordt ook de nodige aandacht besteed onder meer door het houden van oecumenische kerkdiensten te Banda 'Bao, Banda'Riba en in Willemstad. Iedere stemmer op SI wordt via de media verder op de hoogte gehouden over de feestelijkheden.

Kort geding tegen geblaf buurhonden...

WILLEMSTAD —De bekende Curaçaose dichteres/voordrachtskunstenaar, Nydia Ecury, heeft een kort geding aangespannen tegen de honden van haar buren aan de Carawaraweg. De zes bengels blaffen vooral 's nachts zo erg, dat ze niet meer kan slapen.

De enige mogelijkheid voor haar om nog de nodige rust te krijgen is het gebruik van slaaptabletten. Dat werd haar echter te gortig en ze besloot het geld voor een rechtszaak te gebruiken. Als er maar een eind aan het geblaf komt.

Ze werd in dit initiatief gesteund door diverse kennissen uit deze wijk van Curaçao, die ook 's nachts wakker liggen door geblaf van honden, of van buren of van wilde loslopende honden, meestal in combinatie.

Volgende week doet de rechter uitspraak. Woef!.

Minister van financiën haalt reservepot leeg

Kwaliteit bestuur Curaçao laat veel te wensen over

- door onze financieel medewerker -

WILLEMSTAD — In Nederland en op de Nederlandse Antillen vonden onlangs besprekingen plaats over de kwaliteit van het bestuur van de N.A. Dit gebeurde voornamelijk naar aanleiding van de gebeurtenissen op St. Maarten ten aanzien van de haven- en luchthavenplannen. Enkele gretige Italianen zouden daar met medewerking van lokale bestuurders en adviseurs de hand enige tijd in de eilandskas van St. Maarten hebben gehad en deze er min of meer gevuld weer uitgetrokken - zonder tegenprestatie. De vraag is nu: doet Curaçao het bestuurlijk eigenlijk wel zoveel beter als we kijken naar een aantal probleemgebieden die toch de aandacht hadden moeten hebben van de Statenleden of de regering.

Een eerste blikvanger is dan de Landsloterij. In juni vorig jaar is daar in de Amigoe uitvoerig over geschreven. Op de rekening 'Nader te verdelen opbrengsten' staat meer dan 10 miljoen gulden, die in feite bestemd zijn voor allerlei sociale en culturele instellingen in de Nederlandse Antillen. Acht maanden na de publicaties is er nog niets gebeurd met dat geld, wat telefonisch wordt bevestigd door de Landsloterij.

Na 1977 zijn de Staten niet meer benaderd door het departement van Financiën met begrotingen van de Landsloterij. Het is de taak van dit departement coördinerend op te treden. Na de publicatie heeft de minister van Financiën weliswaar gesproken met de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg - hij zou accountants aantrekken om de uitkeringen te bespoedigen na deugdelijke controle - echter, na acht maanden is er nog steeds niets gebeurd. Het is in wezen een grof schandaal dat zovele culturele en sociale instellingen zo lang onnodig de dupe zijn. Waarom doet niemand iets?

Een ander aandachtspunt zijn de gelden van de Sociale Verzekeringsbank. Uit het door de Algemene Rekenkamer voorgelegde cijfermateriaal blijkt dat ruim 150 miljoen gulden tekort in het ziektekostenverzekeringsfonds gefinancierd, wordt met de overschotten van de Fondsen Algemene Ouderdomsverzekering, het Weduwenfonds, het Ongevallenfonds en het Cesantiafonds.

Terwijl werkenden denken te sparen voor hun ouderdomsuitkering haalt de minister deze reservepot leeg om het tekort op de ziektekostenverzekeringdwet te financieren. De op de landsbegroting opgevoerde uitgaven tot dekking van dit tekort worden niet betaald. Intussen is de ziektewetpremie in 1990 van 7 naar 7,5 en in 1991 van 7,5 naar 8 procent gestegen, waardoor het tekort wel wat kleiner zal worden, maar dit lost de bestaande puzzel van 150 miljoen niet op.

PENSIOENFONDS

Nog een puzzel. Het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen blijkt nogal wat te vorderen te hebben van de Antilliaanse overheid: de centrale regering is nog 30 miljoen gulden schuldig en Curaçao 150 miljoen en dan nog wat vorderingen op andere kleine deelgenoten.

Voorlopig kan het APNA nog vooruit, is medegedeeld aan alle ongeruste gepensioneerde ex-werknemers, maar op de lange duur is deze ontwikkeling funest voor het pensioenfonds. Bij 10 % rente derft het APNA op de genoemde vorderingen 18 miljoen per jaar. Jaarlijks had het APNA deze niet betaalde vorderingen in feite moeten lenen aan Land en Eilandgebieden, desnoods met leningen van 4 procent. Dan wordt de rekenrente wel en de inflatierente niet gehaald maar dan was deze huidige onmogelijke situatie van zulke grote vorderingen niet ontstaan.

Van de pensioenreserves mag maar een klein gedeelte in de Antillen worden belegd. Bij de voornemens van de minister van Financiën om zijn schuld aan het APNA te delgen door het aangaan van een lening stuit hij dan weer op nieuwe moeilijkheden: hij moet niet alleen toestemming hebben van de Staten, maar hij moet ook het beleggingspercentage voor de Antillen laten wijzigen.

Aktueel is de intentieverklaring om 49 procent van het best renderende bedrijf van de Antillen, de telecommunicatie (Landsradio), met enige omweggetjes in handen te spelen van de pientere Nederlandse PTT. Als we over enkele jaren vijftig miljoen winst per jaar maken zullen we, ook over enke jaren, tot de verbijsterende conclusie komen dat er er 49 procent ofwel Naf. 24.500.000 van hebben weggeven. En het ziet er naar uit dat dat bedrag nog gaat groeien.

Heeft iemand ooit aan de Nederlanders gevraagd of ze ook 49 procent willen hebben van de waterdistributiedienst? Dat kan dan worden opgenomen als agendapunt voor de volgende dienstreis richting Den Haag.

Mr. M. Pourier, oud minister-president van de Nederlandse Antillen, gaat met enige commissieleden de luchthavenaffaire van St. Maarten uitzoeken. Als de commissie over drie maanden klaar is met haar onderzoek naar de activiteiten op het Bovenwindse eiland kan zij bij ommekomst naar werkzaamheden voortzetten in Fort Amsterdam en een onderzoek beginnen naar de besluitvaardigheid en het trage wanbestuur aldaar.

Officiële deviezenvoorraad toegenomen

WILLEMSTAD — De officiële deviezenvoorraad is in de maand december met NAf. 35,3 miljoen toegenomen. Dit is voornamelijk het gevolg van de storting van ontwikkelingsgelden door Nederland en de maandelijkse storting van gelden door PDVSA aan de Isla-raffinaderij, aldus de verkorte balans van de Bank van de Nederlandse Antillen.

De rekening 'Bankbiljetten', die de waarde van het aantal bankbiljetten in omloop weergeeft, is met NAf. 16,7 miljoen toegenomen. Deze stijging is gebruikelijk in verband met de feestdagen.

De schuld van de Centrale Overheid op de rekening 'Tijdelijk Kasvoorschot Land' bij de Centrale Bank, is omgeslagen in een tegoed van NAf. 17,8 miljoen. Dit houdt verband met de emissie van een 8,5 % obligatielening door de Centrale Overheid. Evenzo is het tegoed van de Centrale Overheid op de rekening 'Landsontvanger' met NAf. 1,9 miljoen toegenomen.

Het saldo op de rekening 'Meerjarenplan projekten' is met NAf. 13,0 miljoen toegenomen. Dit is voornamelijk het gevolg van de storting van ontwikkelingsgelden ad NAf. 20,8 miljoen door Nederland enerzijds en betalingen ten behoeve van ontwikkelingsgelden ad NAf. 5,7 miljoen anderzijds.

TE HUUR AANGEBODEN ARUBA
Woonhuis met 3 slaapkamers, 2 badkamers met toilet, grote keuken, eetkamer, woonkamer, zitkamer, washok, garage en porch met een grote tuin in een rustige omgeving. Voor geïnteresseerde serieuze personen en meer informatie bel: 22232

Te koop aangeboden Nissan Sunny 1985, Automaat vraagprijs f 5.500,= 34580 APT. 5, M. Sterk

Woningen en terreinen te koop aangeboden telefoon 24241

LA CABANA
A R U B A

"WHERE THE DREAM BEGINS"

La Cabana, Aruba's largest prestigious Timeshare Resort is still interviewing for:

HOUSEKEEPING: ROOM ATTENDANTS
HOUSEMEN
HOUSEMEN (11:00 p.m. - 7:00 a.m.)
PUBLIC AREA ATTENDANTS

FRONT OFFICE: FRONT OFFICE CLERKS
NIGHT FRONT OFFICE CLERK (11:00 p.m. - 7:00 a.m.)
TELEPHONE OPERATORS
NIGHT TELEPHONE OPERATOR (11:00 p.m. - 7:00 a.m.)

F&B DEPARTMENT: DINING ROOM MANAGER
— Experience in position
— Abilities: To operate diningroom in an efficient way.
To train service staff.
Supervise staff and keep daily log of events.
WAITERS (A.M. SHIFT)
BUSPERSONS
BARBOY
BANQUET HOUSEMAN

FOOD PRODUCTION: EXECUTIVE CHEF
— In charge of AM & PM areas
— Scheduling, hiring, training, maintenance of equipment, quality and presentation of food, planning banquet functions as required.
— Responsible for payroll, budgeting, forecasting according to occupancy, ordering and requisitioning accordingly
— Responsible for spillage, breakage, kitchen sanitation, employees meal
— Reports to the Food & Beverage Manager
— Strong people's skill and leadership
STEWARDS
NIGHT CLEANERS
MORNING COOK
CAFETERIA ATTENDANT
FIRST COOK
BREAKFAST COOK
EXECUTIVE SOUS CHEF

MAINTENANCE & REPAIR: HVAC MAN
SHIFT ENGINEER
GEN. MAINTENANCE MAN II
PAINTER

ACTIVITIES: ACTIVITIES COORDINATOR
— [illegible]

RESERVATION DEPARTMENT:
RESERVATIONIST

SALES DEPARTMENT: ASSISTANT SALES MANAGER
— Fluent in languages
— Two to three years experience in Sales & Marketing in the Hospitality Industry
— Bachelors Degree in Hospitality Management.

PERSONNEL DEPT.: [illegible]

ACCOUNTING: [illegible]

PRE[illegible]
Join [illegible]
WE CARE [illegible]
APPLY [illegible]

KPMG [illegible]
KPMG [illegible]
uitgegroeid [illegible] organisatie met 77.000 medewerkers in 123 landen.
Bij onze dienstverlening wordt kwaliteit op topniveau nagestreefd.

Voor onze controlepraktijk zijn wij op zoek naar:

die samen met ons aan de verdere opbouw van ons kantoor gaan werken.

De kandidaten dienen vergevorderd te zijn met hun Nederlandse accountantsopleiding dan wel in het bezit te zijn van het CPA-diploma of het diploma doctoraal Economie, HEAO-BE/RA, SPD- of gelijkwaardige opleiding. Ervaring op een accountantskantoor of interne accountantsdienst strekt tot aanbeveling.

Wij verwachten dat de kandidaten, na een inwerkperiode in onze controlepraktijk, waarin zij kennis maken met het KPMG-audit proces en het gebruik van de hiervoor beschikbare geautomatiseerde hulpmiddelen, in team verband maar ook zelfstandig de werkzaamheden gaan uitvoeren.
Een benoeming voor een van bovengenoemde functies geschiedt afhankelijk van de opleiding en/of ervaring.

Wij bieden naast een boeiende en interessante functie met uitstekende carrière mogelijkheden, een goede salariëring, studie[illegible]

Heeft U interesse in een carrière bij ons kantoor, dan nodigen wij u uit uw schriftelijke reactie te sturen aan KPMG Croes & Croes, Caya G.F. (Betico) Croes 85, Eagle Building, P.O. Box 701, Aruba, Ter attentie van de heer E.O. Croes R.A.

KPMG Croes & Croes

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhouders-vergadering gehouden op 17 december 1991 tot ontbinding van de vennootschap:

AGAMMA A.V.V.

De Vereffenaar
First Mercantile Trust Company N.V.

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhouders-vergadering gehouden op 11 december 1991 tot ontbinding van de vennootschap:

ARK A.V.V.

De Vereffenaar
First Mercantile Trust Company N.V.

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhouders-vergadering gehouden op 17 januari 1992 tot ontbinding van de vennootschap:

MURGISON A.V.V.

De Vereffenaar
First Mercantile Trust Company N.V.

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhouders-vergadering gehouden op 17 december 1991 tot ontbinding van de vennootschap:

CARUIN A.V.V.

De Vereffenaar
First Mercantile Trust Company N.V.

FCCA

[illegible]icipa cu conforme cu e programa di Gobierno [illegible]saroyo nacional pa 1991 te cu 1995, [illegible] pa inscribi pa cas di pueblo lo worde [illegible]

[illegible] 1.250,- BRUTO PA LUNA

[illegible] 1992.
[illegible] mas halto nos por inscribi [illegible]o.

[illegible]da esnan cu menos recurso bin [illegible]
[illegible]n cu tin actualmente lo keda [illegible]o di e regla existente.
[illegible] y tur pa tuma bon nota di esaki.

Drs. F. Hoeverlaz
Director.

FOR SALE
EXCELLENTLY SITUATED PROPERTY

one step from 2 beaches and one step from proposed golf course.
Property consists of two houses (duplex), each 3 airconditioned bedrooms, 3 baths hot/cold water, completely equipped kitchen, spacious living/dining room, front & side porches, large sundecks on roof with beautiful views of sea, lighthouse & golf. Ample yard. Long lease land 1145m2, [illegible]m2.
Price: US$ 750.000,- construction area.

FOR SALE
HOUSE AT [illegible]

very conveniently situated close to low - rise hotels and Adventure Golf and 5 minutes walk to Eagle Beach.
Property consists of a 3 - bedroom house, 2 baths, kitchen, living-/dining room, front porch & covered garage. House completely airconditioned except for kitchen. Very large yard, with room for additional apartments, etc.
Asking price: US$ 175.000,-. Long lease land 900m2, 180m2 construction area.

Serious inquiries please call 3760[illegible] German Castano

TECHNICAL CONTRACTING AND TRADING COMPANY N.V.

Gevraagd voor onmiddellijke in dienst treding:

Electriciens
(moeten zelfstandig kunnen werken)

Aankomend Electriciens

Leerling Electriciens

REGERING VAN ARUBA

De directeur van de Directie Onderwijs roep[t] hierbij sollicitanten op ter vervulling van vacatur[e] bij het openbaar basisonderwijs als:

[illegible]

Sollicitaties binnen 2 weken na verschijning va[n] deze advertentie te richten aan de minister va[n] Welzijnszaken dtkv. de directeur van de Directi[e] Onderwijs, Frankrijkstraat 3 te Eagle.

REBECCA'S APARTMENTS
Seroe Patrishi #29 D
Reservation: 34888 or 48348

LOW SEASON:
April 16 - December 16
One Bedroom - US $ 37,50 / Day (Max. 2pers.)
Two Bedrooms - US $ 52,50 / Day

HIGH SEASON:
December 15 - April 15
One Bedroom - Us $ 45,- / Day (max. 2 pers.)
Two Bedroom - US $ 60,- / Day (max. 3 pers.)

- All included;
- Twice a day shuttle Apartment - Town
- Extra person in the Room US $ 10,- /Day

Ingenieursburo
zoekt voor direkte in dienstreding

[illegible]

Geïnteresseerden worden verzocht hun sollicitatiebrief onder nummer 50 te richten aan bureau van dit Blad, Kaya Betico Croes 110 Oranjestad.

ARUBA DAILY ENTERTAINMENT

Voor Carnaval:
Aruba's Best loved imported wine
RIUNITE on ice.
Mercurius Trading Co.
wenst U
Geslaagd Carnaval

CATTLE BARON RESTAURANT
L.G. Smith Boulevard 228
Telefoon: 22977.

Gezellig uitgaan voor welke gelegenheid ook komt bij ons, het wordt zeker gezellig en sfeervol!
Uitgebreid menu met de grootste salade bar van Aruba.
Dinner 6.00 p.m. - 11.00 p.m.

CAFE the place
Capucijners met live muziek
en spek
voor maar Afl. 14,-
Geopend: [illegible]
Telefoon: 38826

Drive - In:

Today at 8:30 p.m. Sunday at 8:00 p.m.	Today at 12:00 p.m.
" [illegible] "	" [illegible] "
comedy 14 yrs.	thriller 18 yrs.

Principal
Today at 8:30 p.m.
Sunday at 8:30 p.m.
" THE SUPER "
comedy 18 yrs.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE 100

ALARMCENTRALE. 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Prison** (thriller, 18 jr.)
PRINCIPAL: 20.30 uur **High Spirits** (comedy, 18 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **Prison** (thriller, 18 jr.)
PRINCIPAL: 20.30 uur **The Super** (comedy, 18 jr.).

* * * * * * * *

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Santa Cruz, tel.: 28028.
Pariba di brug: San Nicolas, tel.: 45712.

* * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
zaterdag+zondag
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter D.S Bermudez, Herman Gorterstraat 1, tel.: 38211.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter C.E. Zaandam via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115)

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115.**

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wachtheeft dra L.G. Beke Martínez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: **Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.**

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999) geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O Box 1029 tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 19.30 Special Program; 19.15 Style with Elsa Klensch; 19.45 Big Story; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Prime News; 21.30 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 A Man called Hawk; 18.00 Sunday Movie; 19.30 Showtime; 20.30 Week in Review; 21.30 Basketbal; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

DIVERSEN
NATUURVERENIGING STIMARUBA: 19.30 uur start 'vollemaanswandeling langs de noordkust bij de kapel van Alto Vista.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
SOFTBAL **(Aruba Softball Bond):** vanaf 10.00 uur vervolg competitie op het Caribe- en Duracell-terrein.

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

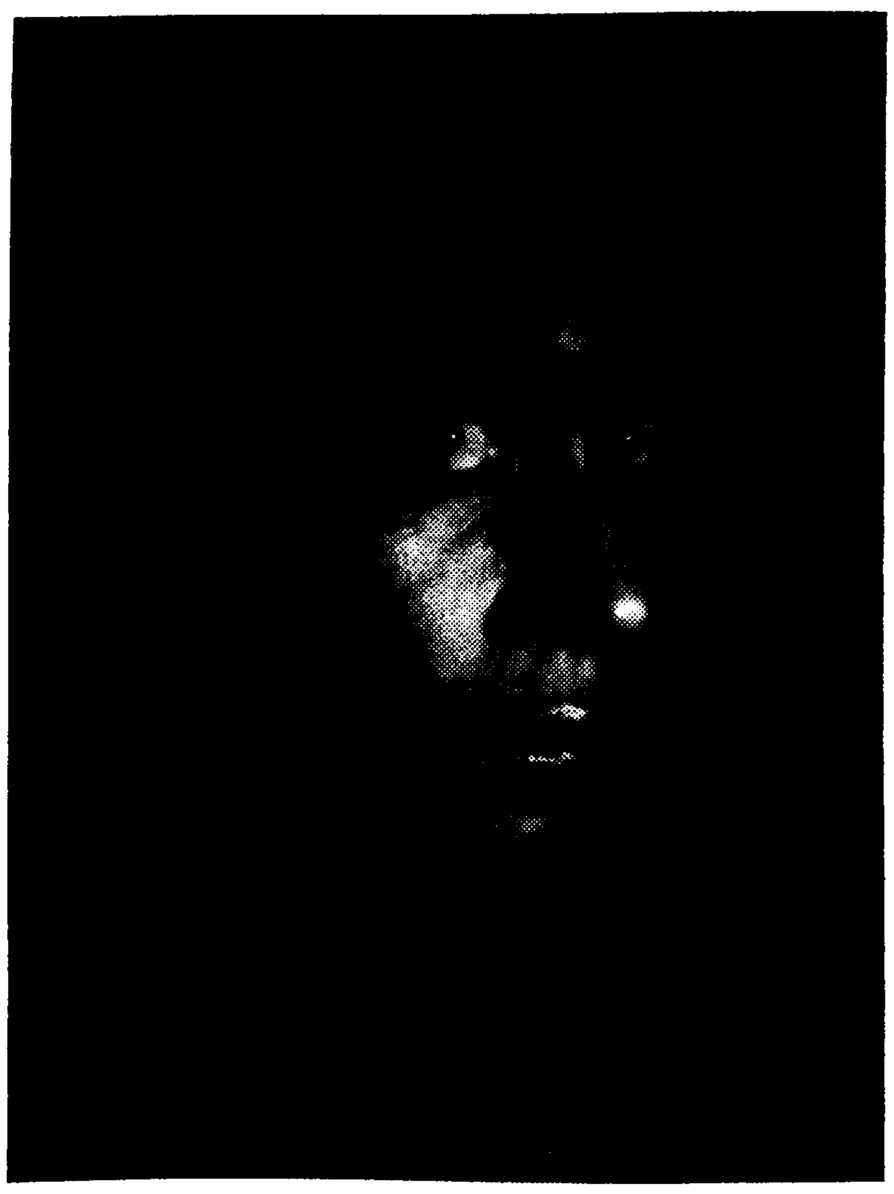
* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

* * * * * * * *

KAPEL MARINIERSKAZERNE SAVANETA: 09.30 uur kerkdienst.

* * * * * * * *

Surinaamse danseres bezoekt Aruba

Hajary: 'Roze balletschoenen voor mij toppunt amateurisme'

ORANJESTAD — De Surinaamse danseres, choreografe, lerares en actrice Ilsemarie Hajary beëindigt maandag haar oriëntatiebezoek aan Aruba.

Hajary begeleidde onder andere balletpedagoge en directrice van de Arubaanse dans- en balletschool, Diana Antonette. Dit leidde tot een optreden dat onlangs werd uitgezonden door TeleAruba. Deze tv-produktie werd al drie keer eerder in Suriname vertoond op muziek van Juan Louis Guerra en Kenny G. De danseres komt 17 februari weer terug naar Aruba om een complete solo-opname te maken voor het programma van Tico Kuiperi dat in de loop van diezelfde week nog zal worden uitgezonden.

In 1963 startte Hajary aan de balletacademie in Amsterdam. Ze behaalde twee diploma's en een extra certificaat voor klassieke Javaanse en klassieke Indiase dansen. Ze werkte als choreografe en actrice in de enige professionele Surinaamse toneelgroep "het Doe Theater". Ze maakte tournees naar Berlijn, Nancy, St. Lucia en Nederland. Ze was een van de eersten die deelnam aan de musical "Hair" van 1971 tot 1973 en danste in onder meer de haute couture shows van Frank Govers onder choreografie van Hansje Ravenstein.

DOUGLA-STIJL

Hajary, geboren in Paramaribo, is "artistic director" van het Nationaal Ballet Suriname. Speciaal voor dit ballet is de zogenaamde "Dougla-stijl" gecreëerd. Hajary: "Deze jazzballettechniek is een mix van mensen uit Afrika en India. Maar ik vionddat het begrip ruimer moet worden genomen. Suriname kent meerdere rassen, de mix moet dus veel gevarieerder zijn". "De moeder" van deze stijl, de 70-jarige Catherine Dunham, is al jarenlang Hajary's grote voorbeeld. De danseres voegde daar zelf nog verschillende Surinaamse cultuurvormen aan toe en zo ontstond een afgerond geheel.

Op deze toevoegingen aan de Dougla-stijl kreeg Hajary veel kritiek. De stijl zoals zij hem vormde, werd nauwelijks geaccepteerd. Dat stoorde haar enorm. "Een wetenschapper zocht een paar jaar geleden naar een eufemisme voor het woord "neger". Hij vond het woord "creool". En dat is volgens mij geen neger maar een blanke die in de tropen is geboren. Het woord creool is desalniettemin geaccepteerd. Geheel onterecht. Ik verdraai of verander helemaal niks. Ik vervuim alleen het begrip Dougla-stijl en krijg kritiek".

PAS DE DEUX

Toch heeft de Surinamer genoten van de, weliswaar korte, uitzending van TeleAruba. In Dougla-stijl werd "Pas de deux" uitgevoerd, een dans van een man en een vrouw, genaamd "Como la abeja al panal" van Juan Louis Guerra. Het vertelt het verhaal van twee geliefden die vanwege het klasseverschil niet bij elkaar kunnen komen. Hajary: "Die twee mensen vormen een geheel maar raken elkaar geen moment aan tijdens de dans. Prachtig, ik krijg nog steeds kippevel als ik dat nummer op de radio hoor".

Hajary presenteerde haar stijl al eerder in Panama, Havana, Guyana, Port of Spain, Jamaica, Puerto Rico en Curaçao. Aruba toonde ook veel interesse en de danseres pakte deze gelegenheid met twee handen aan om ook hier meer bekendheid te geven aan Dougla.

Op Aruba zal ze trouwens voor het eerst zonder musici en mededansers optreden. "Ik ga experimenteren met een geluidsband. Vijf jaar lang ben ik op stap geweest met een groep, nu eens kijken hoe het in mijn eentje bevalt. Het zal niet echt veel uitmaken. Professionele dansers hebben wat dat betreft veel betere begeleiding in andere landen. Ik heb nog nooit een eigen choreografe, visagiste of kostumière gehad dus zoveel verschil zal het qua werk niet uitmaken. Ik ben hier om mezelf te trainen en het één en ander te herorganiseren. Ik vind het wel ontspannend om even alleen aan de weg te timmeren".

Op de vraag wat ballet nu precies voor haar betekent, reageert Hajary fel: "Ik ben absoluut geen klassiek balletdanseres. Roze, slappe, platte balletschoenen is voor mij puur amateurisme. "Spitzen" vind ik acceptabel. Mijn interesse gaat echter uit naar Oosterse dansen, de Dougla-stijl en de Catherine Dunham techniek. Ik wil iets speciaals aan Suriname geven. Want in het Zwanenmeer zal ik me echt nooit verdiepen. Dat kan het New York City Ballet tien keer beter dan elk ander ballet in Suriname. Ik wil iets eigens maken".

Coalitie voor, oppositie tegen

AZV door Staten aangenomen ondanks verzet belangengroepen

ORANJESTAD — Ondanks het verzet van vele groeperingen uit de Arubaanse gemeenschap — die geen bezwaren hebben tegen de Algemene Ziekte Verzekering (AZV) maar wel de opzet ervan — werd gistermiddag door de Staten van Aruba met 12 stemmen voor (regeringspartijen) en 7 tegen (oppositie AVP) de AZV aangenomen.

De oppositie bleef hameren op het feit dat de AZV een maatregel van dertien procent tegen het volk is, terwijl daarentegen de coalitie, onder leiding van minister Charro Kelly, duidelijk steltn dat zij meent dat deze AZV een zege voor het volk is omdat nu iedereen in aanmerking komt voor gelijke medische behandeling.

Kelly, die na afloop van het aannemen van dit onderwerp, dat bijna twee jaar bij de Staten in behandeling was, vele gelukwensen in ontvangst mocht nemen, verklaarde dat de bevolking niet betaalt maar dat uiteindelijk de werkgevers betalen, waarbij hij sprak van zes procent per jaar. In de ochtendbladen verschenen vandaag grote advertenties van de ADN, die het volk gelukwenst en Minister Charro Kelly als de vader van de AZV huldigde.

De gehele dag hielden de Staten zich bezig met het AZV ontwerp, waarbij van de oppositie steeds weer het verwijt werd gehoord, dat de regering deze wet door de staten wil bulldozeren ondanks het verzet van vele groeperingen op Aruba. De verwachtingen zijn dat met deze regeling nog meer problemen op het gebied van de volksgezondheid komen en nog meer mensen in het buitenland medische hulp gaan zoeken.

Voorts werd het verwijt gehoord dat duidelijk het doel van deze AZV is om die in de campagne bij de verkiezingen te gebruiken. Met nadruk werd door minister Kelly gesteld dat deze wet noodzakelijk is om iedere burger van Aruba een gelijke behandeling te geven.

Hij wees erop dat volgens hem de betrokken groeperingen ter dege gehoord werden en dat de voorbereidingen voor deze wet met de nodige voorzorgen zijn genomen.

Toen de uitslag van de stemming bekend was — de PNP was bij stemming niet in de zaal — en de AZV met 12-7 een feit werd, klonk van de regeringspartijen en aanhang een hartelijk applaus in de Statenzaal. De AVP gaf gisteravond een verklaring uit, waarin staat dat het politieke opportunisme in optima forma in de staten werd gehanteerd. "Schandalig is de wijze waarop de coalitie het wetsontwerp van de AZV heeft gebuldozerd in de Staten", aldus de AVP.

In het begin leek het erop dat er in de regering door deze AZV een breuk zou kunnen ontstaan, de PPA was namelijk in eerste instantie fel tegenstander van het ontwerp zoals het thans aanvaard werd. Met dezelfde argumenten die alle belangengroepen naar voren brachten verzette ook de PPA zich tegen dit ontwerp in huidige vorm. Het doet dan ook vreemd aan om enige tijd later diezelfde PPA voor te zien stemmen. De wijziging van het standpunt van de PPA ontstond volgens de AVP tijdens de La Cabana crisis.

Toen wilde men de PPA uit de regering gooien doch uiteindelijk met de toezegging van de AZV te zullen steunen mocht de PPA aan boord blijven. Opportunisme in optima forma.

De AVP wijst erop dat de coalitie niet heeft willen luisteren naar de vele bezwaren, die ook alle groeperingen op Aruba tegen de huidige opzet van de AZV naar voren hebben gebracht. De AVP vervolgt dan in haar verklaring: "Het heeft niet mogen baten. De coalitie wilde niet luisteren naar de grote bezwaren die van alle kanten naar voren werden gebracht. Politieke koppigheid bleek belangrijker dan een degelijk stuk wetgeving. Triest blijft natuurlijk dat de Staten de belangengroepen heeft uitgenodigd om te horen wat de bezwaren tegen het ontwerp waren en daarbij de indruk gaven dat er wel degelijk rekening gehouden zou worden met hun voorstellen. Niets is er overgenomen. De belangengroepen zijn simpelweg voor de gek gehouden door de coalitie. Geen der voorstellen is ingevoerd en alle bezwaren tegen het ontwerp zijn met enkele nietszeggende woorden van tafel geveegd. Uiteindelijk zal blijken dat de deskundigen gelijk krijgen en dat de AZV niets anders is dan een financiële maatregel die de bevolking veel geld gaat kosten. De kleine man die met een AZV beter af zou moeten zijn zal de dupe worden. Jammer dat zelfs bij zo'n belangrijke wat de regering niet de grootheid kan opbrengen om daadwerkelijk participatie toe te staan. Iedereen is het eens met een AZV maar wel een degelijke en niet een maatregel die zoals de experts hebben uitgerekend gemiddeld 13% per werknemer zal gaan kosten." Aldus de AVP-verklaring.

Ook de voorzitter van OLA, Glembert Croes, deed in een brief aan de voorzitter van de Staten een vergeefs beroep om het ontwerp aan te houden, gezien de grote bezwaren die er allerwege op Aruba bestaan. Hij deed vergeefs een beroep op de Statenleden deze wet, waarin de volksgezondheid van de bevolking niet gediend wordt, niet aan te nemen.

ORANJESTAD — In het bericht van gisteren over de Gouverneur Felipe B. Tromp jeugdbeker werd de indruk gewekt dat het hier om een voetbaljeugdbeker zou gaan. Dit is niet juist. Het is een jeugdbeker die toegekend kan worden aan personen beneden de 18 jaar die zich onderscheiden hebben op cultureel- maatschappelijk gebied en op het gebied van de sport.

OOK HOLIDAY INN Aruba, dat de gasten regelmatig van carnavalsshow laat genieten, besteedt dezer dagen alle aandacht aan carnaval. Ter gelegenheid van de "CHA 92" is het daarom een goede gedachten om aanstaande maandag in de gezellige barbeque garden van Holiday Inn voor de bezoekers een "Taste of Carnival" te organiseren. Hierbij ontbreken niet steelband muziek, brass band, limbo en nog veel meer. Als Holiday Inn iets doet gebeurt het goed, dus de bezoekers kunnen met volle teugen van de Arubaanse carnavalssfeer nu gastvrijheid genieten.

* * * * * *

DIT WEEKEIND is alles "Kinderkoningin verkiezing", wat de Arubaanse carnavalsklok slaat. Verkiezingen vinden plaats vanavond in het RCA centrum voor Oranjestad, in Caiquetioclub voor Paradera, in buurtcentrum voor Dakota, in buurtcentrum voor Noord, voor morgenmiddag zondag zes uur: in Bonaireclub San Nicolas en Credit Union van Santa Cruz. Na dit "kinderlijk" weekeind volgt dan volgend weekeind weer een trapje hoger voor verkiezing van de jeugdkoningin in alle uithoeken van Aruba.

* * * * * *

OOK TE PICARON begint men aan carnaval te denken. Er komt een groep die de naam krijgt van "Fosiel Fantasy", dat wil zeggen fantasie over Dinosaurio. De groep neemt deel aan de kinderparade van Oranjestad, San Nicolas en mogelijk natuurlijk ook aan die van Santa Cruz. Costuums zijn te bewonderen te Picaron 5 bij de familie Kock, telefoon 32335. Tot 12 februari kan worden ingeschreven.

* * * * * *

STICHTING Arubaans Carnaval maakt bekend, dat de programma's voor het 38ste carnaval klaar zijn. Ze zijn verkrijgbaar bij het SAC kantoor aan de Fergusonstraat. Het is weer een keurig traditioneel drukwerk van de VAD.

* * * * * *

SAC-voorzitter Milo Croes — nog even enthousiast en actief als altijd — laat alle kritiek over zich heengaan. Hij doelt hierbij dan op ASOMA, waarbij hij het wel niet leuk vindt dat men nu meent persoonlijk te moeten worden. Maar ik kom er uit voorbeeld op terug en zal een carnavalsboekje over de muziek opendoen, aldus Milo.

DE TIEN kandidaten die aanstaande vrijdag in Buurtcentrum Brazil deelnemen aan de verkiezing van de carnavalskoningin van Coastal zijn bekend: Valery Simon, Mayra Arends, Ronna Lemminga, Jeanette Hoevertsz, Sharine Rasmijn, Julissa Croes, Juliette van der Linde, Mayra Werleman, Carine Faron en Juritza Clements. Zij worden dinsdagavond tussen zeven en negen uur in Astoria hotel in San Nicolaas officieel voorgesteld.

* * * * * *

OOK HET hospitaal neemt traditiegetrouw dit jaar actief deel aan het Arubaanse carnaval. De laatste voorbereidingen worden getroffen voor een groep van ongeveer 250 personen. Wat muziek betreft staat al vast dat ook dit jaar The Grashoppers present zullen zijn. Spoedig kan men bij Erik Escalona, Victor Kock en Lucia Croes nadere bijzonderheden krijgen.

* * * * * *

DE GROEP VAN John Flemming — een van de top groepen van het Arubaanse carnaval — brengt dit jaar in de parade" 500ste verjaardag van de Amerikas". De groep kreeg als sponser La Cabana Raquetclub en het Royal Cabana Casino. Met Papito y su doble sabor werd reeds een afspraak gemaakt voor de muzikale omlijsting, terwijl met nog enige andere bands onderhandeld wordt. Ook zullen verschillende discotheken meedoen.

De groep bestaat uit 350 personen, twaalf roadpieces en verschillende body pieces. De groep wordt onderverdeeld in: cultuur, gewoonten en monumenten van de Amerikas. Het beloofd een groep te worden, zoals Aruba in haar carnavalsparades van de afgelopen jaren nog niet gezien heeft. Personen, die willen deelnemen — deelname is beperkt, wie het eerst komt het eerst maalt — kunnen morgen (zondag) van elf uur 's morgens tot twee uur in de middag terecht bij het huis van Ramon Lee (tegenover Lee take away) te Noord om de maten te nemen en meer bijzonderheden te krijgen.

* * * * * *

Waarnemend premier: Mobilisatie

Georgië bedreigd door burgeroorlog

TBILISI - Waarnemend premier Tengiz Sigoea van Georgie zegt dat het risico van een burgeroorlog bestaat in de voormalige Sovjetrepubliek, waar de verjaagde president Zviad Gamsachoerdia probeert de macht te heroveren.

De troepen blijven neutraal in Georgie, zelfs na de terugkeer van president Gamsachoerdia, maar ze zouden tussenbeide kunnen komen om "de tegengestelde partijen te scheiden ten einde een burgeroorlog te voorkomen". Dit heeft de plaatsvervangend commandant van het militaire district Transkaukasie, generaal Soefjan Beppajev, gezegd tegen het persbureau TASS. Het leger zal slechts optreden na een "besluit terzake" van de leiding van het Gemenebest van onafhankelijke staten (GOS) en na een order van maarschalk Jevgeni Sjaposjnikov, de opperbevelhebber van de strijdkrachten van het GOS, voegde hij hier aan toe.

Bij botsingen in het westen van Georgie tussen aanhangers van Gamsachoerdia en troepen van de nieuwe machthebbers zijn in de nacht van vrijdag op zaterdag verschillende mensen gewond geraakt. Tass citeerde hierbij Sigoea. De militaire raad van Georgie heeft vrijdag in reactie op de dreigende opmars van Gamsachoerdia vanuit het westen een algemene mobilisatie uitgeroepen. In de hoofdstad Tbilisi zou het momenteel rustig zijn.

De militaire raad heeft verder vrijdag het referendum over onafhankelijkheid verboden dat zondag in Zuid-Ossetie wordt gehouden. De Zuidosseten, die de Georgische heerschappij verwerpen kunnen zich daarbij uitspreken voor "onafhankelijkheid van Ossetie" en "aansluiting bij de Russische federatie". Zuid-Ossetie is een kleine autonome regio in het bergachtige noorden van Georgie.

Fiat vernieuwde grondwet van Mali

BAMAKO - Mali's nieuwe grondwet is goedgekeurd door 85 procent van de kiezers in een referendum dat afgelopen zondag werd gehouden. De regering van Mali heeft dat vrijdag meegedeeld. [illegible] afrikaanse land (8,2 miljoen inwoners) was [illegible] stembus gegaan. De [illegible] waren de eerste in een serie die eindigt met de presidentiele verkiezingen op respectievelijk 16 februari en 1 maart. De nieuwe grondwet maakt een meerpartijensysteem mogelijk, met een gemengd presidentieel en parlementair systeem. Mali heeft sinds de onafhankelijkheid van Frankrijk in 1960 dertig jaar lang een militair [illegible]

Elisabeth Hartog 85 jaar

ORANJESTAD - Onze vroegere ingezetene, mevrouw Elisabeth Hartog, zal op 20 januari een "Kroonjaar" hebben: zij wordt 85 jaar. Ongeveer een halve eeuw woonde zij op de Antillen en daarvan de langste tijd op Aruba als echtgenote van de toenmalige [illegible] dr. J. Hartog.

Mevrouw Hartog was in onze samenleving een bekende persoonlijkheid. Ook als schrijfster was zij [illegible]

werd [illegible] bijzondere onderscheiding. Ook dichtte mevrouw Elisabeth Hartog [illegible]

[illegible] tehrijk.

ORANJESTAD [illegible]

Deze expositie is van 20-29 januari in het [illegible] De expositie is open gedurende de werkdagen van 7.30 tot 12.00 uur 's morgens en van 1.00 tot 4.30 uur 's middags. Op dinsdag en donderdag is de expositie ook [illegible] tot 9 uur 's avonds.

Doden bij protest in Oezbekistan

MOSKOU [illegible] in Tasjkent [illegible] stad van Oezbekistan [illegible]

Honderd arrestanten [illegible] demonstratie [illegible]

Docent Hanzehogeschool loopt stage op [illegible]

'Jij bent geen echte m[illegible]

ORANJESTAD — Negen maanden lang heeft mr Marius Bremmer, Liaison Officer voor het Caribisch gebied en Stagecoördinator Buitenland van de studierichting THW, doorgebracht in het Bushiri Beach Resort. Een wat lang uitgevallen vakantiereis zou men zeggen. Maar Bremmer heeft om professionele redenen de Caribies opgezocht: hij heeft er als docent van de Groningse Hanzehogeschool stage gelopen. Inmiddels is hij weer terug op Nederlandse bodem.

De keuze voor een docentenstage in het Caribisch gebied is niet zo verwonderlijk voor wie weet dat in maar enkele jaren tijd het aantal stagiaire van de Hanzehogeschool in dat gebied van een naar vijfendertig per stageperiode is gestegen. Bremmer staat zelf aan de basis van deze pijlsnelle ontwikkeling in de internationalisering van het onderwijs: op zijn eerdere reizen door het gebied heeft hij met name voor de studierichting THW een hele reeks stageplaatsen gerealiseerd en zijn stagiairs aldaar begeleid.

Bremmers belangstelling voor de horeca en de Caribische regio dateert niet van gisteren: "Als student al gaf ik les aan Chinese restauranthouders. Tegelijkertijd heb ik het felbegeerde horecadiploma gehaald. Daar [illegible] en ander op hotelgebied heb gezien. De keuze voor het Caribisch gebied heeft verder alles te maken met de sfeer daar. De mensen zijn er vriendelijk behulpzaam, gastvrij. En je kunt er terecht met Nederlands en Engels".

De docent is van mening dat de positie van een macamba-stagiair op Aruba [illegible] moet altijd oppassen: hij wordt al vlug gezien als de eigenwijze criticus die alles beter weet. De macamba in ongunstige zin is onaangepast voor wat betreft taal en cultuur. Daarom heb ik mij al snel Spaans en Papiamentu eigen gemaakt. En ik heb gezegd dat ik er kwam om iets te leren. Dankzij die opstelling kon het gebeuren dat de Arubanen tegen mij zeiden: "Jij bent geen èchte macamba!"

Hij benadrukt het enorme belang van klantvriendelijkheid en kwaliteitscontrole in de horecasector. "Je moet je realiseren dat Aruba vooral Amerikaanse gasten heeft. En Amerika is nu eenmaal het land waar die vriendelijkheid en zorg voor elke organisatie onmisbare wapens zijn in de strijd om het eigen voortbestaan. De Amerikaanse gast wil geen nummer zijn.

Een hotelmanager moet zijn geregelde gasten onmiddellijk herkennen en weten wat hun favoriete drankjes zijn. De klant wordt zo op zijn gemak gesteld en bevestigd in de goede keuze van zijn vakantiebestemming. Van één van de managers leerde ik dat je je aandacht bij Amerikanen vooral op de vrouw in het gezelschap moet richten. Je kunt de man bij wijze van spreken negeren, als je maar met de vrouw [illegible] meneer ook tevreden. Die man vindt het [illegible] prachtig als zijn vrouw in het zonnetje wordt gezet".

Volgens Bremmer [illegible] het Amerikaanse publiek [illegible] speciale [illegible] hetzij [illegible] graag worden vermaakt [illegible] deel van de [illegible]

[illegible] De docent heeft alle stadia doorlopen die een THW- of HEAO-stagiair ook moet doorlopen. [illegible] kan hij nu beter de kwaliteit van de huidige stages bewaken, stages adequaat begeleiden en voorlichting geven over internationale stages. Hij heeft ook meer zicht gekregen op de relatie theorie-praktijk, met name voor wat betreft Leiding en Organisatie, Personeelsbeleid, Communicatieleer, Marketing enzovoort.

Toch moeten deze zaken niet worden gelijkgetrokken met de Nederlandse situatie. "Je moet Curaçao en Aruba niet naast Nederland leggen. Je moet ze plaatsen naar de positie in de regio en in de geschiedenis bekijken. Houd je dat in gedachte dan zul je ontdekken dat die eilanden een oase van welvaart vormen met een eigen infrastructuur, onderwijs en gezondheidszorg. Het is geen derde wereld en dat vergeet men nog wel eens", aldus Bremmer.

Premier komt met zaak tegen Vos

ORANJESTAD [illegible] caties duidelijk liet horen dat de premier maar naar de rechter moet stappen en dat hij achter zijn radioverklaringen blijft staan.

De premier stelde dat er een einde moet komen aan de gewoonte waarbij dat bewindslieden en hun familie door het slijk worden gehaald. In dit verband merkte de premier op, dat er voor hem geen enkele aanleiding is om minister van justitie mr Hendrik Croes de hand boven het hoofd te houden. In tegendeel: tijdens gesprekken in Washington en met minister Hirsch Ballin bleek de premier dat men allerwege waardering heeft voor het optreden van de minister van justitie.

Aanklacht wegens 'bruut optreden' politiemensen

ORANJESTAD — Advocaat mr John van der Kuyp heeft bij het Openbaar Ministerie, de politieleiding en recherche aanklachten ingediend tegen twee politieagenten, die zijn zoon ernstig mishandeld hebben bij controle van rijbewijs. De mishandeling was zodanig dat de jongeman zich in het hospitaal onder behandeling moest stellen.

De jongeman reed in een jeep toen hij ter hoogte van Ocean restaurant werd aangehouden door de politiemannen V.B. en S.M., waarbij naar zijn rijbewijs werd gevraagd. De jongeman deelde mede dat hij zijn rijbewijs thuis had. Hiermee werd de jongeman op hardhandige wijze uit de jeep "gesleept".

De jongeman raakte hierbij gewond, onder meer door slagen die hem werden toegebracht. Mr. Van der Kuyp, die over drie getuigen beschikt, deed hierna met zijn zoon aangifte bij de betrokken instanties en stelde dat hij deze zaak als zeer ernstig beschouwt. De drie getuigen zijn bereid hun medewerking te verlenen en verklaarden dat hier "onnodig bruut geweld" gebruikt werd.

EINDHOVEN - De Eindhovense politie heeft in de nacht van vrijdag op zaterdag negentig supporters van Feyenoord met ME-bussen naar Rotterdam gebracht. Een woordvoerder van de gemeentepolitie heeft dit zaterdag meegedeeld.

De supporters waren na afloop van de in Kerkrade gespeelde voetbalwedstrijd Roda JC - Feyenoord in Eindhoven gestrand. In Kerkrade hadden ze de speciale supporterstrein gemist. Met de normale intercity reisden zij vervolgens richting Rotterdam.

Die trein reed echter niet verder door dan tot Tilburg. Negentig supporters besloten in Eindhoven te blijven omdat daar de cafés tot vier uur open zijn. Aanvankelijk veroorzaakte de groep enige overlast in de Eindhovense binnenstad. De supporters gingen onder andere op een drukke doorgaande weg zitten. De politie zette extra personeel in om de groep te begeleiden. Om twee uur besloot de politie de supporters met ME-bussen naar Rotterdam te brengen.

Loting eindronde EK-voetbal:

Nederland weer in het veld tegen aartsrivaal Duitsland

GOETEBORG — Nederland stuit in zijn poule 2 van de eindronde van de Europese titelstrijd voetbal weer eens op Duitsland. Dat bleek gisteren in Goeteborg na de loting voor het EK van dit jaar.

De titelverdediger opent het toernooi in Goeteborg op 12 juni tegen Schotland. Op 15 juni speelt Oranje tegen het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS), in 1988 ook al tegenstander in de groepswedstrijden. Drie dagen later staat de confrontatie met de Duitsers op het programma.

"Dat wordt een heel andere wedstrijd dan voorheen", voorspelde de Nederlandse bondscoach Rinus Michels. Dat komt omdat beide landen dan al gespeeld hebben tegen de andere opponenten in de groep: Schotland en het Gos (de voormalige Sovjetunie).

"De voormalige Sovjetunie", vervolgde Michels, "neem ik erg serieus. Vier jaar geleden heeft dat land ons in de openingswedstrijd van de Europese titelstrijd verslagen. In de finale waren ze in de eerste helft sterker dan wij. Ze komen waarschijnlijk met hun beste spelers. Ik denk niet dat het uiteenvallen van het land van directe invloed op hun spel zal zijn. De recente ontwikkelingen van nu zijn dan al weer maanden oud. Het is dan voor een groot deel verwerkt."

Het GOS zal met zijn sterkste spelers uitkomen. Assistent-coach Salkov, vrijdag aanwezig bij de loting, liet daarover geen twijfel bestaan. "Alle zelfstandige republieken hebben toegezegd hun medewerking te verlenen. Ook de jongens die in het buitenland voetballen zijn bereid mee te doen. Wij zien het toernooi met optimisme tegemoet."

MOEIZAAM

Rinus Michels wacht een moeizame voorbereiding van het Nederlands elftal op het EK. AC Milan (Van Basten, Rijkaard, Gullit) speelt pas op 24 mei de laatste competitiewedstrijd. Barcelona (Koeman, Witschge) pas op 7 juni. De Nederlandse competitie eindigt in het weekeinde van 2 en 3 mei.

"Ik hoop", zei Michels in Goeteborg, "dat AC Milan voortijdig kampioen wordt. In dat geval kunnen de jongens wellicht enkele dagen rust nemen. In Barcelona ligt het heel anders. Als het vliegtuig van Koeman en Witschge vertraging heeft, dan missen ze misschien de openingswedstrijd. Maar hun coach, Johan Cruijff, is tegenwoordig op een bijzondere manier betrokken bij Oranje. Hij weet wellicht een oplossing."

De uitgebreide Nederlandse delegatie in Goeteborg heeft eergisteren de locatie gevonden waar het Nederlands elftal zal verblijven tijdens de eindronde van de Europese titelstrijd voetbal.

Op voorspraak van de bondscoaches Michels en Advocaat werd gekozen voor een kurort in Varberg, een plaatsje dat ongeveer tachtig kilometer ten zuiden van Goeteborg ligt. Oranje speelt al zijn groepswedstrijden in Goeteborg, dat ook als plaats van handeling van de op vrijdag gespeelde finale zal dienen.

Volgens Jan Huijbregts, secretaris betaald voetbal, is de daar gelegen accommodatie ideaal. "Dat was ook de mening van Michels en Advocaat, die uiteraard het laatste woord hadden. De kamers zijn prachtig en er is een perfecte mogelijkheid om te trainen. Het kon niet beter."

Maandag start de verkoop van de toegangsbewijzen voor de wedstrijden van het Nederlands elftal. Voor Nederlandse voetbalsupporters zullen per wedstrijd van het elftal in de eindronde van de Europese titelstrijd niet meer dan zesduizend kaarten beschikbaar zijn. Reglementair is het organiserende land verplicht van de beschikbare tickets in totaal veertig procent aan de tegen elkaar uitkomende landen af te staan. Gezien de geringe capaciteit van de stadions in Norrkoping, Malmo, Goeteborg en Stockholm krijgen de fans van alle deelnemende teams per duel daardoor niet meer dan ongeveer zesduizend kaarten.

Informele uitspraken van Lennart Johansson, voorzitter van de UEFA, duiden erop dat de kansen van Nederland om in 1996 als mede-organisator op te treden bij de eindronde van de Europese titelstrijd zijn toegenomen. De Zweed verklaarde sterk te denken aan reglementaire wijzigingen. Johansson wil over vier jaar een toernooi met zestien deelnemers - nu zijn dat er acht -en overweegt de organisatie in handen te leggen van twee landen. Bijvoorbeeld Engeland en Nederland.

Indeling: Groep 1: Zweden, Frankrijk, Joegoslavie, Engeland. Groep 2: Nederland, Schotland, GOS, Duitsland.

Geconcentreerde McEnroe stuurt Becker naar huis

MELBOURNE - John McEnroe is terug in Melbourne. Machtig als in zijn beste dagen. Met zijn overwinning in drie sets op Boris Becker (6-4 6-3 7-5) was weer een keer de grote triomfator, die het perfectionisme nastreeft. Rustiger dan ooit. Umpire Richard Kaufmann hoorde niet één opmerking van de Amerikaan.

John Patrick McEnroe had iets goed te maken op Flinders Park. Vrijdagavond heeft hij het gedaan. In 1990 werd hij in de vierde ronde gediskwalificeerd, wegens wangedrag in zijn partij tegen Mikael Pernfors, vorig jaar sloeg hij zijn beurt over. Nauwelijks een maand nadat hij bekend maakte dit jaar zijn afscheid te overwegen, overtuigde hij 14.500 toeschouwers in Melbourne dat het tennis hem nog niet kan missen.

Bijna 33, zijn rechter-knie ingepakt omdat het lichaam in de tweede ronde, tegen Andrej Tsjerkasov opspeelde, maar vrijdagavond niet stuk te krijgen. Zijn reacties waren ongelooflijk. Zijn voldoening terecht. "Ik heb deze wedstrijd zonder angst gespeeld. Als ik zou verliezen, was het niets bijzonders, gewoon een volgende nederlaag na een jaar waarin ik niet een speler van de top-tien heb verslagen."

Het realisme van de man, die in 1984 zijn laatste Grand-Slamtoernooien (Wimbledon en New York) had gewonnen, die een jaar later voor het eerst -en voor het laatst- van de toen zeventienjarige Boris Becker had gewonnen. "Wanneer je van Becker wilt winnen, moet je ongekend vlug kunnen denken."

McEnroe dacht niet alleen snel, hij handelde even vlug. Hij durfde aan te vallen op de service van Becker, die pas na een uur sensationeel tennis zijn eerste ace sloeg. McEnroe ging voor iedere kans, was af en toe niet in staat het geweld van de Duitser te weerstaan, maar groeide in zijn verzet toen duidelijk werd dat Becker niet op zijn best was en dat vrijwel het hele stadion achter hem stond.

Onder die omstandigheden voelt McEnroe de pijn niet. Net als woensdag verscheen hij met een pak ijs op de knie bij de persconferentie. "Twijfel groeit als je weinig grote wedstrijden wint, maar niets was uitgesloten. Het ging geweldig. Wat ik wilde kon ik uitvoeren ook. Voor het eerst sinds zeven jaar heb ik niet achter hem, maar hij achter mij aangelopen. Het is lang geleden dat ik zo goed heb gespeeld."

De onbuigzaamheid van McEnroe bleek al in het begin van de partij, met een vroege doorbraak, in het vierde spel, op de service van Becker. Die voorsprong werd verigens in de volgende game al ingeleverd, maar de zekerheid dat niets onmogelijk was, bleef bij de Amerikaan.

Die overtuiging miste Becker, die als het wat minder gaat "altijd" last krijgt van de blessure in zijn rechter dijbeen. Diep in de tweede set, trok hij zijn wielrennersbroek weer aan onder zijn tennis-short. Anderen zijn daardoor van de wijs geraakt. Mcenroe niet. Integendeel.

UITSLAGEN:

Melbourne. Open Australische kampioenschappen.

Mannen enkelspel, derde ronde: Tsjesnokov (Gos) - Patrick Mcenroe (Vst) 6-4 1-6 1-6 6-1 6-3, Emilio Sanchez (Spa/13) - Schapers (Ned) 6-3 6-4 7-6, Lendl (Vst/5) - Zoecke (Dui) 6-4 6-4 7-6, Edberg (Zwe/1) - Fitzgerald (Aus) 7-5 6-1 6-4, John Mcenroe (Vst) - Becker (Dui/3) 6-4 6-3 7-5. Stich (Dui/4) -Jaite (Arg) 6-0 2-6 7-5 6-2, Bergstrom (Zwe) - Garnett (Vst) 6-2 6-3 4-6 6-2, Krajicek (Ned) - Chang (Vst/14) 6-4 6-1 5-7 1-6 6-3.

Dubbelspel, tweede ronde: Krajicek/Siemerink (Ned) - Nelson/Stoltenberg (Vst/Aus) 6-3 6-2, Novacek/Prpic (Tsj/Kro) - Oosting/Kuhnen (Ned/Dui) 6-3 6-3.Bloom/Wekesa (Isr/Ken) - Schapers/Vacek (Ned/Tsj) 6-4 2-6 6-1, Fitzgerald/Jarryd (Aus/Zwe/1) - Eltingh/Kempers (Ned) 6-2 3-6 6-3.

Vrouwen enkelspel, derde ronde: Manuela Maleeva-Fragniere (Zwi/9) - Whitlinger (Vst) 6-2 6-1, Novotna (Tsj/6) - Fang Li (Chi) 6-3 6-1, Seles (Joe/1) - Basuki (Ind) 6-1 6-1, Sanchez-Vicario (Spa/4) - Strnadova (Tsj) 1-6 6-0 6-3,Mary-Joe Fernandez (Vst/7) - Mcquillan (Aus) 6-2 2-26 6-1, Capriati (Vst/5) - Adams (Vst) 6-0 6-0, Sabatini (Arg/3) - Byrne (Aus) 6-1 6-0.

Dubbelspel, tweede ronde: Rehe/Schultz (Vst/Ned/16) - Byrne/Stacey (Aus) 6-4 6-2, Bollegraf/Adams (Ned/Vst) - Borneo/Guse (Gbr/Aus) 6-2 6-2. Sanchez/Sukova (Spa/Taj/4) - Jagerman/Fulco (Ned/Arg) 6-1 6-1.

Gemengd dubbel, eerste ronde: Nijssen/Bollegraf (Ned/7) - Bergh/Appelmans (Zwe/Bel) 7-5 3-6 6-4. Suk/Schultz (Tsj/Ned) - De Vries/Fendick (Vst) 6-4 7-6.

MELBOURNE — Boris Becker, de als derde geplaatste speler op de Open Australische tenniskampioenschappen in Melbourne, is gisteren van de baan geveegd door John McEnroe. "Als je tegen Becker speelt moet je ongekend vlug kunnen denken", zei de winnaar na afloop van de boeiende partij. McEnroe speelde ongekend rustig en geconcentreerd en verhief niet eenmaal zijn stem om zijn ongenoegen uit te spreken. Uitslag: 6-4, 6-3, 7-5.

Feyenoord in verdediging

KERKRADE - Het halve voetbal van Feyenoord heeft de club gisteravond weer eens de halve winst opgeleverd. Het werd in Kerkrade 0-0 tegen Roda JC.

De status van subtopper van de Limburgers boezemde Feyenoord zoveel ontzag in dat de ploeg zich beperkte tot verdedigen. Aanvallen werd weer eens overgeslagen, scoren derhalve onmogelijk.

Ondanks de scherpe dekking had Feyenoord geluk met 0-0 de rust te halen. In de openingsfase gingen schoten van Boerebach, Arnold en Hofman rakelings naast. In de 33ste minuut verschalkte Hofman met een verre lob De Goey. De bal ging tot diens geluk net naast. Na een wervelende aanval Hofman, Hanssen, Boerebach schoot Arnold van dichtbij over.

In de tweede helft kwam Feyenoord meer van eigen helft af. Dat kwam ook omdat de thuisclub risico's ging beperken. De wederzijdse voorzichtigheid werkte een patstelling in de hand, die welhaast zeker naar een 0-0 eindstand moest leiden.

Feyenoord, toch kampioenskandidaat, durfde zelfs in de slotfase niet voor de volle winst te gaan. Toen Dorjee in de 70ste minuut Kiprich inbracht, haalde hij er een aanvaller (Blinker) uit.

UITSLAGEN:

Eredivisie Roda JC - Feyenoord 0-0; Fortuna - De Graafschap 3-1

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

****

ZONDAG
ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
07.00 uur start+finish 10-km Coca Cola-loop bij Sentro Deportivo Kòrsou.

Voetelink verrassend op de tweede plaats

HEERENVEEN — **Sandra Voetelink is dit seizoen niet klein te krijgen. De ranke studente uit Heerhugowaard glimlacht in haar revanchejaar om de tegenslag, waarmee ze telkens wordt geconfronteerd. Amper hersteld van een aanval van bronchitis eiste de vrolijke schaatster gistermiddag in Heerenveen bij het openingsnummer van de Europese titelstrijd voor vrouwen een hoofdrol op.**

Voetelink eindigde op de 500 meter verrassend op de tweede plaats, achter de sterke winnares Emese Hunyady uit Oostenrijk. De 21-jarige Noordhollandse kwam in de sfeervolle Thialfhal uit op 41,37 en hield met die tijd titelverdedigster Gunda Niemann (41,51) knap achter zich. Hunyady, de 25-jarige bankbediende uit Wenen, eindigde in 41,19, een nationaal record. Haar oude toptijd was 41,30.

Yvonne van Gennip, met sortslip, hield met een ressectabele 42,19, goed voor de zevende plaats, het verlies beperkt. Stayer Lia van Schie, vijftiende in 42,89, presteerde boven verwachting. De robuuste schaatster uit Stompwijk reed haar snelste tijd op Nederlands ijs. Zowel Van Gennip als Van Schie ging naar de zin van bondscoach Arie Koops te langzaam van start. "Voor beiden blijft de sprint een probleem", erkende de jeugdige Drent.

Kilometervreter Carla Zijlstra, 22ste in 43,81, toonde opnieuw aan dat 500 meter te kort voor haar is. De Groningse evenaarde niettemin haar persoonlijke record van 43,8 (hand geklokt).

VELDKAMP

Bart Veldkamp heeft de 5000 meter gewonnen. De Hagenaar vestigde met zijn tijd van 6.42,03 een Nederlands record. Het oude record (6.44,98) stond op naam van Leo Visser, die in Heerenveen niet aan het toernooi deelneemt. Veldkamp bleef drietiende seconde verwijderd van het wereldrecord van de Noor Johann Olan Koss.

Titelverdediger Koss werd tweede in 6.43,46. Zijn landgenoot Geir Karlstad pakte de bronzen medaille met een tijd van 6.45,62.

Twee Italiaanse schaatsers hebben verrassend de 500 meter gedomineerd. Roberto Sighel en Alessandro de Tadei kwamen beiden uit op een winnende tijd van 37,89. Die tijd betekende voor beide schaatsers een persoonlijk record. De Duitser Peter Adeberg eindigde met 37,98 op de derde plaats. Beste Nederlander op het openingsnummer was Rintje Ritsma, die in 37,99 op de vierde positie eindigde.

Gunda Niemann heeft de 1500 meter gewonnen. De Duitse titelverdedigster zegevierde in een tijd van 2.04,54. Emese Hunyady uit Oostenrijk werd tweede in 2.04,70. Yvonne van Gennip eindigde als derde (2.06,36).

UITSLAGEN:

Heerenveen. EK. Mannen. 500 meter: 1. Sighel en De Taddei (Beiden Ita) 37,89, 3. Adeberg (Ned) 37,98, 4. Ritsma (Ned) 37,99, 5. Zandstra (Ned) 38,00, 6. Hadschieff (Oos) 38,33, 7. Spielmann (Dui) 38,66, 8. Koss (Noo) 38,73, 9. Anoefrijenko (Gos) 38,79, 10. Johansen (Noo) 38,80, 11. Bos (Ned) 39,05, 12. Veldkamp (Ned) 39,06, 13. Balo (Roe) 39,17, 14. Gustafson (Zwe) 39,25.

5000 meter: 1. Veldkamp 6.42.03 (Nr), 2. Koss 6.43,46, 3. Karlstad 6.45,62, 4. Zandstra 6.46,10, 5. Bos 6.49,17, 6. Ritsma 6.51,17, 7. Hadschieff 6.51,28, 8. Gustafson 6.56,47,

Vrouwen. 500 meter: 1. Hunyady (Oos) 41,19, 2. Voetelink (Ned) 41,37, 3. Niemann (Dui) 41,51, 4. Dascalu (Roe) 41,55, 5. Abdoelina (Gos) 41,93, 6. Borner (Dui) 42,06, 7. Van gennip (Ned) 42,19, 8. Yttredal (Noo) 42,32, 9. Tokarczyk (Pol) 42,38.

1500 meter: 1. Niemann (Dui) 2.04,54, 2. Hunyady (Oos) 2.04,70, 3. Van Gennip (Ned) 2.06,37, 4. Borner (Dui) 2.07,07, 5. Van Schie (Ned) 2.07,09, 6. Warnicke (Dui) 2.07,47, 7. Dascalu (Roe) 2.07,68, 8. Yttredal (Noo) 2.07,85, 9. Voetelink (Ned) 2.08,62.

Hoekstra opnieuw wereldkampioen raceboardklasse

SINGAPORE - Plankzeiler Alexander Hoekstra (25) heeft gisteren in Singapore zijn wereldtitel in de raceboardklasse zwaargewicht geprolongeerd. De surfer uit Tietjerk, meervoudig winnaar van de Friese elfstedensurftocht, was in deze niet-Olympische klasse ongenaakbaar.

Hij won de eerste zeven races, eindigde in de achtste als tweede - nadat zijn giek was gebroken - en pakte ook de eerste plaats in de negende race. Als gevolg van deze unieke serie behoefde Hoekstra zaterdag niet meer aan de start te komen. De titelprolongatie kan hem niet meer ontgaan.

Hoekstra heeft zijn Olympische aspiraties opzij gezet. Hij is te zwaar en te lang voor de Olympische Lechnerklasse. Hij hoopt op een aanbieding uit het professionele circuit. Niettemin reist hij met de Nederlandse Lechnerploeg af naar Thailand, waar een maand zal worden getraind ter voorbereiding op de Spelen van Barcelona.

Krajicek stunt zich langs Chang

MELBOURNE - Richard Krajicek heeft vandaag de laatste zestien op de Australian Open bereikt. De 20-jarige Hagenaar versloeg op het Centre Court van het Flinders Park in Melbourne de als veertiende geplaatste Amerikaan Michael Chang in vijf sets, 6-4 6-1 5-7 1-6 6-3. De partij duurde 3 uur en 10 minuten. Er waren negenduizend toeschouwers. In de achtste finales speelt Krajicek tegen de 23-jarige Zweed Bergstrom, die in de tweede ronde de Fransman Guy Forget uitschakelde.

Krajicek liet de winst tegen Chang bijna door de vingers glijden. Hij won de eerste twee sets met veel vertoon van macht en serveerde op 5-4 in de derde set voor de partij. Chang brak zijn opslag en deed dat in de twaalfde game nogmaals. Het verlies van de set demoraliseerde de Hagenaar dermate, dat hij in de vierde liet lopen. In de vijfde brak hij op 4-3 door de opslag van Chang. Met een ace beëindigde hij de partij (6-3).

Kodela: Curaçao krijgt dit jaar nog een windmolenpark

Guda en Van Houten: "Een windmolen heeft veel aandacht nodig"

Op uitnodiging van FAPE en de UNA houdt ingenieur Henk Lagerwey, een Nederlandse fabrikant van windmolens, donderdagavond 23 januari in de Openbare Bibliotheek een lezing met als thema 'Van wind naar electriciteit'. In de ochtend zal hij om 9 uur een college over 'Technische aspecten van windenergie in de N.A.' aan de Technische Faculteit van de UNA verzorgen. Geïnteresseerden zijn welkom.

- door Hennie Harinck -

WILLEMSTAD — Op Curaçao waait vrijwel altijd een stevig briesje. Toch staan er verbazingwekkend weinig windmolens. Er staat op het eiland eigenlijk (afgezien van de vele watermolens) welgeteld maar één heuse molen waarmee - experimenteel - energie wordt opgewekt en wel op San Pedro aan de noordkust. Daar gaat binnen niet al te lange tijd wat aan veranderen. Curaçao krijgt een windmolenpark, dat door de Kodela zal worden beheerd. Zo'n park begin je niet zomaar, daar gaan jaren van windmeting en voorbereiding aan vooraf, volgens Margo Guda van de Fundashon Antiyano Pa Energia (FAPE).

De FAPE en de UNA hebben de handen voor wat betreft windenergie ineengeslagen. Sinds 1984 is er op het UNA-terrein - een inmiddels verroeste en liggende - windmolen van het type Lagerwey. Rinus van Houten, docent electrotechniek aan de UNA wil dat die molen weer overeind geholpen wordt en operationeel wordt gemaakt. Niet alleen met het oog op de komst van windmolenontwerper Henk Lagerwey, die aanstaande donderdagavond een lezing in de Openbare Bibliotheek houdt over wind en electriciteit, maar ook in het toekomstperpectief van het park. "Deze molen zou uitstekend geschikt zijn voor onderwijs en onderzoek. We zouden wellicht windenergie ingenieurs kunnen opleiden, waar de Kodela mee gebaat zou kunnen zijn als zij een windmolenpark gaat beheren."

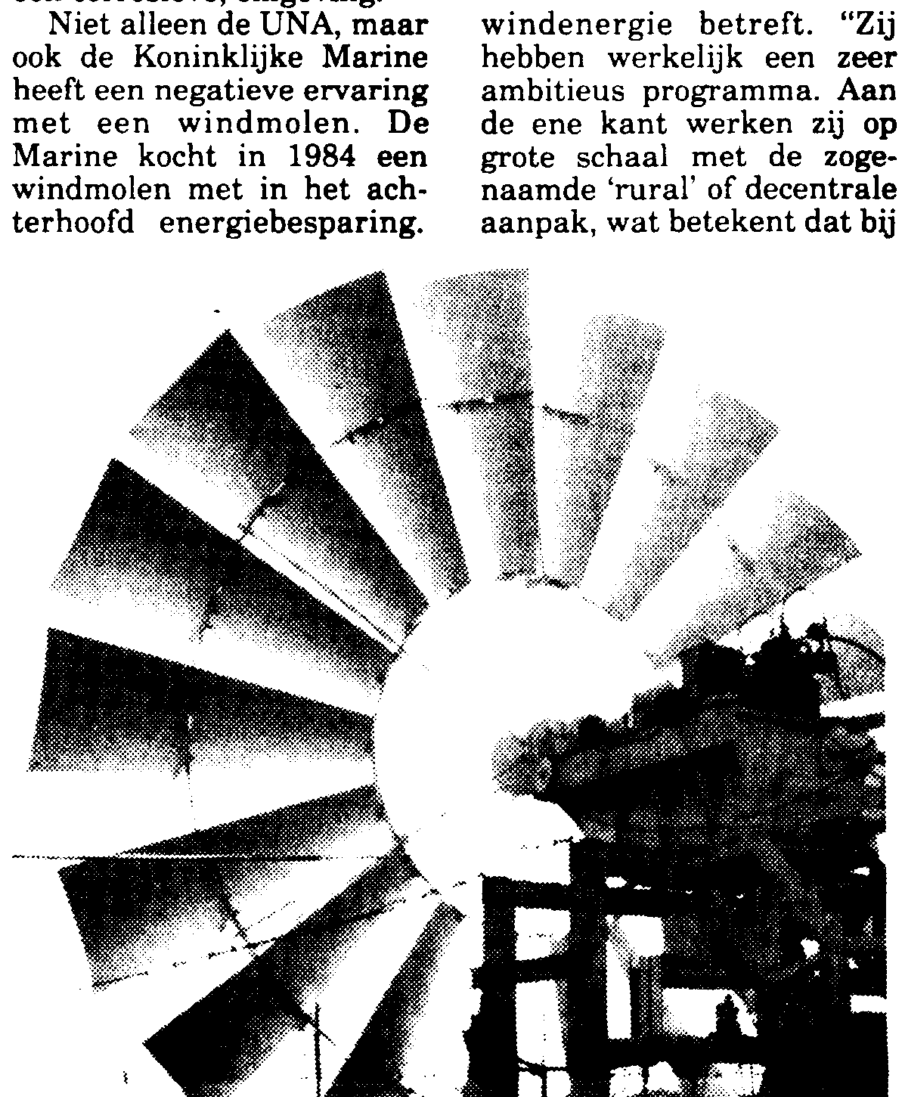
In 1984 kreeg de UNA de Lagerwey-molen cadeau van het Nederlandse departement van Economische Zaken na afloop van de Holland Remark beurs, die geheel aan windenergie en molens was gewijd.

Krijgen is één, maar onderhouden en onderzoeken is twee als er geen echt operationeel budget voor beschikbaar is, aldus Van Houten. Na ruim twee jaar deden zich onder meer startproblemen voor na een periode van windstilte en kreeg men het apparaat niet meer aan de praat. Van lieverlee verroestte de molen en zakte ineen. Van Houten wil hem nu weer tot leven wekken met behulp van zijn studenten.

CORROSIE

Guda en Van Houten signaleren hier een beheer- en onderhoudsprobleem. Windmolens zijn mechanische apparaten die veel onderhoud vergen. Altijd loert de corrosie. Van Kodela kunnen we leren hoe je dat aanpakt, aldus natuurkundige Guda." Sinds 1985 voert het nutsbedrijf experimenten uit met een molen van het type F.D.O. Stork in de buurt van Tera Cora. Guda: "Zij hebben een goed onderhoudscontract afgesloten en geld gereserveerd voor reparaties." Ook weet zij dat er wekelijks iemand de molen inspecteert, waarvan een rapportje wordt gemaakt. "Dat is iemand met kennis van het gedrag van materiaal in een zon- en windrijke, dus een corrosieve, omgeving."

Niet alleen de UNA, maar ook de Koninklijke Marine heeft een negatieve ervaring met een windmolen. De Marine kocht in 1984 een windmolen met in het achterhoofd energiebesparing.

Een FAPE en Meteo projekt op de UNA: een wind-airco. De wind wordt gebruikt om een koelsysteem aan te drijven. Overtollige energie wordt gebruikt om ijs te fabriceren, waar op de UNA dankbaar gebruik van wordt gemaakt om bier in te koelen...

Men sprak met Kodela over aansluitingsmogelijkheden en toen bleek dat de voorwaarden eigenlijk niet zo gunstig waren. Ook dit is volgens Guda geen voorbeeldprojekt. "Voordat je überhaupt tot de aanschaf van een molen overgaat moet je afspraken maken met de energieleverancier, de Kodela dus. Tevens moet je een deskundige in dienst nemen die het onderhoud en dergelijke in de gaten houdt en die uitzoekt waar de molen het beste geplaatst kan worden."

TOP VIJF

FAPE houdt kantoor te Saliña. De wanden zijn versierd met foto's van windmolens en op tafeltjes ligt verspreid allerhande vakliteratuur over windenergie. Guda beschikt over een indrukwekkend archief dat aan deze alternatieve vorm van energie is gewijd en heeft over heel de wereld windmolenprojekten bezocht. De top vijf van landen die veel doen met windenergie is volgens haar momenteel Nederland, Duitsland, Griekenland, India en China.

China bewandelt volgens haar de meest revolutionaire weg wat het opwekken van windenergie betreft. "Zij hebben werkelijk een zeer ambitieus programma. Aan de ene kant werken zij op grote schaal met de zogenaamde 'rural' of decentrale aanpak, wat betekent dat bij voorbeeld boerderijen een deel van hun benodigde energie opwekken met een eigen windmolen. Tegelijkertijd hebben ze gekozen voor de centrale benadering, namelijk windparken."

Voordat je aan opwekking van windenergie begint, is er zoals gezegd veel research nodig. Sinds een paar jaar doet FAPE in samenwerking met Meteo windmetingen op diverse representatieve plaatsen en hoogtes op het eiland. Samen interpreteren zij de gegevens waarbij de UNA logistieke ondersteuning biedt. Guda: "Ons doel is die tweeledige aanpak die we ook in China zo mooi zien. Enerzijds kleinschalige projekten en anderzijds een windmolenpark zoals de Kodela dit gaat realiseren. Beide mogelijkheden moeten te baat genomen worden, vinden wij. Op de lange termijn willen we uiteraard toe naar gecombineerde opwekking van wind- en zonne-energie."

Als bijkomend voordeel van kleinschalig gebruik van een windmolen noemt zij het effect dat gebruikers meer bewust met energie zullen gaan omspringen.

Een paar jaar geleden, zo herinnert zij zich, hield Kodela een Spaar Energie campagne. Dat was een prima actie volgens haar. Er werden folders met energietips verspreid en na verloop van tijd daalde inderdaad het energieverbruik onder de bevolking. De ironie wil dat Kodela zich als gevolg daarvan genoodzaakt zag de tarieven te verhogen omdat de inkomsten fors daalden, waarmee het effect van de campagne ten dele teniet werd gedaan. "De lagere inkomensgroepen waren de klos. Je kunt je voorstellen dat zij al nauwelijks reden hadden om op energie te besparen; zij beschikken immers niet over energieverslinder nummer één; de airco. Zij werden wel geconfronteerd met hogere tarieven", aldus Guda.

MILIEUVRIENDELIJK

FAPE streeft ernaar dat op Curaçao op een milieuvriendelijk manier het klimaat wordt benut. En aangezien de wind gratis waait lijkt het een ideaal middel om op lange termijn goedkoper energie te produceren. Helemaal alleen op windenergie zal het eiland desalniettemin nooit kunnen draaien; het zal altijd een additionele energiebron blijven. Tijdens de regenmaanden gaat de wind nu eenmaal liggen, aldus de natuurkundige. Wel wil zij benadrukken dat het economisch gezien zeer aantrekkelijk is om te werken aan ontwikkeling van deze goedkopere en schone energie. "Het zou de energierekening én het milieu zeer ten goede komen."

De overheid zou daarin een grote rol kunnen spelen door een integraal energiebeleidsplan op te stellen. Er wordt momenteel wel veel gepraat over energiebeleid maar echte daden bleven tot nu toe uit. In 1990 riep het bestuurscollege een energiecommissie in het leven, waarin directeuren van Curoil, Kodela en KAE zitting hebben naast het hoofd van dienst van Economische Zaken en een ambtenaar van Financiën. Volgens Guda zou deze commissie moeten worden uitgebreid met een vertegenwoordiger van de energiegebruikers 'om een evenwichtig beleid mogelijk te maken'.

De toepassing van windenergie is volgens haar lange tijd afgehouden. Na jaren begon de Kodela er wel voor te voelen en veroverde min of meer een monopoliepositie op de windenergiemarkt. Dat weerhoudt nogal wat particulieren ervan om zelf aan de gang te gaan met een windmolen. Guda: "Kodela wil het heft in eigen handen houden omdat zij anders het overzicht verliest over de totale energiebehoefte en het opstellen van een energiebeleid wordt bemoeilijkt. Bovendien heeft het voor hen financiële gevolgen als mensen deels hun eigen energie gaan opwekken."

FAPE is de mening toegedaan dat er eigenlijk naast de Kodela en de KAE een derde legale energiepartner zou moeten bestaan die zich bezighoudt met alternatieve energieopwekking. Deze instantie zou zich kunnen gaan bezighouden met de legale ondersteuning - het verlenen van vergunningen - van kleinschalige projekten zoals winkelcentra die hun eigen windmolen neerzetten.

De nabije toekomst van Curaçao: een windmolenpark.

Ook voor de UNA zou een belangrijke rol kunnen zijn weggelegd: in onderwijs en onderzoek. Van Houten: "Nu nog zegt Kodela bang te zijn voor de aantasting van de netkwaliteit als er windenergie op wordt aangesloten. Dat probleem is technisch oplosbaar. Op de technische faculteit zouden we onderzoek kunnen doen om dergelijke problemen op te lossen waarvoor we de hulp van het buitenland natuurlijk kunnen inroepen als dat nodig mocht zijn."

Op lange termijn denkt hij ook aan een demonstratieprojekt waar het publiek kennis kan nemen van de nieuwe vormen van energieopwekking. Hoewel, helemaal nieuw is windenergie niet op Curaçao. Tot de Tweede Wereldoorlog had alleen Willemstad aansluiting op het net. Daarbuiten behielp men zich met zogenaamde windchargers waarmee batterijen werden opgeladen. Ook beschikte men toen al volop over door de wind aangedreven waterpompen. Sommige van de ongeveer tweeduizend pompen die op het eiland staan zijn dan ook al vijftig jaar oud.

Inspelend op de surf- en zeilmogelijkheden is het niet ondenkbaar dat Curaçao ter promotie van windenergie nog eens een sticker op de markt brengt met de tekst: Curaçao doet het met wind.

1991: nagenoeg vierhonderd mensen aan het werk via SPD

Uitreiking certificaten Speransa pa Desempleado

WILLEMSTAD — Gisteren kregen veertien telefonisten, zeventien kantoormedewerkers en zestien 'junior waiters' te landhuis Steenen Koraal hun certificaten uit handen van Eduardo Cova van Speransa pa Desempleado (SPD). Alle zesenveertig stonden ingeschreven als werkloze en zijn nu klaargestoomd om te een plaatsje te vinden op de arbeidsmarkt.

Het SPD-projekt is in december 1989 van start gegaan en ressorteert onder Feffik. Doel is met financiële hulp van Nederland geïnteresseerde werklozen aan een passende baan te helpen. SPD richt zich daarbij op de capaciteiten en de interessen van de werkloze enerzijds en op de behoefte van de arbeidsmarkt anderzijds.

Nogal wat werklozen kunnen niet zonder meer met een cursus starten. Zij zijn er nog niet klaar voor, aldus Cova. Daarom wordt tevens een algemeen vormende cursus verzorgd indien nodig.

In de loop der tijd heeft SPD cursussen assistent slager, assistent automonteur, schoonmaakpersoneel, administratief medewerker, tekstverwerker, spuiten en uitdeuken, telefoniste, benzinepompbediende, brood- en banketbakker en junior waiter verzorgd.

Bijna alle cursisten vonden uiteindelijk een baan nadat ze de opleiding hadden afgerond. In 1991 volgden 268 werklozen de basiscursus en 137 namen deel aan een van de negen professionele cursussen. Over het afgelopen jaar vonden 379 mensen werk via het projekt Speransa pa Desempleado.

SPD wil iedere werkloze die een baan wil vinden oproepen om langs te komen op het kantoor (Naniestraat 5, tel. 627593) voor meer informatie.

Praktische cursussen voor vrouwen bij MAN

WILLEMSTAD — Fundashon Duna Un Man, een stichting van de politieke partij MAN, heeft tussen april 1989 en juni 1991 een serie praktische cursussen voor vrouwen gegeven, die over enkele maanden een vervolg zullen krijgen. Het wachten is op de financiering door Sede Antia. Vijfentwintig procent van de kosten wordt door de stichting zelf gedragen.

De cursussen zijn gericht op de economische, sociale en geestelijke ontwikkeling van de vrouw. Met behulp van deze cursussen kan zij zich zelf ontplooien en leert zij voor zichzelf op te komen.

Er werden cursussen textiele vormgeving, pech onderweg, reparaties in en om het huis en budgetteren gegeven. De cursus budgetteren, die noagal theoretisch was, was het minst succesvol. Voor de andere, meer praktijkgerichte cursussen was de belangstelling echter erg groot.

Voor de periode midden 1992 tot en met begin 1994 is opnieuw subsidie bij Sede Antia ingediend. Het gaat om een bedrag van f 87.000,-. Daarmee worden zes cursussen gefinancierd: pech onderweg, reparaties in en om het huis, hoe onderhoud ik mijn tuin, textiele vormgeving (voor beginners, gevorderden en voor jonge vrouwen van 15-20 jaar) alsmede een cursus portrettekenen.

De bedoeling van de cursus portrettekenen is om jongeren die talent en 'spirit' bezitten zó op te leiden dat zij bij de pontjesbrug of bij de cruiseterminal hun geld kunnen verdienen met het tekenen van toeristen.

Voor de tuincursus is van het Koningin Julianafonds al zesduizend gulden toegezegd. De cursisten zullen niet alleen leren om hun tuin te onderhouden, maar in samenwerking met LVV zal hen ook de grondbeginselen van het groenten verbouwen worden bijgebracht.

Op dit moment is de stichting bezig met een cursus kostumnaaien. Deze cursus draait zonder subsidie, waardoor de zestig cursisten een hogere eigen bijdrage moeten betalen.

Zodra de subsidie rond is zal de stichting data en tijden van de cursussen bekend maken.

Telegram premier naar weduwe Grep

WILLEMSTAD — In verband met het plotselinge overlijden van de Surinaamse oud-minister van economische zaken Wilfred Grep heeft de minister-president van de Nederlandse Antillen Maria Liberia-Peters een telegram aan de weduwe van oud-minister Grep verzonden. Daarin memoreert zij de zeer hechte vriendschaps- en professionele banden die veel inwoners van Curaçao met de oud-minister verbonden.

Reiki-workshop

WILLEMSTAD — Maandagavond 20 januari organiseert de stichting Reiki Stilte Centrum een workshopavond die alleen toegankelijk is voor mensen die een Reiki klas hebben gedaan. Deze avond is bedoeld als ondersteuning in de persoonlijkheidsgroei en het leven met Reiki. De avond wordt gegeven door de Reiki Masters Li-Li Holm en Rolf de Meijer. De workshop is in het Radulphus College, lokaal 4. De avond begint om 20.00 uur en kost fl.15,-. Tijdig aanwezig zijn.

Om zelf de eerste graad van Reiki te kunnen leren zijn er verschillende mogelijkheden. Er is een cursus weekend in de Nederlandse taal op 25 en 26 januari. Deze cursus wordt gegeven door Reiki Master Li-Li Holm. Dan is er een Reiki Master cursus in het Papiaments en die wordt gegeven door Reiki Master Norine Petronia (tel.:371497) op 31 jan., en 1 en 2 februari. Binnenkort zal er ook een Reiki cursus zijn helemaal in de Engelse taal, door Reiki Masters Li-Li Holm en Rolf de Meijer. Voor algemene informatie over Reiki en de workshop kunt u bellen met nr. 648212.

Reiki-lezing

WILLEMSTAD — Op woensdag 22 januari organiseert Training Centre Prana een lezing omtrent Reiki in de aula van de Openbare Bibliotheek. Aanvang van deze lezing is om 8.00 p.m. De lezing wordt gegeven door Reiki-master Hendrik Schotte. Reiki is een Japanse genezingsmethode die sinds februari 1990 op grote schaal bekendheid heeft gekregen op ons eiland via de cursussen die onder auspiciën van bovengenoemd centrum werden gegeven.

Carnaval Curaçao '92

GISTERMIDDAG werden de kandidaten, die aan de verkiezing van carnavalskoningin van Grupo Hospitaal deelnemen, in een zeer geanimeerde receptie aan de pers voorgesteld. Het verpleeghuis was tjokvol , waar alle collega's van de verschillende departementen hun kandidaten kwamen toejuichen.

ACHT KANDIDATEN zullen definitief aan deze verkiezing deelnemen t.w.: Iivionella Kastaneer (Chirurgische, Interne en Algemene Mannen); 2. Loeshemains Kook (Huishouding); 3. Shomaira Plantijn (Centrale keuken); 4. Marylou Felida (Kinderafdeling); 5. Caroline Haime (Poli + Telefooncentrale);6. Edeline Johanna (Algemene Vrouwen); 7. Soraima Martha (Hoofdadministratie); 8.Giselle Frans (Chirurgische Vrouwen).

GERRIT FABIAN, de leider van deze groep was gisteren heel enthousiast over de presentatie van de kandidaten en hij beloofde dat de commissie een heel goed programma in elkaar heeft gezet om het publiek een spectaculaire show aan te bieden. Naast Gerrtit zijn ook de volgende mensen in het bestuur zoals : Merugia Martin, Noraima Felida, Erwin Martis, Normaline Tomsjansen-Allee en Roles Pieternella. De heer Fabian bracht ook zijn dank uit aan zowel het bestuur als de directie van het Sint' Elisabeth Hospitaal, die hem alle medewerking in de carnavalsaktiviteiten hebben verleend.

OP ZATERDAG 8 februari houdt deze groep een jump-up in de bouwkundige dienst en wel van vijf uur 's middags tot tien uur 's avonds. Hierbij wordt bijzonder rekening gehouden met de patienten, die geen last hiervan zullen ondervinden. Orkesta 220 en Tripilichi & Co. zijn de twee muziekgroepen, die deze jump-up zullen animeren.

OP ZATERDAG 25 januari wordt het carnavalsseizoen van Banda Abou ingeluid met een grandioze jump-up in Parke Himno i Bandera te Barber. De muziekgroepen Caribbean Band en Orkesta 220 zullen die avond optreden. Tevens maakt deze commissie bekend dat de inschrijving voor alle evenementen geopend is. Men kan

voor meer informatie bellen op de telefoonnummers 612777 (overdag) en 641547 en 641838 ('s avonds en weekeinden). Alle bewoners uit de wijken zoals Tera Cora, Soto, Barber, Lelienberg, Westpunt, Lagoen, Willibrordus worden van harte uitgenodigd om aan deze evenementen deel te nemen.

DIT JAAR heeft de carnavalscommissie van Banda Abou in samenwerking met Steering Comitee van Curacao iets nieuws op haar progamma n.l. Moeder Carnaval van Curaçao. Alle damesclubs kunnen een kandidate naar deze verkiezing afvaardigen. Op dinsdag 21 januari is er een vergadering in Parke Himno i Bandera, waar natuurlijk veel informatie zal worden verschaft en men zich ook voor deelname aan de evenementen kan laten inschrijven.

VANAF MORGEN 19 januari tot en met woensdag 22 januari kunnen de zangers, die voor het eerst aan het tumbafestival zullen meedoen, zich inschrijven bij het Curacao Festival Center te Brievengat. Ook moeten zij bij de inschrijving een bedrag van f. 200,--betalen. De algemene inschrijving vindt plaats op zondag 26 januari.

AGENDA BONAIRE

...TIE: 8000
...WEER: 8222
...TRALE: 8845
...RAL: 8900

...LL te Lagoen: maandag t/m vrijdag ...-16.00 uur; zaterdag van 08.00- ...; zondag gesloten.

...ARE BIBLIOTHEEK
...ngstijden voor het publiek)
...g en donderdag van 14.00-18.00 ...dag en vrijdag van 08.00-12.00/ ...0.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

...stijden voor lezers)
... van 14.00-19.00 uur.

...SLUITING: maandag t/m vrijdag aan... stukken om 15.30 uur; gewone ... om 16.30 uur.

...CE CLUBS
... Informatie H. van Bommel, tel.:

..., woensdag 12.00 uur - Restaurant

...IA DI ARTE BONAIRE (Kaya ... 70): openingstijden: maandag t/m ... van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; ... van 08.00-12.00 uur.

...CLUB (Weg naar Willemstoren): ... vrijdag van 20.00-24.00 uur; ... van 12.00-24.00 uur.

...ningstijden Slachthuis i.v.m. ...id van de keurmeester zal tot ...uitsluitend op donderdagen en ...geslacht en gekeurd worden.

****

...ENSTEN
...rduskerk, Kralendijk: ... t/m zaterdag om 18.45 uur; ...om 08.00 en 19.00 uur.
...kerk, Antriol: ... t/m zaterdag om 19.30 uur; ... 08.00 en 18.00 uur.
...kerk, Rincon: ... t/m zondag om 19.30 uur.

...ENSZORGING doorgeven aan ...E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

****

...rzen voor ...e-masters'

...LENDIJK — De ...e Undersea Adventure ..., lid van de Confedera... Mondial des Activités ...uatiques en de World ...rsea Federation heeft ...twee Bonaireaanse jon... in de leeftijd van 15 tot ... een beurs beschik... voor de studie van 'dive-...

...ligt in de bedoeling ... jongen en of een ... MAS-training ... ontvangen zij het CMAS ...national duikers certi... dat overal ter wereld ...erkend.

... initiatief komt van ...Kastner die op Bonaire ... duikschool exploiteert. ...Jongelui die Nederlands ... beheersen en inte...hebben, zijn meer inlich... te verkrijgen bij drs ...Strauss Marsera.

Veel andere havens te duur

K.v.K. 'Gouden kans voor aantrekken cruisesechepen'

KRALENDIJK — Volgens de voorzitter van de Kamer van Koophandel Bonaire (KvK) Aubrey Sealy is Bonaire nu in de gelegenheid om zich te presenteren als aanloophaven van cruiseschepen. De laatste tijd worden er veel klachten vernomen van rederijen die vinden dat in het Caribisch gebied — en om wat dichter bij huis te blijven Curaçao — te hoge prijzen worden gevraagd voor brandstof. "Een gouden kans voor Bonaire", vindt Kamervoorzitter Aubrey Sealy.

Hij refereert daarbij aan gesprekken die een jaar geleden in zijn aanwezigheid op de 'Seatrade Cruise Shipping' in Miami werden gevoerd. Daar was het onderwerp de steeds hogere prijzen die gevraagd werden aan de rederijen van cruiseschepen die hun wekelijkse cruise in het Caribisch gebied maken. Opvallend was, dat van alle Bonaireaanse delegaties — onder wie de overheid, het toeristenbureau en de Bonhata — de vertegenwoordiger van de KvK de enige was die daadwerkelijk een verslag van de gebeurtenissen tijdens deze 'Seatrade Cruise Shipping' gaf.

Sealy attendeerde er toen reeds op en herhaalde dat ook nu, dat steeds meer cruiseschepen vanuit Fort Lauderdale te Miami vertrekken die ter plaatse bunkeren om te voorkomen dat zij op de korte route door het Caribisch gebied gedwongen worden tegen hogere prijzen hun olie in te kopen. Inmiddels is al gebleken, dat de prijzen van brandstof langzaam maar zeker stijgen.

Waar Sealy ook op wijst, is het feit dat bepaalde havens in de regio al gemeden worden. Niet alleen door de hoge prijzen van de brandstof, maar ook havengelden ieder moment zonder voorafgaande waarschuwing stijgen. Beide negatieve factoren zijn volgens Sealy van grote invloed op de houding van de cruisereder-rijen. Ondanks het feit dat het aantal cruiseschepen dit jaar met meer dan dertig uitgebreid zal worden.

Sealy voorziet, dat voor het cruisetoerisme, en daarbij verwijst hij ook naar een nieuwe tendens van kleinere en uitermate luxeuze schepen, voor de komende jaren zal gaan richten op Cuba, dat zoals bekend een hoog toeristisch potentieel heeft.

Kamervoorzitter Sealy wijst er ten overvloede nog eens op, dat dit ook de mening is van Robert H. Dickinson die vice-president marketing van de Carnival Cruise Lines en bovendien voorzitter van de CLIA (Cruise Lines International Association). Zoals bekend heeft de Costa Lines inmiddels al besloten om Curaçao niet meer aan te doen. Zij gaan naar Aruba omdat de havenbelasting daar aanzienlijk minder is dan op Curaçao.

Verder zegt Sealy dat dit soort informatie in feite als een rode lap zou moeten werken op degenen die direct of indirect met het toerisme te maken hebben. Vooral ook nu de scheepvaartlijn heeft laten weten dat op Curaçao een 'havenbelasting' werd gevraagd van drie dollar per persoon.

Terugkomende op de situatie op Bonaire, attendeert Sealy erop, dat donderdag twee cruiseschepen Bonaire hebben aangedaan. Dat waren de Canberra en de twee-wekelijks terugkerende Triton. In het totaal rond 1500 passagiers en zevenhonderd bemanningsleden die op een dag op Bonaire waren.

Daarom zullen er naar zijn mening beduidend meer activiteiten georganiseerd moeten worden voor deze passagiers. "Het toeristenbureau in zijn nieuwe vorm zal nu inderdaad moeten bewijzen dat er op een professionele basis gewerkt wordt.

WILLEMSTAD — *Refineria di Korsou N.V. heeft onlangs — de eigenaarsmaatschappij van de Isla raffinaderij — haar zakenrelaties een cocktail party aangeboden ter gelegenheid van het nieuwe jaar. Deze geanimeerde en goed bezochte bijeenkomst vond plaats in het nieuwe gedeelte van het Avila Beach Hotel. Op de foto van links naar rechts: Alex Baralt, General Affairs Manager Isla, Jesus Marquez Moreno Consul General van Venezuela, Eduard Mendes de Gouveia President Comisaris Refineria di Korsou N.V., Carlos Guillamon Refining Manager Isla en Henry Parisius directeur Refineria di Korsou N.V.*

Wijziging in leiding SGB

KRALENDIJK — Sedert 15 januari is er een tijdelijke wijziging in de leiding bij de Scholengemeenschap Bonaire (SGB). In het kader van het zogenaamde LADVO-project (Lager Algemeen Dienstverlenend Vormend Onderwijs) zal algemeen directeur Rolly Pourier opgedragen worden het project te begeleiden.

Dat betekent dat Pourier niet beschikbaar is voor zijn normale dagelijkse werkzaamheden. Hij zal daarbij vervangen worden door damspecialist Serapio Pop die de functie heeft van waarnemend directeur.

Voorlopig zal deze situatie zo blijven tot het eind van het schooljaar, dat eindigt op 2 juli 1992. De lessen voor LADVO zullen ... worden in de ... houdschool die gerenoveerd en uitgebreid zal worden. Het LADVO is overigens vorig jaar al begonnen. Dit jaar zal het onderwijs aan deze afdeling worden uitgebreid met een tweede en derde sectie. Voor het komende schooljaar hoopt men het eerste examen van de nieuwe onderwijsvorm af te nemen.

Mr. Delahaye: 'Opening Parkhotel was onzeker'

KRALENDIJK — Een ongetwijfeld nieuwe dimensie in de problemen rond het hotel dat Robert Parker voor dertig miljoen gulden op Bonaire wilde realiseren, werd door mr Cor Delahaye voor het advocatenkantoor Soliana, Grul en Winkel naar voren gebracht: Er was een groot aantal factoren dat de opening van het hotel 'The Point at Bonaire' tot een onzekere zaak maakte.

Problemen die kennelijk ongekend waren in 1988 toen Parker de heren Rudi Ellis, Ramoncito Booi en enkele vertegenwoordigers van de Bonaireaanse ... (onder wie de Amigoe ...) ... zijn Concordehotel ... Catskill ... plannen op Bonaire.

Vooral het hoofd van het Bonaireaanse toeristenbureau en tevens minister in het kabinet van Liberia Peters, Rudi Ellis was erg enthousiast over het initiatief van zijn persoonlijke vriend Robert Parker, die ongetwijfeld gebruik heeft gemaakt van de 'credits' van zijn vader die op Sint Maarten al eerder een hotel bouwde onder de naam 'Concorde'.

Opvallend was echter wel, dat Robert Parker in eerste instantie helemaal niet geïnteresseerd was in Bonaire. Hij had belangstelling voor Curaçao, maar het toenmalige Curaçaose Bestuurscollege en met name de gedeputeerde van Toerisme bleek in 1986 totaal niet geïnteresseerd in de bewegingen van Robert Parker. Morrey Ruzo, samen met SEL Maduro, aandeelhouder van Habitat en goede kennis van Robert Parker, verwees de Amerikaan naar het Bonaireaanse Bestuurscollege dat onder invloed van Rudi Ellis geen enkel bezwaar bleek te hebben tegen Parker.

... trotwens ... Centrale regering die ... minister van financiën Gilbert de Paula al garant stond voor dertig miljoen dollar, alvorens de Bonaireaanse Eilandsraad nog in staat was geweest om aan Robert Parker goedkeuring te geven voor de aangevraagde erfpacht.

Tegenover rechter mr De Jong stelde mr Cor Delahaya afgelopen donderdag dat 'de opening van hotel The Point at Bonaire van Robert Parker altijd al factoren van onzekerheid had gekend'. De employees waren daarvan op de hoogte, aldus de advocaat. "Indien het hotel niet geopend zou worden, zouden zij geen salaris ontvangen".

Kort geding werknemers tegen Parker Bonaire

KRALENDIJK — Aan het eind van hun financiële mogelijkheden en met het trieste vooruitzicht om door de huiseigenaars op straat gezet te worden wegens huurachterstand, hebben de enkele Amerikanen die door Robert Parker werden aangetrokken als staf voor zijn hotel The Point at Bonaire, via advocaat mr Sjiem Fat tenslotte een kort geding aangespannen tegen Parker Bonaire N.V. Advocaat mr Van Es attendeerde op een schuld van meer dan 580 duizend dollar aan de negen Amerikaanse werknemers.

Een schuld opgebouwd in anderhalf jaar waar de potentiële staf voor het vijfsterrenhotel accoord was gegaan met wekelijkse voorschotten van rond 200 dollar en de betaling van de huurpenningen aan de diverse huiseigenaars. De opening van het hotel zou het criterium zijn van de betaling van de achterstallige salarissen. Ondanks de 30 miljoen gulden, waarover Parker beschikte om zijn hotel te bouwen op het voormalige Flamingo Paradise terrein, bleek deze aanzienlijke som — waarvoor de Centrale overheid garant staat — niet voldoende het hotel af te bouwen en ook ... te exploiteren.

Een situatie die trouwens al enkele maanden geleden duidelijk was. In feite ontstonden de eerste stagnaties al in februari van 1991. Het werk werd stilgelegd en hoewel Parker op bijna maandelijkse basis op Bonaire frequenteerde, weigerde de Amerikaan elke informatie. Niet alleen aan de pers, maar opvallend genoeg erkende gedeputeerde Ramoncito Booi eveneens, dat het Bestuurscollege niet op de hoogte was van de plannen van Parker.

Dat duurde tot eind oktober, toen bleek dat Parker het hotel verkocht had aan Geltman en Fogel. Evenwel toen geen nieuws meer voor de overheid, aangezien het hoofd van de BVO Raymundo Saleh daarin een doorslaggevende rol speelde.

Voor de werknemers, aldus maakte mr Van Es aan rechter mr De Jong in het kort geding duidelijk een onaanvaardbare zaak, want de nieuwe eigenaars bleken geenszins van plan de financiële problemen van de anderhalf jaar geleden aangetrokken staf te willen oplossen. Rechter De Jong bleek het met de Arubaanse advocaat van de staf eens, dat het hier een moeilijke zaak voor de Amerikanen betrof. Rechter mr De Jong merkte op, dat hij beide partijen de kans gaf om voor 29 januari tot een oplossing te komen. Indien dit niet gebeurd zal zijn, dan volgt er uitspraak.

Verwacht wordt, dat De Jong weinig begrip zal opbrengen voor hetgeen de advocaat mr Cor Delahaya van het advocatenkantoor Soliana, Grul en Winkel uit Curaçao naar voren bracht.

Soliana in 'Entrevista'

KRALENDIJK — In het radioprogramma 'Entrevista' van Boy Antoin is vanochtend een interview uitgezonden met scheidend gezaghebber mr George Soliana als gast.

Dit wordt vermoedelijk het laatste interview dat Soliana in zijn functie als gezaghebber van Bonaire zal geven. Per 1 februari wordt hij opgevolgd door zijn eilandssecretaris mr Frits Goedgedrag. Zoals bekend opteerde Soliana wel voor een tweede termijn van zes jaar, maar leidende partij UPB noch de Nederlandse minister mr Hirsh Ballin vonden een tweede termijn voor Soliana opportuun.

Een groot gedeelte van de bevolking dacht daar trouwens anders over, aangezien een initiatief van Luqui Booi-Pijnakker een aantal van 1800 handtekeningen opleverde voor de ondersteuning van een tweede termijn van de scheidende Soliana. Naar de Amigoe uit dicht aan Soliana gelieerde bron heeft vernomen zal de vertrekkende gezaghebber de op het Antillenhuis aangeboden functie niet aanvaarden.

MENSEN

■ *Helga Bettner, controleur bij het bedrijf 'Everts GmbH' test een serie condooms op 'waterdichtheid'. Everts is de enige condoomfabriek in het voormalige Oost-Duitsland. De produktie van de rubbertjes bij dit bedrijf is dan ook hoofdzakelijk gericht op de afzetmarkt in Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie.*

■ *In Nederland heeft de pr-vrouwe van de ALM, Isa Henriquez, onlangs haar NGPR-A diploma behaald. Het is een certificaat van het hoogste orgaan van de public relations in Nederland, de NGPR-vereniging voor Public Relations en Voorlichting. Isa Henriquez heeft eerder de School voor de Journalistiek in Utrecht afgerond, waarna zij werkzaam is geweest op zowel Aruba als op Curaçao. Drie jaar geleden schakelde zij over op het vak van de public relations. De ALM woordvoerster kreeg in Amsterdam haar diploma overhandigd in Hotel Okura op 20 december jongstelden uit handen van Ger Demper, de voorzitter van de examencommissie.*

Het Nederlands Centrum Buitenlanders (NCB) heeft met "grote verslagenheid en pijn" kennisgenomen van het overlijden van zijn voorzitter, **mr. H. Van Doorn.** Hij was ruim dertien jaar voorzitter van het NCB. Het centrum noemt zijn overlijden een groot verlies, ook voor alle etnische minderheden. Het prijst zijn alom bekende bestuurlijke, maatschappelijke en politieke kennis en zijn zeer grote inzet voor en betrokkenheid met de zaak van etnische minderheden. Vooral het onthouden aan deze bevolkingsgroep van kiesrecht op landelijk niveau vond Van Doorn onaanvaardbaar.

Joden beledigd door infoboek van KLM

De Amsterdamse rabbijn L. Van de Kamp eist dat de KLM de passages over orthodoxe joden in het handboek voor cabinepersoneel **'Culturen aan boord'** onmiddellijk corrigeert. Hoewel in het boek een aantal aspecten van de joodse levenswijze vrij nauwgezet worden weergegeven, wordt er ook een aantal gedragsnormen omschreven die geen enkele plaats in het jodendom hebben, schrijft Van de Kamp in een verklaring.

De omschrijving van die normen en de daarbij gevoegde achtergronden kunnen slechts het gevolg zijn van een verregaande bevooroordeeldheid, vooringenomenheid en gebrek aan kennis van joden en het jodendom, meent hij. Daarmee stimuleert de KLM de al lang bestaande vooroordelen tegenover de joden en beledigt zij de joden in hoge mate.

In het boek waarin aan het cabinepersoneel informatie wordt verstrekt over de gebruiken van verschillende volkeren, staan enkele 'eigenaardigheden' die de werknemers van joden kunnen verwachten aan boord. Zo wordt het vrouwelijk cabinepersoneel erop gewezen dat orthodoxe joden rechtstreeks informeren of men ongesteld is en dat ze eventueel in de handtas zoeken naar "bewijzen in de vorm van maandverband of tampons". Ook moet het personeel er rekening mee houden dat joden de pantry kunnen bezetten om er te bidden.

Van de Kamp vindt dat de KLM met het opperrabbinaat, het rabbinaat voor de joodse gemeente Amsterdam en soortgelijke instellingen contact had moeten opnemen om na te gaan of de "vermelde absurditeiten" waarheidsgetrouw waren. De KLM heeft in het verleden regelmatig joodse instellingen om advies gevraagd. De KLM liet donderdag weten niets te voelen voor intrekking van het "uiterst afgewogen en nette" boek.

Vurige Fergie ontkent verhouding met Texaan

De hertogin van York - die officieel **Sarah Ferguson** heet maar voor de Britse pulpers 'Fergie' - neemt met kracht stelling tegen de beweringen in de populaire kranten dat zij een buitenechtelijke verhouding heeft met een steenrijke Amerikaan uit Texas. Dit staat zaterdag in de Londense kranten.

Geruchten en toespelingen op de omstreden vriendschap tusen de hertogin en de jonge Amerikaanse magnaat Stephen Wyatt haalden vorige week de voorpagina van alle niet-serieuze Britse kranten.

"Fergie" die ook met Wyatt op de foto staat, tijdens een vakantie in Marokko in 1990, spreekt met klem tegen dat ze met de mooie Amerikaan meer heeft dan een "platonische vriendschap". Ze heeft een van haar kennissen in de upper ten zelfs toevertrouwd dat ze "geschrokken" is van de aandacht die de populaire pers aan deze kwestie schenkt.

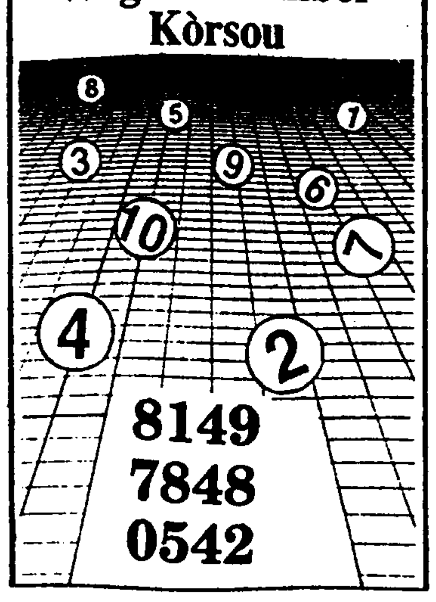
Ze zegt verder dat haar man, prins Andrew de tweede zoon van de koningin, volledig op de hoogte was van de Marokkaanse vakantie, die ze overigens met andere vrienden gehouden heeft. De serieuze Times (conservatief) vindt dit "schandaal" op mini-niveau zo belachelijk dat ze volstaat met enkele zinnen.

HBO

ZATERDAG
16.30 How to Prevent a Heart Attack
17.30 Movie: 'Edward Scissorhands' (1990, Johnny Depp/Winona Ryder)
19.15 Movie: 'Spies like Us' (1985, Chevy Chase/Dan Aykroyd)
21.00 Movie: 'Tango & Cash' (1990, Sylvester Stallone/Kurt Russell)
23.00 Boxing: Taylor vs. Brown (L)
01.00 Movie: 'I Come in Peace' (1990, Dolph Lundgren/Brian Benben)
02.30 Movie: 'The Fabulous Baker Boys' (1989, Jeff Bridges/Beau Bridges)
04.35 Movie: 'Survival Quest' (1990, Lance Henriksen/Dermot Mulroney)
06.10 Movie: 'Diplomatic Immunity' (1991, Bruce Boxleitner/Tom Breznahan).

ZONDAG
15.30 Movie: 'Hot to Trot' (1988, Bob Goldthwait/Dabnet Coleman)
17.00 Movie: 'Young Guns II' (1990, Emilio Esteves/Kiefer Sutherland)
19.00 Movie: 'Days of Thunder' (1990, Tom Cruise/Nicole Kidman)
21.00 Movie: 'Desperate Hours' (1990, Mickey Rourke/Anthony Hopkins)
23.00 SuicideNotes
24.00 Movie: 'Carrie' (1976, Sissy Spacek/William Katt)
01.45 Movie: 'Dream Trap' (1990, Kristy Swanson/Sasha Jenson)
03.15 Movie: 'The Assasin' (1990, Steve Railsback/Nicholas Guest)
04.50 Movie: 'Coming Home' (1978, Jon Voight).

Wega di Number Kòrsou

CBS

ZATERDAG
21.00 Movie: 'Big Business' (19
Bette Midler/Lily Tomlin)
23.30 P.S.I. LUV U.

ZONDAG
20.00 60 Minutes
21.00 Murder, She Wrote
22.00 CBS Sunday Movie
24.00 CBS News.

NBC

ZATERDAG
21.00 Golden Girls
21.30 Walter and Emily
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters.

ZONDAG
20.00 Eerie, Indiana
20.30 The Torkelsons
21.00 Hot Country Nights
22.00 Drug Wars II: The Colom
Connection (Pt 1 of 2).

TBS

ZATERDAG
16.05 Movie: 'Superman IV: The Qu
for Peace' (1987, Christopher Ree
18.05 Fishing With Roland Martin
18.35 Fishin' With Orlando Wilson
19.05 World Championship Wrest
20.30 Movie: 'Superman III' (19
Christopher Reeve/Annette O'Too
23.00 The 49th Annual Golden Gl
Awards
01.30 Movie: 'American Graffiti' (19
Richard Dreyfuss)
04.00 Movie: 'Foolin' Around' (19
Gary Busey)
06.00 Night Tracks: Chartbusters.

ZONDAG
13.35 Movie: 'The Cowboys' (19
John Wayne)
16.05 Movie: 'The Mechanic' (19
Charles Bronson)
18.05 Tom and Jerry's Funhouse
18.35 Captain Planet and the Pla
teers
19.05 WCW Main Event
20.00 Movie: 'Firewalker' (1986, Lo
Gossett Jr./Chuck Norris)
22.00 Movie: 'The Delta Force' (19
Chuck Norris/Lee Marvin)
22.00 National Geographic
24.30 Paid Program
03.30 Paid Program
05.00 WCW Main Event
06.05 Hogan's Heroes
06.35 CNN Headline News.

TELECURAÇAO

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'Cross of Lorrain';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Dan Turner, Hollywood Detective';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
11.00 Censu '92;
12.00 Sluiting;
16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
19.00 Cocktail Special;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 TeleCuraçao Special;
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isseli (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Joe van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landemark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondenten:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

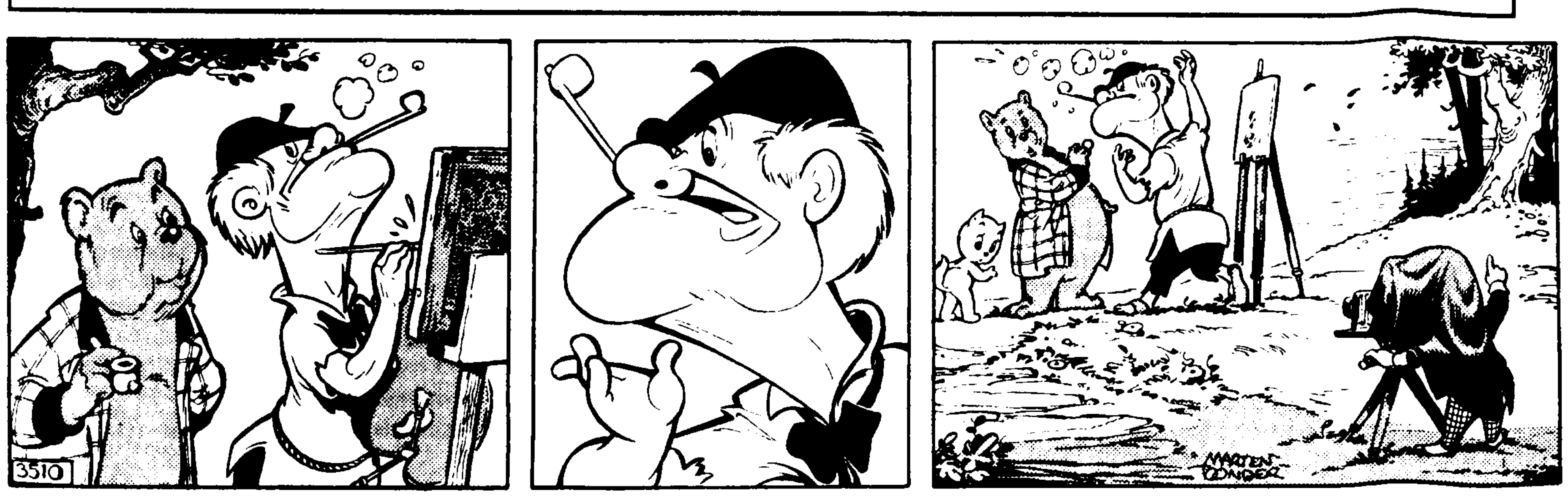
DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf. 25,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de Kiekvogel door Marten Toonder

3510— Heer Bommel slikte zijn trots weg en trad op de schilder toe. "Laten we weer goede vrienden worden, heer Tijn", sprak hij. "Het was natuurlijk niet goed, wat u gedaan hebt; men slaat nu eenmaal een heer zijn portret niet over het hoofd. Het leek trouwens ook niet...eh..ik bedoel; we praten er niet meer over..."

De artiest gromde iets en mengde met diepe aandacht een toetje karmijn door zijn oker.

"Komaan", hernam heer Ollie met gemaakte opgewektheid, "we gaan nu saampjes naar huis — en daar drinken we gezellig een kopje thee en dan gaat u mijn portret schilderen. Geld speelt geen rol, zodat we..."

De kunstenaar schrok op.

"Wat sta je daar te zeveren, makker?" riep hij met rauwe stem. "Je dekt met je grove vleeslichaam de fijne trilling van dat slootje af. Ga opzij".

"Wa-wablieft?" vroeg heer Bommel ongelovig. Toen verduisterde zijn gelaat zich.

"Moet ik begrijpen, dat u liever die stinksloot verft dan een heer van mijn stand?" zo riep hij uit.

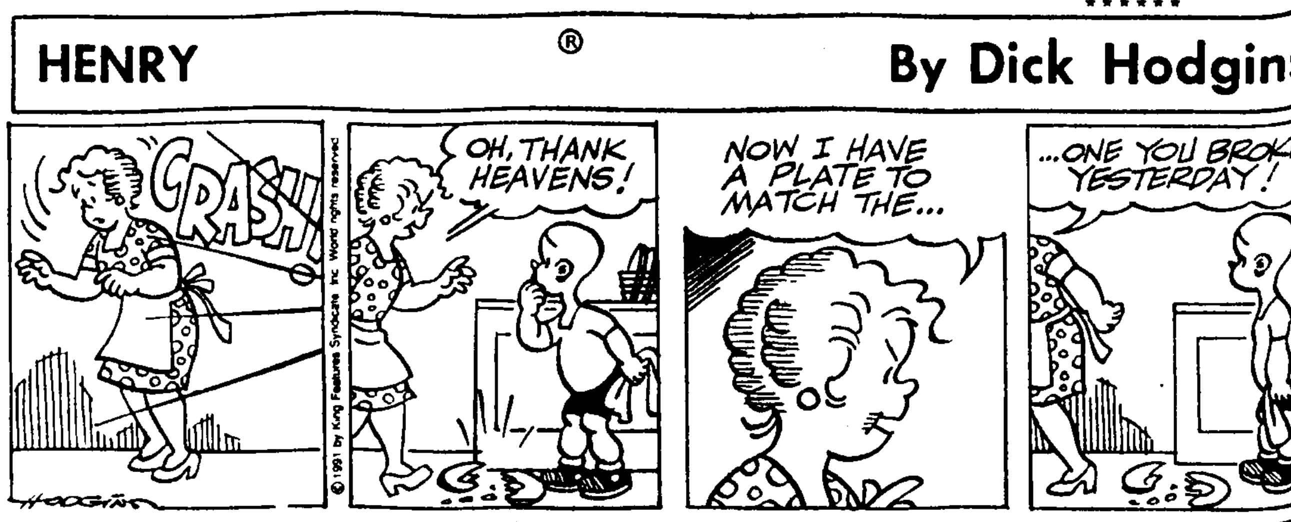
"Als je nu niet ophoepelt zal ik jou eens verven!" riep de schilder verhit. "Ik zal je een Pruisisch blauw op je oog geven, dat de trilling je door de dinges loopt!"

Hij greep een bovenmaats penseel en misschien zou hij de daad bij het woord gevoegd hebben wanneer er niet een stem achter hem geklonken had.

"Even vasthouden zo!" riep de stem. "Dat is een unieke pose! Die zal het zeker doen!"

Het was de fotograaf Kiekvogel, die het toneeltje vanonder een doek op zijn matglas gadesloeg.

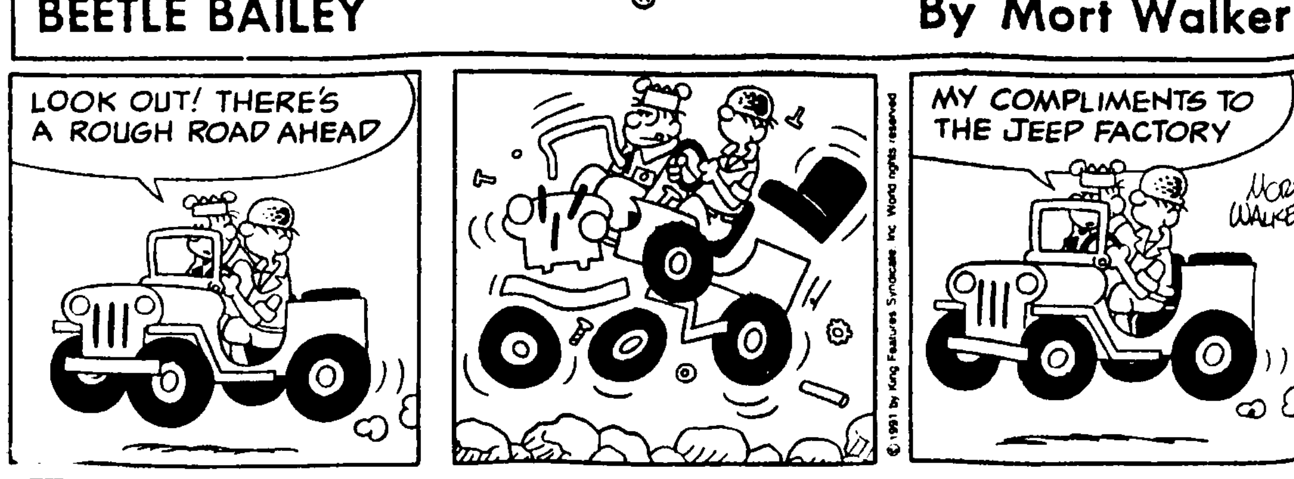
HENRY ® By Dick Hodgins

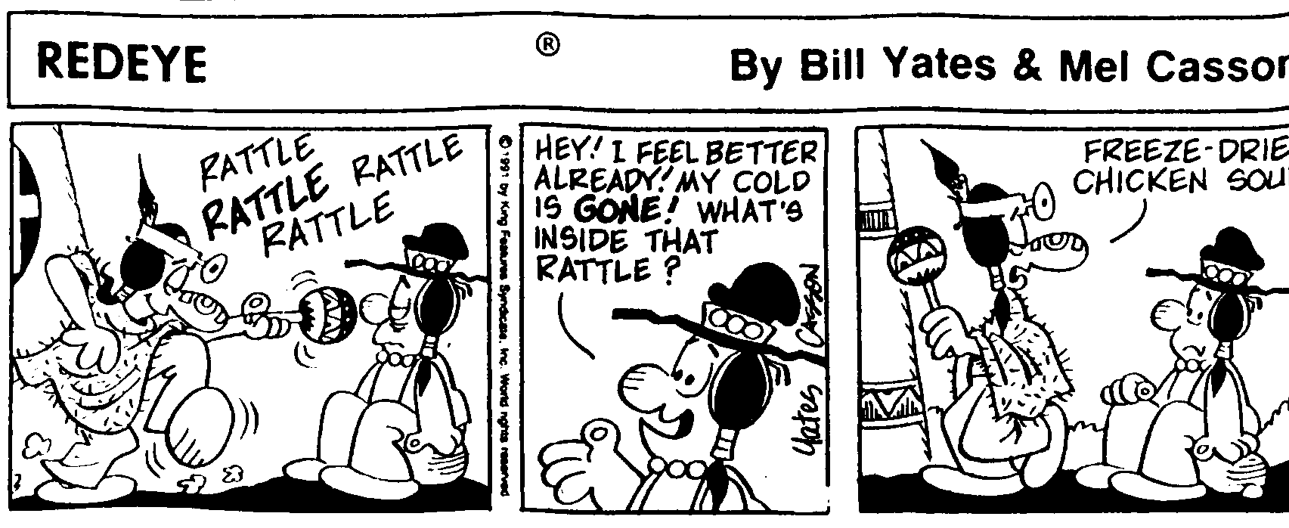
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Stockmarkets-NEWS

...YORK	PREV.	17-1
...-JONES	3249.	3271.
...BRANDS		
...REP.	22.00	22.38
...SER B	56.63	56.50
...R	40.13	40.75
...GEN	33.63	33.38
...PBELL S		
...YSLER	14.50	14.13
...TICORP	15.13	14.63
...STAL CO	25.13	25.25
...A COLA	74.00	74.63
...TRAL	55.25	53.88
...NT	49.13	50.38
...T.KODAK	48.88	48.00
...ON	58.88	59.75
...	33.00	33.00
...ELECT.	78.00	79.50
...MOTORS	34.00	33.75
...	39.38	39.13
...TAKE	16.13	15.75
...	95.75	97.50
...LOGG	61.25	60.00
...DONALDS	40.88	40.75
...K	151.25	153.63
...S.MNG	96.63	90.75
... CORP	66.63	67.50
...ER	76.38	77.25
...RRIS	76.75	77.13
...ER	69.88	70.00
...	40.25	40.63
...	44.13	43.38
...REN	30.25	30.00
...	356.80	356.10
...	4.09	4.05
... OIL	18.85	18.91
...	128.00	127.45
...MARK	1.61	1.61
...	176.70	177.75
...LS	1.81	1.80
...US$	125.50	127.80
...US$	86.65	86.84

FRANKFURT	PREV.	17-1
DAX INDEX	1666	1670
ASKO	650.00	657.00
BASF	240.50	241.50
BMW	513.00	515.00
COMMERZBANK	258.00	258.20
DAIMLER BENZ	751.20	748.50
DEUTSCHE BANK	697.50	698.20
HOECHST	248.00	249.30
KAUFHOF	479.50	474.60
MAN	351.20	349.00
PREUSSAG	352.00	356.10
SIEMENS	652.00	651.60
VW	316.20	324.00
LONDON		
FT-100 INDEX	2541	2536
ARGYLL	2.99	2.99
BARCLAYS BANK	3.83	3.88
BASS	10.81	10.97
BRITISH STEEL	0.77	0.76
BRITISH TEL	3.21	3.21
BTR	4.18	4.24
CADBURY	4.48	4.39
CABLE & WIRE	6.08	5.98
GRAND MET	9.29	9.27
MARKS & SPENCER	2.93	3.01
REDLAND	4.60	4.75
TATE & LYLE	4.34	4.37
TOKYO		
NIKKEI DOW IND.	21612	21321
BRIDGESTONE	1090	1080
CANON	1420	1420
DAI ICHI KANGYO	2090	2060
DAIWA SEC.	1110	1070
HITACHI	919	909
HONDA MOT.	1430	1420
JAPAN AIRLINES	968	963
NEC		
NOMURA SEC.	1560	1510
NIPPON STEEL	353	355
MAZDA	484	465
SONY	4080	4100

AMSTERDAM	PREV	17-1
CBS GEN.INDEX	120.20	120.50
ABN-AMRO	44.90	44.90
AEGON	127.00	127.20
AHOLD	81.10	81.80
AMEV	54.30	53.70
AKZO	137.50	138.90
BOLS	45.40	45.40
BUHR.TET.	44.50	44.00
DAF	22.90	23.90
DSM	99.50	100.00
ELSEVIER	99.60	100.20
FOKKER	30.00	30.00
GIST BROC.	34.80	34.60
HAGEMEYER	136.50	139.00
HEINEKEN	165.50	168.70
HOOGOVENS	50.70	51.40
ING	48.80	48.90
KLM	41.50	41.40
KNP	48.30	46.60
NEDLLOYD	57.70	59.50
PHILIPS	30.40	32.00
ROBECO	98.90	99.50
ROLINCO	98.88	99.00
RORENTO	71.40	71.60
RODAMCO	56.00	55.10
ROYAL DUTCH	149.70	150.80
UNILEVER	183.00	181.30
VMF STORK	44.80	45.20
VOC	42.40	43.20
VNU	80.70	79.90
WESSANEN	84.70	84.80
TORONTO		
TSE 300	3663.	3662.
ALCAN	22.63	22.13
BELL	48.75	48.63
BANK OF NS	23.38	23.00
CAN.PAC.	18.88	19.00
INASCO	37.50	37.25
LAIDLAW	12.75	12.75
MOORE	22.75	23.38
NORANDA	19.25	19.88
PLACER DOME	11.75	12.00
POWER CORP.	14.63	14.63
ROYAL BANK	28.63	28.13

Beurs New York breekt records

...YORK - De New-...se effectenbeurs is vri-... hoger gesloten. De ... Jones-index van de ...tig belangrijkste aan-... steeg met 15,44 pun-... tot 3.264,99, waarmee ...record van afgelopen ...nsdag (3.258,50) werd ...roken. Het was het ...e record in zestien ...rsdagen. De aantallen ...er en lager sluitende ...dsen hielden elkaar ...veer in evenwicht. De ...et was met 266 aan-...lijk, maar wel duide-... kleiner dan het zeer ...se totaal van 336 mil-... [illegible]

...koersen wisten aanvan-...k moeilijk een richting ...vinden. De Dow Jones-...x kwam herhaaldelijk onder het slotniveau van donderdag, vooral doordat ibm moest inleveren na de bekendmaking van een fors kwartaalverlies. In de loop van de dag wist de koers van de computergigant zich te herstellen. Dat zorgde er samen met koersstijgingen op de obligatiemarkt voor dat met een aardige winst kon worden gesloten.

Op de valutamarkt in New York zakte de dollarkoers flink weg. Tegen het slot van de handel werd f 1,7930 genoteerd, bijna 2,5 cent minder dan de slotkoers van f 1,8170 in Amsterdam. [illegible] New York nog op f 1,8215. Handelaren schreven het koersverlies toe aan berichten dat de Amerikaanse centrale banken dollars verkochten voor yens.

De winnaar van de Toyota Tercel is:
E. KWIDAMA, JURAWEG 8, CURAÇAO

Er is een extra prijs van een karton flessen Ponche Kuba voor de volgende winnaars:

ARUBA
M. Bareño — Piedra Plat 17-B
... Chirino — [illegible]straat 2
V. Everon — Piedra Plat 111-B
B. Fisaroa — Bakval 3 Noord
R. Maduro — L. Wagemakerstr. 57
I. Nivillac — Bastijn 20
A. Noel — Kamerakoe Abao 26-B
F. Poulier — [illegible]laan 31
M. Emanuel Ras — Staarinstraat 2
E. Sierra — Macubaristraat 12

CURACAO
C. la Croes — St. Michielsweg 23
Y. de la Cruz — Kaya Monzonit 459
Ch. Daal — Comanchestraat Bl.33
E. Doran — Wacao 126
L. Kwidama — Dokterstuin 154
L. Lindiberg — Ledaweg 103
H. Lovert — Kwartje 90
M. Raphaela — Mehoranoweg 12
S. Rosalina — Weto 126
Sheillah — West Chincho 210

BONAIRE
J. Bernabela — Kaja Patachi 12
J. Christiaan — Cocorole 23
J. Cecilia — Kaya Ramona 12
A. Janga — Kaya Hubentud 8
R. Janga — Tera Kora z/n
M. Molina — Kaya Paris 13
D. de Palm — Kaya Pariba 35
M. Theodora — Mohicano 4
R. Thode — E.B. St. Jago 9
F. Winklaar — Kaya Falkon 6

Ponche "Kuba"

De winnaars kunnen hun prijs bij de distributeurs ophalen.

Financieel Nieuws

Philips topper in levendige handel

AMSTERDAM - Op het beursplein heerste vrijdag een levendige stemming. Dekkingsaankopen en vraag vanuit de optiebeurs zorgden samen met een vaste dollar voor opnieuw hogere prijzen. De omzetten lagen daarbij weer op een hoog peil met f 1,1 miljard voor de aandelen. Topper was Philips die met een omzet van meer dan 3,5 miljoen stuks of f 112 miljoen vlak achter koploper Koninklijke Olie (f 150 miljoen omzet) aanschoof. "Flippen" waren zeer in trek en aan het slot was de prijs f 1,60 hoger dan donderdag op f 32. Op de optiebeurs werd Philips met 22.000 opties ook druk verhandeld.

Beleggers lopen duidelijk vooruit op een betere economie in de tweede helft van het jaar, waardoor ook cyclische waarden zoals Hoogovens, Daf en DSM in trek zijn. Op de beurs wordt verondersteld dat dergelijke waarden straks extra snel zullen oplopen en daarop wordt vast een voorschot genomen.

Dit bezorgde DAF een dagwinst van f 1 op f 23,90. Hoogovens werd f 0,70, hoger gewaardeerd op F 51,50 na een top van f 52. Vast lag ook Nedlloyd met f 1,80 winst op f 59,50. VOC lag in de havensector f 0,80 hoger gevraagd op f 43,20. Niet gehandeld werd in HCS. Het zieltogende automatiseringsconcern wordt voorlopig uit het moeras getrokken door een bankenconsortium, maar de beurs was niet erg gerust op de toekomst van het concern. Hoewel er geen officieel handelsverbod gold, wilde men liever de kat uit de boom kijken en daarom werd volstaan met een ongewijzigde advieskoers van f 2,30.

Op de lokale markt trok Cindu opnieuw de aandacht met een scherpe vooruitgang van f 11 op f 170. GTI, die in de clinch ligt met de Belgische grootaandeelhouder Fabricom maakte een sprong voorwaarts van f 8 op f 210. Kantoorinrichter aHrend liet een winst van f 2,80 voor zich afdrukken op f 123 en Palthe snelde f 2,20 naar voren op f 72. Op de parallelmarkt was voor kinderkledingfabrikant Vilenzo een grote winst weggelegd van f 2,30 of 6 procent op f 40. Homburg werd f 0,15 of 15 procent duurder op f 1,15.

Tot de weinige fondsen die het hoofd lieten hangen behoorde papierfabrikant KNP. De in het vooruitzicht gestelde iets lagere winst met de aanhoudende overcapaciteit in de branche bezorgde dit hoofdfonds een tik van f 1,70 op f 46,60. Bührmann-Tetterode die zich voor een deel ook op de papiermarkt beweegt zakte twee kwartjes tot f 44. Unilever werd getroffen door winstnemingen die het levensmiddelenfonds f 1,70 kostte. Lokaal was Crown Van Gelder door het KNP-effect f 3 lager op f 142. Scheepsbouwer Van der Giessen-De Noord slikte f 2,50 in op f 96.

Op de optiebeurs heerste een drukke expiratiehandel. Beleggers sloten posities in januari-contracten en openden vaak tegelijkertijd posities in opties met latere afloopmaanden. De totale omzet kwam voor de tweede keer deze week - na woensdag - boven de 100.000 contracten. Vrijdag beliep het totaal 118.000.

De nettowinst van het Amerikaanse computerconcern APPLE is in het op 27 december afgelopen eerste kwartaal van het lopende boekjaar gestegen van 150,5 miljoen dollar tot 166 miljoen dollar. De omzet groeide met 11,2 procent van 1,68 miljard dollar tot 1,86 miljard dollar.

***

De Duitse minister van economische zaken, JURGEN MOLLEMANN, heeft [illegible] de Japanse minister van handel, Kozo Watanabe. Onderwerp van gesprek zal onder meer zijn het overleg van de GATT (algemene overeenkomst inzake tarieven en

Grolsch op Britse markt

ENSCHEDE - Grolsch is in onderhandeling met het Britse concern Courage over de overneming van de "premium-ale"-brouwerij Ruddles. Dat heeft Grolsch vrijdag bekendgemaakt. Ruddles, gevestigd te Langham in de Midlands, behaalde vorig jaar een omzet van ruim f 100 miljoen. Grolsch wil een sterk assortiment van bierprodukten/-merken in noordwest-Europa opbouwen. Daartoe nam de brouwerij vorig jaar de "Duitse Wickuler" groep over. Groot-Brittannië ligt ook in de belangstelling van Grolsch. Het concern heeft vooral oog voor het zogenoemde "premiumsegment" van de markt.

Grolsch werkt al samen met grote Engelse brouwers als Fuller en Wolverhampton. Via die overeenkomsten kan Grolsch al 500 pubs bedienen. Het concern streeft naar duizend Grolsch-verkooppunten, zo verklaarde directievoorzitter drs. P.P. Snoep vorig jaar maart.

Grolsch wil, als de onderhandelingen op een overneming uitlopen, de bestaande arbeidsvoorwaarden van de werknemers bij Ruddles handhaven. Ook zullen de brouwerij en de merkentraditie worden voortgezet.

Dollar moet stapje terug

AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag licht gedaald. Op de wisselmarkt in Amsterdam werd bij het slot van de handel f 1,8170 genoteerd tegen een slotkoers van f 1,8205 op donderdag.

De dollarkoers was een groot deel van de dag hoger, maar zakte terug na de publikatie van economische cijfers in de Verenigde Staten. Het tekort op de handelsbalans in november was met 3,57 miljard dollar veel geringer dan verwacht en het kleinste sinds maart 1983. Dit zorgde aanvankelijk voor een stijging van de dollarkoers. Handelaren zagen bij nadere analyse van de cijfers echter geen reden voor optimisme over de Amerikaanse economie omdat de vermindering van het handelstekort vooral is toe te schrijven aan het inzakken van de import.

Ook de cijfers over de Amerikaanse industriële produktie verzwakten de positie van de dollar. De produktie verminderde in december met 0,2 procent. Het was de derde achtereenvolgende maand met een achteruitgang. Over geheel 1991 daalde de produktie met 1,9 procent, de eerste vermindering sinds 1982.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria 17: 682344/682947, 682412/682574 (tussen zeven uur 's morgens en vijf uur 's middags); Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; Bonam: dinsdag van 09.00-11.00 uur. Nachtdienst t/m 21 januari: zuster Felipa, tel.: 682255.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 686614, pageboy 027-663 b.g.g. 691898.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 686614.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Martina, tel.: 642886 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672288, 646225 of 672666.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
18 januari 1992 vanaf 08.00 uur tot 20 januari 1992 om 07.00 uur:
Dokter Braakman, Sentro Mediko Montaña Abao, tel.: 673365; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
17 januari 1992 vanaf 17.00 uur tot 20 januari 1992 om 07.00 uur:
Dokter Swart, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat, tel.: 624443/624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 682367 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
17 januari 1992 vanaf 17.00 uur tot 20 januari 1992 om 07.00 uur.
Dokter Cummins, Sentro Mediko Tera Cora, tel.: 641658; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 690361 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG
Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A, tel.: 379744.
Punda
Mampuritu, Santa Rosaweg 329, tel.: 674475/674750.

ZONDAG
Otrobanda
Union, Breedestraat 137, tel.: 623575.
Punda
Banda Ariba, Herst 31, tel.: 676822/676828.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
18 januari: P.A.J. Schaeptong, Winston Churchillweg 157-E.
19 januari: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544) openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

POSTMUSEUM NEDERLANDSE ANTILLEN
(hoek Keukenstraat/Middenstraat, Punda) openingstijden van maandag t/m vrijdag van 09.00-18.00 uur; zaterdag van 09.00-17.00 uur. Op zon- en feestdagen gesloten tenzij in zeer bijzondere omstandigheden.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-16.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-16.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

DANKBETUIGING

Zoveel had hij te geven
bij ieder samenzijn.
Verder zonder hem te leven
dat doet pijn.

Door de zeer vele condoleances, zowel persoonlijk, schriftelijk, telefonisch, bezoeken en in de vorm van bloemen, is het ons bijna niet mogelijk eenieder persoonlijk te bedanken.

Vandaar dat wij allen langs deze weg oprecht dank zeggen voor het medeleven na het overlijden van mijn lieve man, onze zorgzame vader en dierbare zoon

HENK TULP

Al de bewijzen van deelneming en vooral de aanwezigheid van zovelen bij de crematie, waren voor ons een grote troost.

Hanny Tulp-Dalenoord
Nathalie
Tessa en Michael
Loretta en Henny
J.H. Tulp-Bornebroek

Januari 1992
Enschede
Schubertlaan 15

ALM
ANTILLEAN AIRLINES

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van de heer

WIELAND CHONG

broer van onze president-direkteur, de heer Kitland Chong.

Direktie en personeel van de ALM betuigen hierbij hun innige deelneming aan de heer Chong en zijn familie met dit groot verlies.

Van de overledene zal afscheid worden genomen in New York, Verenigde Staten.

Datum : Maandag 20 januari 1992
Tijd : 11.00 a.m.
Plaats : Halcomb Fischer Funeral Home
Mainstreet 147
Flemington, New Jersey, U.S.A.

ZONDAG

TOERISTENSCHEPEN
08.00-17.00 uur 'Royal Princess'
12.00-(maandag) 24.00 uur 'Yorktown Clipper'.

STINAPA
20.00 uur natuurwandeling - Christoffelpark.

MAANDAG

TOERISTENSCHEPEN
08.00-15.30 uur 'Seawind Crown'.
08.30-18.00 uur 'Carla Costa'.
21.00-(woensdag) 01.00 uur 'Freewinds'.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 08.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 08.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
08.30 uur ds O.G. Hassenoot.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
08.30 uur ds H. Gillhuis (H.A.).
Emmakerk
(Rio Canario)
08.30 uur ds G.J. Schlüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdag om 19.30 uur kerkdienst (Ned.)
-Marinebasis Parera.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

WAARSCHUWING

De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan WACAO:

Donderdag 23 januari 1992 van 07.15 tot 24.00 uur.
Vrijdag 24 januari 1992 van 07.15 tot 13.15 uur.

Onveilig zeegebied ca. 4000 meter uit de kust.

LAATSTE WAARSCHUWING

Hierbij delen wij aan al onze abonnees mede, dat op dinsdag 21 januari 1992, alle telefoonnummers waarvan de rekening met de

vervaldatum 14 december 1991,
gespreksperiode
15 oktober - 15 november 1991
niet betaald zijn,
ZULLEN WORDEN AFGESLOTEN

De abonnees, die nog moeten betalen worden dringend verzocht, dit aan de kassa's van Setel N.V. te doen, aangezien betalingen die via andere instanties verricht worden ons niet tijdig zullen bereiken.

SETEL
Servisio di Telekomunikashon

CENSUS 1992

Zondag 19 januari om 11.00 uur 's morgens zendt TeleCuraçao 's middags een **INSTRUCTIEFILM** uit, voor de interviewers van de census 1992.
Het Centraal Bureau voor de Statistiek nodigt allen die zich hebben aangemeld als interviewer, assistent of teamleider voor de census 1992 uit om naar deze film te kijken.
De film duurt ongeveer een uur en laat een census-interview zien met het huishouden van mevrouw Martina.

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 18 JANUARI 1992

Weekend Bijlage

Neutrale jeugdzorg nam werk van zusters en fraters over

Shon Aura Winkel: "Curaçao is erg vooruitgegaan"

DE NAAM VAN Shon Aura (Manita) Winkel doet iedereen meteen denken aan de Stichting Jeugdzorg, aan Casa Manita, aan Casa Cuna, aan haar vele werk voor de de opvang en verzorging van de jeugd van Curaçao. Er is pas een jubileum gevierd van Jeugdzorg, Shon Aura is 85 jaar geworden, er is een boek uitgekomen over de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg, allemaal redenen om eens te mijmeren over toen en nu en te vragen aan Shon Aura hoe het allemaal zo gekomen is.

'Het is oneerlijk dat mijn naam zoveel genoemd wordt. Het zijn hele grote groepen mensen geweest die eraan meegewerkt hebben. Het is aan zovelen te danken dat we dit werk zo lang hebben kunnen houden.'

Shon Aura woont in het grote rode huis aan de Scharlooweg met het kleine vierkante torentje dat uitziet over Punda en Scharloo en over het water heen naar Otrobanda. Tegenwoordig rijden de auto's vlak langs het huis over de oprit naar de grote brug. De woning is nog helemaal in stijl ingericht met mooie mahoniehouten meubelen en kanten kleden.

= door Nel Casimiri =

'Mooi? Vroeger woonde iedereen zo en had iedereen zulke meubels. Tegenwoordig woont men in verschillende soorten huizen, met allemaal verschillende, zelf gekozen meubelen en nu vindt iedereen opeens dit mooi.'

We zitten aan het raam, heerlijk in de wind, in makkelijke schommelstoelen. Er is veel lawaai van het verkeer, maar Shon Aura zegt dat het allemaal wel meevalt. Je went eraan.

GELEIDELIJK

'Er is veel veranderd op Curaçao, maar het gaat allemaal zo geleidelijk dat je je er niet vreemd bij voelt. Als je ouder wordt ken je wel zoveel minder mensen dan vroeger. Vroeger kende je iedereen.'

Ligt dat aan de leeftijd of is dat een algemeen verschijnsel op Curaçao?

'Het ligt aan de wijze waarop je geleefd hebt, aan het milieu. Ik heb altijd contact gehad met veel mensen. Langzamerhand, is dat veranderd. Veranderingen komen niet plotseling'.

Maar als u Curaçao van nu vergelijkt met het Curaçao van zo'n zestig jaar geleden is er toch veel veranderd?

'Alles is zo relatief. Sommige dingen zijn misschien niet zo gezellig, niet zo gemoedelijk als vroeger. Aan de andere kant is er veel vooruitgang in vele richtingen. Iedereen is zo intellectueel geworden. Ook het volk heeft veel geleerd en de standaard van wat ze weten is omhoog gegaan. Je kunt het niet vergelijken. Daarmee bedoel ik niet dat het nu beter is dan vroeger, of vroeger beter dan nu. Het was allebei goed. Ik kon vroeger goed met ze opschieten en nu nog. In een halve eeuw verandert er veel. Vroeger waren de mensen gemoedelijker, hartelijker. Maar het is niet zo erg, er zijn nu ook hartelijke mensen. Als je nu de mensen meemaakt, in verenigingen en zo, ben je verbaasd over de vooruitgang.'

Toch wordt er veel geklaagd, o.a. over de kwaliteit van het onderwijs.

'De moderne tijd heeft de mensen niet gelukkiger gemaakt. Iedereen klaagt. Dat zou niet moeten, ze hebben zoveel goede dingen erbij gekregen. Erbij, want ze hebben altijd goede dingen gehad. De mensen klagen nu ook dat ze geen inwonende dienstmeisjes kunnen vinden. Waarom zouden ze blijven slapen als ze met een busje naar huis kunnen? Vroeger moesten ze wel blijven slapen, want er was geen vervoer. Dat brengt de tijd mee. Gelukkig is er vooruitgang.'

Er is dus geen reden tot klagen?

'Zeker niet. Ik wou alleen maar de mensen wat gelukkiger zien. Dat ze meer waardering konden opbrengen voor al het goede dat we hebben.'

Was er vroeger, voor het Comité Jeugdzorg begon, helemaal geen kinderopvang?

'Jawel, maar die was helemaal in handen van de zusters en de fraters. Die hebben veel goed werk gedaan. Het is jammer dat deze mensen er nu niet meer zijn. Zij hadden ons heel goed kunnen helpen in deze tijd, in deze situatie met de jeugd vooral. Van een deel van de jeugd dan, want zo is het niet bij iedereen. Het is niet overal slecht. Je hoort altijd wat niet zo prettig is. Wij zijn begonnen met de neutrale jeugdzorg. Dat hadden we niet op Curaçao. Alles was katholiek en al was dat heel goed, er mankeerde een plaatsje voor niet-katholieken.'

Hielpen de zusters en fraters de niet-katholieke kinderen dan niet?

'Jawel, maar er moest ook neutrale jeugdopvang zijn en dat organiseerden wij. Dat is ook veranderd met de tijd. De tijd brengt deze veranderingen. Dat bewijst ook de kerkgang, de religie. Men gaat minder naar de kerk dan vroeger, omdat dat niet meer alleen het voornaamste levensdoel is. De mensen zijn, ik weet het niet, minder zelfstandig geworden. Je vindt ook niet meer mensen die zich zo volledig willen geven voor een taak als de zusters en fraters.'

Wat kunt u vertellen over de oprichting van het Comité Jeugdzorg.

'Gouverneur Peters en zijn familie interesseerden zich erg voor de kinderbescherming en de jeugd. De voorzitter van de Stichting Reclassering en Kinderbescherming, de heer Cardozo, had een goed contact met mevrouw Peters. Hij vroeg of zij niet iets wilde doen om middelen te verzamelen voor de kinderbescherming. Mevrouw Peters heeft toen een groep dames verzameld voor fundraisingactiviteiten. Mevrouw Herweyer was de grote spil voor dit werk. Zij is nog speciaal overgekomen naar Curaçao om de feestelijkheden van het jubileum bij te wonen. Maar bij de tweede bijeenkomst van het damescomité al hebben de dames uiting gegeven aan de wens om meer te doen dan alleen geld in te zamelen. Een stuk of tien dames was bereid om daadwerkelijk met de kinderen te beginnen. Wij zochten een manier om te beginnen met jongens en met meisjes. Voor de jongens zorgde broeder Hendriks van Brakkeput en met de meisjes zijn we begonnen in de Willem de Zwijgerschool. Helaas hebben de jongens pech gehad. De werkkring van broeder Hendriks was erg groot. Hij had veel te doen, en kon het niet lang volhouden. Voor ons was het moeilijk heren te krijgen voor dit werk. We zijn doorgegaan met de meisjes. Maar het was wel: na school weer naar school.'

SHON AURA WINKEL
...beter dan vroeger...

(Foto Ken Wong)

VILLA MARIA

'Toen kregen we dat stuk grond op Villa Maria (een schenking van de heer C. Winkel. N.C.) Daar gingen we twee keer in de week heen met de kinderen en met een grote jug citroensap. Het was eerst alleen een tennisveld, maar al vlug stonden er twee korfbalnetten. We deden allerlei spelen met ze. Na een tijdje wilden we wat meer. Er was zoveel zon en er was geen tent, niets. Toen hebben we een feria gehouden op Villa Maria. Dat hebben we met hulp van velen klaargespeeld. Er was die dag ook een optocht van de DP. Dat was niet zo leuk, want veel mensen gingen naar die optocht. Die feria heeft toen, in 1951, meer dan vier duizend gulden opgebracht. Toen zijn we begonnen met een grote groep dames. We hebben een overdekte speelplaats gebouwd met toiletten e.d. en daar waren elke middag minstens twee dames, zes dagen in de week. Dat werden al spoedig vijf dagen, want de moeders klaagden dat de meisjes zaterdags thuis een handje moesten helpen.

Wij noemden het een vrijetijdsbesteding. Het was heel gezellig. We gingen veel picknikken, zwemmen, deden allerlei spelen, handwerkten, van alles. Een hoogtepunt was een reis naar Bonaire met de *Bertha*, een tanker van de CSM. Een week Bonaire met ongeveer zestig kinderen en de leidsters. Het was een groot succes.Ook hebben we gekampeerd op Ronde Klip en op Santa Martha of we gingen een dag naar San Nicolas met de hele familie naar het strand.'

Welke kinderen kwamen naar de middagen toe?

'De kinderen uit de buurt en ook wel van verder kwamen daar. Ik kan wel veel namen noemen maar het is zo moeilijk omdat je zo vlug iemand vergeet. Na een tijdje vonden we dat we weer meer moesten doen. Het was een open speelplaats en we hadden soms last van mensen die daar kwamen en er niet moesten zijn. Toen is het circus gekomen, Circus BIM. Dat was een heel prettige tijd. Alle kinderen van hoog tot laag, van alle families, deden mee. We hebben twee keer circus Bim gehouden. Mijn dochter had het in Nederland gezien en heeft het toen ook hier opgezet met een paar vriendinnen van haar. Ook hebben we een sprookjestuin gemaakt. Dat was een idee van mevrouw Herweyer. We kregen veel medewerking van de CPIM en van iedereen op Curaçao. Het was werkelijk iets fantastisch.'

SINT NICOLAAS

'Er was ook een damescomité. Dat zorgde voor fundraising. Het organiseerde koffieochtenden, theemiddagen, canastamiddagen, ze hebben veel geld opgehaald. Dat comité organiseerde ook het Sinterklaasfeest in Roxy. Dat hebben we drie jaar volgehouden. Toen was er niet zoveel te doen met Sinterklaas als nu. De kaarten voor de kinderen kostten 1 gulden, voor grote mensen was het goedkoper, om het eens andersom te doen. Elk kind ging naar Sint Nicolaas en kreeg van hem een cadeau. We organiseerden het in groepen, verdeeld naar leeftijd en geslacht. Dat bracht elk jaar ongeveer 5 à 6000 gulden op en daar hebben we toen de open speelplaats mee dichtgemaakt. Dus alles met zelf bijelkaar gebrachte middelen. Iedereen hielp mee. En de kinderen waren gelukkig. We hadden ook een heel goede verstandhouding met de ouders. De sfeer onder de leidsters was uniek. Het was allemaal vrijwilligerswerk.'

CASA CUNA

'Zo zijn we doorgegaan tot 1963. Toen kwam de HBS en de MMS en veel kinderen gingen verder leren. Het was moeilijk voor ze om van vier tot zes uur daar te komen. Het bezoek werd minder. Maar er bestond wel behoefte aan een speelschool. Toen zijn we omgeschakeld naar een speelschooltje. Dat is ook goed gegaan. Er was veel aanvraag voor. We begonnen met zo'n dertig a vijfendertig kinderen tot er gemiddeld zo'n vijftig tot zestig kinderen waren, elke dag. Weer met veel medewerkers. Toen zijn we weer meer gaan bouwen, telkens een vertrek erbij. De aanvraag werd elke dag groter. Onderhand waren we al begonnen met een creche op Berg Altena. En dat is ook altijd prima gegaan. Dat was de eerste creche op Curaçao en die was heel erg nodig voor de werkende moeders. Moeders begonnen allemaal te werken.'

Maar vroeger waren er toch veel moeders die werkten?

'Toen was het heel anders. In die tijd had je altijd wel een grootmoeder, een tante of een vriendin die thuisbleef. Nu heeft iedereen zijn eigen huisje. Het is niet meer dezelfde samenleving van vroeger. Het is nu moeilijk de kinderen thuis te laten.

We zijn ook begonnen met een meisjestehuis. De regering had een huis ter beschikking gekregen van de familie Edwards-Henriquez. Dat mochten wij toen hebben en met de weinige middelen die we hadden, hebben we het opgeknapt: de keuken, een directiekamer, e.d. Toen kregen we ook betaalde krachten, want de meisjes hadden 24 uur per dag zorg nodig. De eerste directrice was mejuffrouw Albers en er waren zes Curaçaose meisjes als leidster. We begonnen met zes of zeven kinderen, maar al gauw waren dat er dertig. Die eerste kinderen waren tussen de 12 en 14 jaar, daarna kwamen kinderen van alle leeftijden, van 6 tot 18 jaar. Dat hing af of ze naar huis konden gaan als ze de school hadden doorlopen, of ze werk vonden e.d.'

Nog een Casa Cuna ?

'Toen kregen we een tweede crêche in de Hoogstraat in Otrobanda: Casa Cuna Koningin Juliana en ook dat ging aldoor goed. We hebben het altijd goed getroffen met de mensen die werkten. We hebben natuurlijk onderhand een hoofdbestuur gekregen met voor elk van die tehuizen een bestuurslid. Het is niet altijd rooskleurig geweest en we hadden vaak moeilijkheden, maar de sfeer onder de bestuursleden en het personeel is altijd goed geweest.'

DAGOPVANG

'Nu hebben we op Villa Maria ook een opvang voor kinderen van de basisschool. Veel moeders werken en de kinderen zijn 's middags vrij. Er is veel aanvraag voor. Villa Maria is geen speelschooltje meer maar een Casa Cuna voor kinderen tot vier jaar. Toch noemen we het nog steeds een speelschooltje. Dat is zo gegroeid. Gemiddeld zijn er zo'n zestig kinderen per dag voor de opvang en er is steeds meer aanvraag. Er zijn zelfs meer dan 100 kinderen per dag als je de basisschoolkinderen van 's middags meetelt.'

'Casa Manita hebben we gebouwd met hulp van Nederland. Het huis dat we toegezegd kregen, hebben we toen op een terrein van het gouvernement gebouwd. We hebben een beetje modern gebouw gemaakt, dat beter voldeed aan de behoefte dan een oud gebouw.'

Zit u zelf nog in het bestuur?

'Eigenlijk zit ik erin. Het is niet makkelijk om mensen te krijgen. De eerste voorzitter van de Stichting Jeugdzorg was dr. Carlos Winkel, daarna volgden Ivan Moreno, Ron Gomes Casseres, Larry Luckman en de huidige voorzitter is Boy Mendez. Ik heb met veel mensen samengewerkt, met Hollandse, Surinaamse en Curaçaose dames, iedereen heeft meegewerkt, iedereen heeft fantastisch geholpen. Ik kan niet klagen. We hebben hele goede tijden meegemaakt. Soms ook moeilijke tijden. Vooral met de bezettingsgraad zit je soms moeilijk. Maar iedereen werkt met zoveel liefde voor dit werk dat we alle problemen hebben kunnen oplossen.'

"Iedereen werkt met veel liefde voor de kinderen"

Verlangt u nog wel eens terug naar die begintijd vroeger?

'Dat is onmogelijk en daar moet je niet aan denken. Je moet met de tijd meegaan. Je moet zelf meewerken om te leven. Je denkt met vreugde aan het verleden, maar niet dat het zo moet blijven. Onze ouders zeiden ook dikwijls: 'In onze tijd.....' Wat me wel spijt is dat ik hier alleen zit en dat er niet meer mensen zijn van het bestuur. Zij zouden me kunnen helpen met vertellen wat we allemaal hebben gedaan. We hebben altijd veel hulp gehad van het bedrijfsleven en ook van particulieren.'

En hoe zal het in de toekomst gaan?

'Ja, weet u we hebben goede moed. We hopen dat God ons zal helpen, altijd, en ook de medewerkers, en dat we de moed kunnen opbrengen om elkaar te begrijpen, te bemoedigen en te vergeven. Dat is een heel mooi gezegde, dat ik laatst gelezen heb. We hebben begrip, moed en vergiffenis nodig.'

'Weet u, de vriendschap, die je krijgt in zo'n groep is enig! Bij het jubileumfeest van het veertigjarig bestaan waren ook de eerste kinderen van de opvang van Villa Maria. De band met hen is zo sterk, alsof we elkaar nog elke dag zien. De oudste meisjes zijn nu zelf al moeder of grootmoeder. Ze zijn onderwijzeres geworden, verpleegster, van alles. Ze hebben goede resultaten behaald. Zij hebben op het feest het clublied van toen, van Villa Maria gezongen. Relaties is iets dat erg belangrijk is in het leven. En door de jaren heen, als je ouder wordt, ga je zoveel begrijpen van wat er gebeurt in de gemeenschap en van de toestanden die er zijn. Als je ze niet kent, kun je ze niet begrijpen.'

Shon Aura ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet. Van het pessimisme wat je om je heen hoort is bij haar niets terug te vinden, integendeel. Zij staat elke dag opnieuw verbaasd over de vooruitgang van Curaçao.

'Nu is bijna al het personeel van de tehuizen en ook de directrices Curaçaos. Dat zou vroeger niet gekund hebben. Curaçao is erg vooruitgegaan'.

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

'Hesb Fransa' bepaalt culturele leven

Frankrijk regeert achter de schermen in Algerije

DEN HAAG - Met een officiële verklaring dat men eerst de 'diepere motieven' wil leren kennen van het aftreden van de Algerijnse president Chadli Benjedid en de daarop volgende machtsovername van de presidentiële veiligheidsraad, heeft de Franse regering tot nu toe geweigerd een officiële reactie te geven op de ontwikkelingen in Algerije. Nadat de franstalige media in Algerije dag-in dag-uit na de parlementsverkiezingen van 26 december openlijk of in bedekte termen om ingrijpen van het leger tegen het islamitisch reddingsfront (FIS) hadden gevraagd, was de staatsgreep dan zaterdag daar. Miljoenen Algerijnen en dan niet alleen aanhangers van het FIS werden in het vorig weekeinde in hun geloof bevestigd dat eigenlijk niet de regeringspartij FLN noch president Benjedid noch het leger Algerije bestuurt, maar 'Frankrijk', of zoals het al jaren heet: De 'Hezb Fransa', de partij van Frankrijk.

Hoe imaginair deze 'partij' ook is, de invloed van Frankrijk op de Algerijnse maatschappij is zo groot dat het voor iedere liefhebber van complottheorieën eenvoudig is aannemelijk te maken dat de staatsgreep van zaterdag een Franse coup is. Het geloof in het bestaan van een Hezb Fransa wordt dagelijks gevoed door gebeurtenissen die ook voor de meer dan gemiddeld onderlegde, naar waarheid dorstende algerijn objectief amper te plaatsen zijn.

OVERAL

'Frankrijk' is overal in Algerije, beide landen zijn niet alleen elkaars grootste handelspartners. De taal van de regering, van het kleinste ambtenaartje tot aan de minister, is Frans. De afgetreden president Benjedid schreef zijn toespraken meestal in het Frans en liet ze door anderen in het Arabisch vertalen. Op Arabischtaligen wordt in overheidskringen neergekeken. Culturele hoofdstad van de Algerijnse francofonen is Parijs. Intellectuelen in de menswetenschappen hebben in de regel alleen Franse filosofen, historici of sociologen gelezen. In de economie maakt niet de dinar maar de Franse franc de dienst uit: die bepaalt de prijs van een elastiekje, een kilo gehakt of kleding. In de Algerijnse economie gaan honderden miljarden aan Franse bankbiljetten om die op de zwarte markt tegen vijf keer de officiële wisselkoers geruild worden tegen de dinar.

Aan de universiteiten wordt bijna uitsluitend in het Frans gedoceerd, net zoals in wellicht de helft van de scholen. Algerijnse diploma's leggen het in principe af tegen diploma's behaald in Frankrijk. Kranten, radio en tv zijn sinds de bloedig bevochten onafhankelijkheid van 1962 tweetalig: Algerijns dialect en ab Frans. De arabisering van de media en onderwijs is een mislukking, zeggen sommigen, anderen zijn hoopvoller: Het proces is nog niet voltooid, zeggen zij. Zoveel tweede en derde generatie afstammelingen van Franse kolonisten (dat wil zeggen, de Frans-Algerijnse 'pieds noirs') zijn de afgelopen jaren 'teruggekeerd' naar Algerije, zovelen hebben als toeristen op deuren van huizen geklopt die aan hun ouders of grootouders hadden toebehoord, dat dit in 1989 leidde tot een grote demonstratie in Algiers tegen de nieuwe Franse invasie, die voor een deel wordt georganiseerd door bedrijven, voor een ander deel door katholieke reisorganisaties.

ALLIANTIE

Plaatselijk gingen deze nieuwe *pieds noirs* allianties aan met berber ondernemers en politici die nooit moe werden te verkondigen niets van doen te hebben met de officiële Arabische en islamitische identiteit van Algerije. De berbertaal werd bij herziening van de grondwet niet toegelaten als officiële tweede taal, evenmin als het Frans dat feitelijk de officiële voertaal is. De afstammelingen van de *pieds noirs* streden in 1989 tegen een nieuwe wet die het voor Algerijnen met een buitenlandse echtgenoot/note onmogelijk gemaakt zou hebben een politiek ambt te bekleden. In de jaren '80 lanceerden deze afstammelingen van *pieds noirs* in publikaties van hun verenigingen in Frankrijk het concept van een nieuw ras: de mediterrane mens, die de ziel van Algerije en Frankrijk in zich bergt.

Het anti-fundamentalistische 'zakenkabinet' dat door Benjedid werd benoemd na afkondiging van de staat van beleg vorig jaar juni, schokte vorig jaar vriend en vijand door aan te kondigen dat men buitenlandse bedrijven een genationaliseerd olieveld wilde laten exploiteren in ruil voor enkele miljarden. Dit ging uiteindelijk niet door, maar een soortgelijke deal werd wel gesloten met het Franse oliebedrijf Total voor de exploitatie van aardgasvelden. Dat er sprake is van een dreigende 'uitverkoop' van de Algerijnse energiebronnen aan de voormalige kolonist Frankrijk dat op termijn wellicht op zoek moet gaan naar een vervanging voor zijn kernenergiecentrales, dat soort kritiek komt niet alleen van de FIS-leiders, die in de gevangenis in hongerstaking gingen tegen die 'verkwanseling van een stuk soevereiniteit'.

Hoe kan een Algerijn die nieuwsgierig is naar de werkelijke relaties tussen zijn regering en die in Parijs, aan feiten komen over de vermaledijde 'Hezb Fransa'? De gemiddelde Algerijn gelooft na 30 jaar propaganda en leugens van het FLN zijn eigen regering en partijen niet meer. En voor de rest zijn de media... Frans. Als informatiebronnen heeft de Algerijn bijna uitsluitend niet bijster objectieve partijkranten tot zijn beschikking, die voor een deel in slecht Frans, voor een ander deel in slecht Arabisch zijn geschreven. De toegang van kranten en tijdschriften die gemaakt worden in Frankrijk, is vele malen groter dan die van Arabische bladen. Deze bladen zouden graag Algerije als markt veroveren maar mogen ofwel niet geïmporteerd worden ofwel slechts in kleine aantallen. Terwijl bij voorbeeld van het Franse dagblad Le Monde dagelijks volgens insiders tussen de 16.000 en 20.000 exemplaren verkocht worden, mogen Arabische kwaliteitskranten niet geïmporteerd worden en mogen van Arabische culturele en sociaal-economische tijdschriften slechts enkele honderden exemplaren verkocht worden. Zo komen vooruitstrevende ideeën op politiek, godsdienstig of cultureel gebied zelden voor het Algerijnse publiek uit Arabische hoek maar worden altijd geïdentificeerd met westerse cultuur. Dit maakt aanvaarding van die ideeën minder gemakkelijk in een land waar iedereen boven de 40 de bloedige onafhankelijkheidsoorlog heeft meegemaakt.

IMPORT

In de grootste boekhandel van de hoofdstad Algiers heerst hetzelfde beeld: wie in 1989 naar de Arabische titels keek, kwam tot de ontdekking dat zij bijna allemaal geïmporteerd waren voor Benjedid in 1979 president werd. Daarentegen wel legio recente Franse boeken die voor mensen die op de zwarte markt Franse francs voor Algerijnse dinars wisselden, spotgoedkoop waren.

Internationale radiostations, ook van Arabische landen, bereiken uiteraard ook Algerijnse kortegolf-enthousiasten. Maar de buitenlandse televisie is bijna uitsluitend Frans. Franse televisieprogramma's belanden via duizenden door huiseigenaars betaalde satellietschotels in de Algerijnse huiskamers. Het signaal van bijvoorbeeld de BBC wordt zelden aan huurders doorgegeven, al of niet na een democratische stemming onder de huurders welk signaal men collectief wil ontvangen.

In de tijd dat het socialistische Algerije qua politiek en cultureel klimaat als de DDR van de Maghreb-landen gold, was het culturele isolement van dit land voor iedereen duidelijk, hoewel de nadruk ten onrechte lag op de niet werkelijk bestaande afscherming van westerse invloeden. Via de technologische modernisering werden die invloeden zonder slag of stoot binnengehaald. Maar die modernisering toen en de komst van satelliettelevisie later heeft weinig veranderd aan het bijna totale gebrek aan contact en feeling met wat er in andere Arabische landen gebeurt.

Bovendien is 'westerse cultuur' in Algerije volkomen gereduceerd tot 'Franse cultuur' waarmee een hardnekkige haat-liefde relatie wordt onderhouden. Fransen meenden dat er van de televisieprogramma's een 'gezonde westerse invloed' zou uitgaan. Dit pakt vaak anders uit: er wordt door hongerige Algerijnen afgegeven op de voor hen absurde reclamespotjes voor honde- en kattevoer, er heerst niet alleen bij fundamentalisten kritiek op vroeg in de avond uitgezonden Franse pornoprogramma's.

De Algerijnen, gelovig of niet, die in de staatsgreep een Franse coup willen zien omdat er de laatste jaren nooit iets buiten parijs om beslist zou zijn, kunnen niet uitleggen welk belang de Franse regering of het Franse bedrijfsleven bij zo'n coup zouden hebben. Maar men gelooft er heilig in, vooral omdat de coup zo'n duidelijk anti-fundamentalistisch karakter heeft, dus 'pro westers', dus 'pro-Frans' is. Deze overtuiging geeft de huidige explosieve situatie die door de staatsgreep op de rand van burgeroorlog is gekomen, een bittere anti-westerse, nationalistische ondertoon die Europese bemiddeling in het conflict tussen regering en oppositie op voorhand praktisch onmogelijk maakt.

VEROORDELING

Alleen een onmiskenbare veroordeling van de staatsgreep door de EG, inclusief Frankrijk en unisono met de VS zou het geloof in de almachtige 'Hezb Fransa' kunnen breken. Anders gaat de strijd straks eerst en vooral tegen deze onzichtbare partij.

Tot nu toe heeft alleen Washington van zich laten horen, zij het zonder veel tamtam. De Amerikaanse regering vroeg eerder om eerbiediging van de verkiezingsuitslag, later om het normaal doorgaan van de tweede, beslissende ronde. Maandag hield het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken vast aan dit standpunt maar stelde de Amerikaanse regering zich ook achter de zelfbenoemde 'Veiligheidsraad' over wiens 'diepere motieven' men blijkbaar eerder dan Parijs is geïnformeerd. Benjedid heeft volgens Arabische dagbladen vier uur lang met de Amerikaanse ambassadeur in Algiers overlegd alvorens zijn aftreden bekend te maken. Over overleg tussen Benjedid en de Hezb Fransa, die volgens de Hezb-watchers uiteraard zijn geheime hoofdkwartier in de Franse ambassade in Algiers heeft, is niet bekend...

Amerikaanse oorlogsschepen blokkeerden de Cubaanse haven tijdens de Cuba-crisis in de jaren zestig.

Uit brieven blijkt verzoenende toon na Cuba-crisis

Chroesjtjsov had liever met John Kennedy te maken

WASHINGTON - Na de Cuba-crisis van 1962 heeft sovjetleider Nikita Chroesjtsjov de toenmalige Amerikaanse president John F. Kennedy voorgesteld de Amerikaanse basis Guantanamo op Cuba te sluiten en de duitse kwestie op te lossen. Dit blijkt uit een twaalftal brieven die de twee leiders elkaar eind 1962 schreven, en die het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken recentelijk openbaar maakte. De briefwisseling bestrijkt de periode van 30 oktober tot 12 december 1962, kort nadat Chroesjtsjov er onder druk van Washington mee had ingestemd sovjetraketten uit Cuba terug te trekken. De ontdekking door de Amerikanen dat Moskou raketten op Cuba had opgesteld, bracht de wereld destijds aan de rand van een nucleaire confrontatie tussen oost en west.

VERZOENEND

In tegenstelling tot de oorlogszuchtige toon uit de correspondentie tussen de twee leiders ten tijde van de crisis, slaan Kennedy en Chroesjtsjov in deze twaalf brieven een veel verzoenender toon aan. Wat de sovjetleider betrof had Moskou zijn doel bereikt, en was het bereid zijn raketten terug te trekken na "uw verzekeringen dat u Cuba niet zult aanvallen en anderen niet zal toestaan dat te doen".

Chroesjtsjov sprak suggesties tegen als zou Cuba als springplank dienen voor een sovjetaanval op de Verenigde Staten. "Denkt u werkelijk dat we in militaire zaken zo kortzichtig zijn om Cuba als bruggehoofd te gebruiken voor een oorlog tegen de Verenigde Staten? Dat is belachelijk." De sovjetleider stelde Washington voor de Amerikaanse basis Guantanamo op Cuba te sluiten. "Guantanamo drukt alleen maar op uw begroting en is een zware morele last. Dit zou een goede voorbereiding zijn voor een akkoord tussen U en ons over de opheffing van alle militaire bases." Chroesjtsjov vond dat die overbodig waren geworden door de ontwikkeling van kernwapens. In zijn volgende brieven ging Kennedy niet op de suggestie in. Wel hief hij de marineblokkade rond Cuba op.

DUITSLAND

Na Cuba zou Duitsland wel eens de nieuwe brandhaard in de koude oorlog kunnen worden, schreef Chroesjtsjov op 20 december 1962. Daarom stelde hij voor zonder concessies een vredesverdrag te ondertekenen dat de bestaande gevolgen van de Tweede Wereldoorlog zou vastleggen. Alleen de kwestie van de westelijke troepen in West-Berlijn moest nog worden opgelost. De sovjetleider waarschuwde Kennedy ervoor zich niet door de Duitse bondskanselier Konrad Adenauer in de luren te laten leggen. "Zouden u en ik ons moeten onderwerpen aan de belangen van een oude man, die zowel moreel als fysiek reeds met een been in het graf staat? Moeten wij als speelgoed in zijn handen zijn?" Kennedy antwoordde op 14 december dat het door Chroesjtsjov geschetste beeld "volledig voorbijgaat aan de ware aard van het probleem in Midden-Europa", die de essentiële belangen van veel staten aangaan.

Ondanks deze meningsverschillen had Chroesjtsjov liever met Kennedy te maken dan met de republikein Richard Nixon, die bij de presidentsverkiezingen van 1960 het onderspit delfde. "U slaagde erin uw tegenstander, mister Nixon, helemaal vast te pinnen", schreef hij aan de Amerikaanse president. "Daar hebben wij geen traan om moeten laten." In een latere brief zei hij te verwachten dat Kennedy nog eens zes jaar president zal zijn, "hetgeen ons zeker aanspreekt". Maar Chroesjtsjovs prognose werd niet bewaarheid: op 22 november 1963 werd Kennedy vermoord.

ALGIERS - De Algerijnse president Chadli Benjedid, die vorig weekend zijn ontslag indiende, heeft geprobeerd Algerije naar de democratie te leiden, maar de ironie wil dat hij waarschijnlijk de macht had moeten overdragen aan de islamitische fundamentalisten. Toen hij ontslag nam, leek de kans groot dat de eerste vrije parlementsverkiezingen, die donderdag met een tweede ronde beeindigd zouden worden, wel eens de laatste zouden kunnen zijn. Het FIS dat de verkiezingen zo goed als zeker zou winnen heeft de democratie niet hoog in het vaandel staan.

Chadli (62) is sinds 1978 president en een voormalig kolonel van de regerende eenheidspartij FLN. Die partij is sinds de onafhankelijkheid van Frankrijk in 1962 alleen aan de macht. In zijn ontslagbrief zei Chadli dat de huidige situatie waarin Algerije zich bevindt, 'een zware verantwoordelijkheid is, die ik niet kan accepteren'. Op dat moment was het nog niet duidelijk of de tweede ronde van de verkiezingen ook door zouden gaan en de vestiging van een islamitische staat, zoals FIS die voorstaat, via de stembus gelegitimeerd zou worden.

"Geconfronteerd met deze dramatische situatie, heb ik diep nagedacht en ben ik tot de conclusie gekomen dat ik mijn functie niet kan voortzetten", zei de president, die tevens opperbevelhebber van de strijdkrachten was. Chadli was een buitenstaander die door het leger werd gekozen om president Houari Boumedienne (1965-1978) op te volgen. De voormalige kolonel bewees een bekwaam politicus te zijn. Hij wees het dogmatische socialisme, dat in de rijen van het FNL grote aanhang had, af als een mogelijk antwoord om de economische crisis op te lossen waardoor Algerije was getroffen toen de olieprijzen daalden. Het FNL werd in 1988 geconfronteerd met onlusten op grote schaal. Vooral jongeren uitten hun ongenoegen over de grote werkloosheid in het land en het onvermogen van het regime daar iets aan te doen. Chadli zette het leger in tegen de demonstranten, maar beloofde tegelijkertijd economische en politieke hervormingen door te voeren en meer vrijheden toe te staan. Politieke waarnemers zeiden dat de onlusten tegen het politieke systeem van Algerije gekeerd waren en niet tegen de president persoonlijk.

CHADLI BENJEDID

= door Leonardo van Goens =

INTERNATIONALE EN OECUMENISCHE ERVARING PLUSPUNT

"Staan wij wel open voor religieuze eigenheid Jodendom?"

Bert Schüssler: dominee in Israël

SOMS ZIEN MENSEN, en een reëele visie op de mogelijkheden resulteren in beloning. Een periode van arbeid op Curaçao, dat overloopt van mogelijkheden voor mensen met werklust en inzet, maar evenzeer voor welzijnswerkers met de juiste instelling, wordt zo benut voor het afsluiten van een glansrijke carrière — óf als aanloop (gewild, of ongewild) om zich verder te kunnen ontplooien.

Ds Bert Schüssler (36) ziet een wensdroom in vervulling gaan. Met echtgenote Rommy en hun kinderen Mathijs (9) Ezra (7) en Anne Ruth (5) vestigde hij zich 3½ jaar geleden op Curaçao, in de pastorie van de Emmakerk. In een gemeente die al geruime tijd verlegen zat om een dynamische voorganger, die de kerk uit het slop moest halen en haar weer vullen.

Zijn inzet: Werker aan een goede relatie tussen Jodendom en Christendom, waarbij het verrijkend kan zijn, om over en weer lerend bezig te zijn. Een en ander uitte zich in zijn afstudeerproject, de scriptie 'Edda en Torah na Bergen-Belsen' en daarna in het metterdaad realiseren van genoemde integratie gedurende zijn werk in Nederland.

Na ook met de drugsverslaafden gewerkt te hebben, werd ds Schüssler (hij acht ervaring noodzakelijk, indien je als voorganger op Curaçao met de ter plaatse karakteristieke problemen wilt slagen) in 1988 beroepen naar de Emmawijk van de Verenigde Protestantse Gemeente. Ds Schüssler is voorzitter van de Kerkeraad en hij zag kans om de verlopende gemeente weder op te bouwen.

Waar stond u in Holland, en hoe bent u ertoe gekomen, zich op Curaçao te laten beroepen?

"Voor wij naar Curaçao kwamen hebben we bijna 6 jaar gewoond in Kamperland, een plattelandsdorp aan de Noordzee in de provincie Zeeland. Ik was daar als predikant verbonden aan de Gereformeerde Kerk. In de jaren '86-'88 bestond er een vakature bij de Verenigde Protestantse Gemeente op Curaçao, voor de Emmakerk. Wij waren geïnteresseerd om ook eens een aantal jaren buiten Nederland te wonen en te werken. Uit de contacten met de V.P.G. vloeide tenslotte een beroep voort, hetgeen wij graag accepteerden. Wij hebben hier 3½ jaar gewerkt.

Terugziende op die periode stellen wij vast dat het een waardevolle tijd geweest is. We hebben interessante dingen meegemaakt, maar dat kan ook niet anders op zo'n bijzonder eiland als Curaçao. Bijzonder leuk heb ik het werk met jongeren gevonden. Met hen ontdek je dat geloof en kerk beslist geen stoffige boel hoeven te zijn. De gesprekken die plaatsvonden in het kader van het leerkringwerk hebben mij dan ook steeds geboeid bezig gehouden. Ontdekkend, en verrijkend heb ik het werk binnen de Curaçaose Raad van Kerken gevonden. Ruim drie jaar heb ik van dat college voorzitter mogen zijn. Je krijgt daardoor een wat ruimere blik dan alleen maar binnen je eigen kerkverband. Ook de contacten vanuit de Raad van Kerken met andere Caribische kerken waren uitermate inspirerend".

BETROKKENHEID

"In de uitoefening van mijn ambt heb ik steeds naar voren proberen te brengen dat geloof en kerk-zijn meer zijn dan alleen goede gewoontes of trotse traditie. Het gaat om een persoonlijke, actieve betrokkenheid op deze zaken, waarbij mensen bereid zijn zich in te zetten voor het werk van de Heer van de kerk. Ontbreekt die betrokkenheid, dan wordt de kerk tot een museum van religieuze waarden en godsdienstige gevoelens.

Mijn wens voor de Emmakerk is dat er spoedig een nieuwe predikant beroepen zal kunnen worden en dat het aangevatte opbouwwerk voortgang mag vinden. Voor het grotere kerkverband van de V.P.G. wens ik de zojuist geformuleerde actieve betrokkenheid op God en de naaste, binnen én buiten de kerk".

(Foto Ken Wong)

Ds. BERT SCHüSSCHLER

...naar Israël...

Israël, een wensdroom voor velen met een godsdienstig beroep, denk ik.

"Of Israël een wensdroom is voor mensen met een godsdienstig beroep, weet ik niet. Israël is natuurlijk geen openluchtkerk met overal klokgelui om je heen. Het is ook een land waar je nogal eens bukken moet voor overvliegende projectielen, voor een moeizaam draaiende economie, en de zorg voor de opvang van veel instromende Russische Joden. Dat zijn er zoveel, dat de weg bij de luchthavens in Russische letters wordt aangegeven!"

EUROPEAAN JEWRY

"Wat onszelf betreft, onze belangstelling voor het Jodendom en Israël is niet van vandaag of gister. Tijdens mijn studie theologie heb ik mij nadrukkelijk bezig gehouden met de verhouding Jodendom-Christendom. Op dat thema ben ik dan ook afgestudeerd. In het kader van dit afstudeeronderwerp heb ik enige tijd gestudeerd aan de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem, waar ik mij verdiept heb in de problematiek van het "European Jewry during the Holocaust". Vanuit mijn werkkring in Nederland heb ik gepoogd mij praktisch en concreet in te zetten in het veld van genoemde relatie."

Heeft uw werk op Curaçao te maken met de beroeping naar Israël?

"Tijdens de in september jongstleden in Nederland en Israël gevoerde gesprekken over een eventuele benoeming, met diverse bij Nes Ammim betrokken kerkelijke en bestuurlijke instanties, bleek dat de opgedane internationale en oecumenische ervaringen op Curaçao als een pluspunt werden beschouwd. Dat is ook begrijpelijk, omdat de bewoners van de Christelijke moshav (collectieve nederzetting) Nes Ammim, diverse kerkelijke achtergronden hebben en verschillende nationaliteiten dragen. Het internationaal karakter van Nes Ammim uit zich ook in de geslaagdheid van de besturen: — het Nederlandse Nes Ammim bestuur, samenkomend in het Europese, en verantwoordelijk voor de financiën, de aanstellingen e.d. — Nes Ammim heeft ook kerkelijke achtergronden.

De eerste contacten kwamen in het voorjaar van 1991 tot stand. Gezien mijn activiteiten, ontplooid vóór ons vertrek naar Curaçao, waren wij bij de Nes Ammim-gesprekpartners in Nederland geen onbekenden. Na de nodige communicatie en een werkbezoek aan Nederland en Israël volgde tenslotte dus de benoeming".

Waar gaat u wonen? Bent u al eerder in Israël geweest?

"We gaan wonen in Nes Ammim in Galilea — zes kilometer van de Middellandse Zee verwijderd, zo'n tien kilometer onder de Libanese grens, en dertig kilometer ten noorden van Haïfa, de grootste Israëlische haven — en industriestad. Het is net iets voorbij het pittoreske, antieke Arabische stadje Akkö."

VERZOENING

"Op Nes Ammim wonen momenteel zo'n honderd mensen. Zij werken in de rozencultuur, de avocadoplantage, de trappenfabriek, het guesthouse of in een van de interne diensten. Middels deze activiteiten wordt een financieel/economisch platform gelegd waarop de ideologische kant van de zaak uitgebouwd wordt. Deze bestaat uit studie- bezinningsen excursieprogramma's, welke bij moeten dragen aan verzoening, ontmoeting en studie in het veld van de relatie Jodendom — Christendom.

Inmiddels zijn wij zo'n acht keer in Israël geweest, zodat het land, en ook Nes Ammim ons niet geheel onbekend zijn."

Wat kun je als dominee doen in het Beloofde Land?

"Nes Ammim is, zoals gezegd, een Christelijke nederzetting. In 1961 met instemming van de Israëlische regering gesticht, door een Nederlandse arts van Christelijken huize en zijn Israëlische vriend, beiden werkzaam in Tiberias.

Zij waren geschokt door twee, toen recente, gebeurtenissen, te weten de moord op 6.000.000 Joden in wat toen nog 'Christelijk' Europa heette. Daarnaast, en dat was een positieve belevenis, de stichting van de staat Israël in 1948. In het terugkomen van zovele Joden, na tweeduizend jaar verstrooiing, naar het land van de voorvaderen, zagen zij Gods hand, die werkte in de tijd. Zij beoogden met de stichting van Nes Ammim, in Israël een plaats te scheppen voor Joden en Christenen. Met als doel verzoening, en werkelijke, oprechte kennismaking, na tweeduizend jaar vaak bedenkelijke kerkgeschiedenis.

Vanaf het begin is aan Nes Ammim een predikant verbonden geweest. Zijn verantwoordelijkheden omvatten globaal: de pastorale zorg voor de bewoners en het leiden van kerkdiensten. Voorts het onderhouden van contacten met rabbijnen en met instellingen in Israël, welke relevant zijn voor de doelstellingen van Nes Ammim. En een doorvertalen van de Nes Ammim-ervaringen naar de thuiskerken in, met name, Europa.

Als predikant ben je ook betrokken bij het studie- en excursieprogramma dat jongeren wordt aangeboden, die voor een werk-en-informatie jaar naar Nes Ammim komen. Tevens ben je betrokken bij de opzet van programma's voor de langverbanders; zij die tot vijf jaar op Nes Ammim zijn. Ook voor ons geldt dat wij in principe voor een termijn van vijf jaar naar Nes Ammim zullen gaan, met een proeftijd van twee jaar. Daarna? De toekomst zal het leren".

Zijn er Nederlandse protestantse kerken in Israël?

"Israël is volgeplant met allerlei kerken. Op iedere zo genaamde 'heilige' plaats is in het verleden wel een kerk gebouwd. Helaas verandert juist daardoor nogal eens de historische aanblik van de lokatie. Naast deze 'historische plaatsenkerkbouw' hebben allerlei kerken en geloofsgemeenschappen zich in Israël een pied-à-terre verschaft. Begrijpelijk, hoewel je je soms wel af kunt vragen of de motieven altijd even zuiver en oprecht zijn. Daar bedoel ik mee, dat niet iedere richting openstaat voor de religieuze eigenheid van het Jodendom, en niet altijd de gepaste bescheidenheid wordt opgebracht die je zou mogen verwachten van een Christenheid die z'n verleden kent.

Een kerkgeschiedenis die ontsierd wordt door een, bij vlagen, sterke anti-Joodse houding, en een gewelddadige bekeringsdrang ten opzichte van Joden".

"Ik hoef alleen maar te refereren aan diverse oude kerkvaders met hun anti-judaïstische uitspraken. Maar ook de kruistochten, rondom het jaar duizend, zijn rood gekleurd met Joods bloed. Voor de Rooms-Katholieke Kerk is 1992 een belangrijk jaar — 500 jaar evangelisatie van de Amerika's. Je kunt je ernstig afvragen of dat nu wel het vieren waard is, gezien de gepleegde gruwelpraktijken tegen de oorspronkelijke bevolking van Noord-, Midden- en Zuidamerika.

1492 Was ook het jaar dat de Joden uit Portugal, en later uit Spanje werden verbannen. Doop of dood, was de simpele keuze waar zij voor gesteld werden. Op Curaçao zien we nog sporen van die tijd in het veelvuldig voorkomen van Portugees/Spaanse namen onder Joodse gemeenschap.

De tijd van de Inquisitie was voor de Joodse gemeenschap andermaal een zware tijd. Maar ook de kerkhervormer Luther heeft zich, na een aanvankelijke flirt met het Jodendom, in zeer scherp en radicale woorden uitgelaten over Joden; uitlatingen die in de periode 1933-1945 door de Nazi's werden aangehaald als rechtvaardiging voor hun anti-joodse barbarijen. Al met al, het Christendom staat met een bevlekt blazoen tegenover het Jodendom. Als Christenen zullen we ons dat terdege moeten realiseren".

RESPEKT

"Christelijke aanwezigheid in de Joodse staat zal in de eerste plaats gekenmerkt moeten worden door bescheidenheid en respect voor het Joodse erfgoed en de eigen Joodse identiteit. Om terug te komen op uw vraag naar andere Nederlandse protestantse kerken in Israël: Ja, zowel de Nederlands Hervormde kerk, als de Christelijk Gereformeerde kerk hebben in Jeruzalem een predikant, voor het gesprek met Israël. Zij verzorgen ook Nederlandstalige kerkdiensten. Maar zelfstandige kerkelijke gemeenten zijn dat dus niet. Nes Ammim werkt met beide college's nauw samen".

Zijn uw ervaringen op Curaçao van invloed geweest op uw verdere werk? Bent u van plan hier terug te komen, en hoe lang blijft u daar?

"De ervaringen die ik op Curaçao opgedaan heb zullen mij zeker van pas komen in de multi-culturele, internationale samenleving die Israël is. Ook het aspekt van de oecumene zal daar zeker terugkomen. Daarbij denk ik aan het contact met zovele andere kerken die in Israël een vorm van aanwezigheid hebben. In het bijzonder zie ik ook uit naar kennismaken met Arabisch-Christelijke gemeentes in Israël. Hun positie is niet eenvoudig. Stammend uit een eeuwenlange Christelijke traditie, zijn zij Arabier met de Arabieren, maar temidden van de Islam een kleine minderheid".

Wat zijn uw gedachten over het vluchtelingenvraagstuk, Irak, de bezette Jordaanoever, de Arabische wereld, Jeruzalem, de nederzettingen. Kortom de problemen in het Midden-Oosten?

"De problematiek van het Midden Oosten is voor een niet onbelangrijk deel terug te voeren op de nadrukkelijke invloed die met namen Frankrijk en Groot Brittannië na de Eerste Wereldoorlog op de staatkundige inrichting van het Midden-Oosten hebben gehad. Wie de kaart van het Midden-Oosten bekijkt, merkt al snel de vaak kunstmatig aandoende lijnrechte grenzen en afbakeningnen van volken op. De strepen die getrokken werden waren lijnen van macht, en invloedssfeer. Regeringen en staatshoofden werden als marionetten geïnstalleerd. Dat is uiteraard, zeker op de lange termijn, vragen om moeilijkheden. Zo blijken de tronen van koningen en zetels van machthebbers nogal eens wankele stoelen, die voortdurend intern verdedigd en beveiligd moeten worden".

GESCHIEDENIS BOEKEN

Helaas gebeurt het maar al te vaak niet dat er geschiedenisboeken op tafel komen, als we spreken over Israël in de internationale politiek. Hierdoor worden met vooroordelen en onjuiste uitgangspunten, meningen geformuleerd. Kennis van de geschiedenis is trouwens voor het hele Midden-Oosten van groot belang bij de beoordeling van de aktualiteit. Het Palestijnse probleem is dan ook niet alleen een zorg voor Israël. Koning Houssein van Jordanië (zelf geen Palestijn — zijn familie werd door de Engelsen op de troon gezet) voelt de voortdurende dreiging van de Palestijnen.

In 1970 ontlaadde zich dat in de tragedie van de 'zwarte september', toen de koning zijn Palestijnse probleem trachtte op te lossen door een felle strijd, waarbij talloze Palestijnen om het leven kwamen. Gewapende Palestijnse strijders werden door hem naar Libanon verdreven. Zo kwam dit land aan een 'Palestijns probleem'.

Korte tijd later werd het Zwitserland van het Midden-Oosten verscheurd door een burgeroorlog waarbij Syrië op het vinketouw zat, omdat zij nog altijd met de Groot-Syrië gedachte spelen. En daar valt de Libanon ook onder. Het was dan ook niet verwonderlijk dat Syrië al spoedig als een soort (bezettende) politiemacht bereid bleek, de Libanese regering te hulp te schieten, om interne vrede af te dwingen".

TOL BETALEN

"Navrant daarbij was dat de Palestijnen andermaal de tol leken te moeten betalen. Na interne verdeeldheid en het nodige wapengekletter, blies uiteindelijk de P.L.O.-top, inclusief Arafat, de aftocht via de haven van Tripoli, om zich daarna in Tunis te vestigen.

Het Palestijnse probleem werd geschapen na de onafhankelijkheidsoorlog van Israël in 1948, maar niet direct door toedoen van de jonge Joodse staat. Op de dag na de onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël, 15 mei 1948, verklaarden de Arabische staten Israël een meerfrontenoorlog. Dit ging vergezeld van de oproep van dezelfde Arabische staten aan de Arabieren in Israël, om voor korte tijd het slagveld te verlaten, tot de Arabische legers de Joden de zee ingedreven zouden hebben. Daarna zou de oorspronkelijke bevolking terug kunnen komen en hun bezittingen, mét die van de verdreven Joden innemen.

Ziedaar, Palestijnen op de vlucht. Althans zij die gehoor gaven en het veld ruimden. Vluchtelingenkampen werden opgezet aan de grenzen van Israël o.a. op de Westelijke Jordaanoever. Kampen, die na de Zevendaagse oorlog van 1967 voor een deel terechtkwamen onder Israëlische invloed.

Tragisch in deze hele geschiedenis is dat de Palestijnen in de praktijk zo vaak het wisselgeld geworden zijn van politieke machten en belangen. Het Palestijnse probleem ligt zeer gecompliceerd. Té gecompliceerd om alleen van Israël de oplossing te verwachten. Van omringende Arabische staten mag eveneens een evenwichtige bijdrage verwacht worden, waarbij veilige grenzen en rechten van bestaan voor alle betrokken partijen als voorwaarde moge gelden.

Moeilijk is het. Maar, na wat er met het Oostblok gebeurd is, lijkt niets meer onmogelijk in de internationale politiek van onze dagen. Hopelijk kunnen Jood en Arabier van deze openingen meegenieten."

Heeft de kerk bestaansrecht in Israël?

"Ja, de onafhankelijkheidsverklaring van 14 mei 1948 geeft met zoveel woorden de gelijkheid aan van alle inwoners van het land, ongeacht geloof, ras of sexe. Als enige democratische staat in het Midden-Oosten garandeert Israël de vrijheid van godsdienst aan al haar inwoners".

OP CURAÇAO

Hoe is de verhouding Christelijk-Joods op Curaçao?

"De Joods-Christelijke verhoudingen zijn hier van oudsher goed geweest. Goed in die zin, dat eral eeuwen sprake is van een vreedzame coëxistentie. Curaçao is immers te klein om zich de luxe van religieuze oorlogjes te kunnen permitteren. Hoe verschillend ook, op Curaçao heeft men elkaar uiteindelijk altijd weer nodig. Zo leven synagoge en kerk vredig naast elkaar, als goede buren.

Vanuit onze persoonlijke belangstelling voor het Jodendom was de weg naar de prachtige Snoa snel gevonden. Wij hebben daar vanaf het begin gastvrijheid aangetroffen om de synagogediensten mee te maken en deel te nemen aan een gemeenschappelijke Joods-Christelijke studiekring. Vanuit deze contacten ontstond een vriendschappelijke verhouding met diverse leden van de joodse gemeenschap, waaronder, zeker niet in de laatste plaats, rabbijn Peller en zijn vrouw.

Vanuit Joodse kringen hebben wij diverse vormen van 'support' ontvangen, die ons helpen de overstap goed voor te bereiden. Wij zijn hen daar zeer erkentelijk voor.

Wat vindt uw gezin van de reis naar Israël?

"Voor de kinderen is de overgang waarschijnlijk het grootst. Dat zit hem met name in de taal. Van het Nederlandstalige schoolsysteem zullen zij over moeten stappen naar het Ivriet op de Israëlische scholen. Matthijs en Ezra prepareren zich momenteel met plezier en volharding door de taal van rechts naar links te verkennen. We hopen dat de taaldrempel daardoor straks minder hoog zal zijn.

Na ons vertrek van Curaçao zullen de kinderen in Nederland hun klas afmaken. Zelf reis ik eind mei door naar Israël. Ons gezin zal dan in de maand juli weer herenigd worden in Nes Ammim, Israël".

*** Rabbi A.L. Peller:**

"The idea of a colleague moving to an ecumenical — Christian Moshav in Israël is without doubt a credit to Ds Bert Schüssler and his family. The name of the moshav (settlement), Nes Ammim, a sign to the Nations, indicates that there are those who wish to see the ecumenical christian movement have closer ties with the Jewish people. I have known Bert & Romy during their tenure in Curaçao, and I believe that they will be excellent in this kind of setting. Bert has shown in his activities and in our friendship that he truly believes in the need for a closer Jewish-Christian dialogue and I know that in Israël, Bert will have a golden opportunity to practise what he has preached".

Geschiedenis van Bank en gemeenschap

Gedenkboek Maduro's bank werd een excellent werk

TER GELEGENHEID van het 75-jarig bestaan van Maduro en Curiel's Bank is een herdenkingsboek uitgegeven, onder de titel *Committed to Excellence*. Het boek beschrijft de geschiedenis van 75 jaar Maduro en Curiel's Bank met daarbij de geschiedenis van de gemeenschap waarin de bank floreert en de vooruitgang die de gemeenschap samen met de bank gedurende die jaren meemaakt. De bijdragen zijn geschreven door Charles Gomes Casseres, René Römer en Carel de Haseth, drie schrijvers die zich in onze gemeenschap met hun geschiedkundig en sociaal onderzoek meer dan waar hebben gemaakt, zoals zij ook in dit boek laten zien.

Maar eerst het uiterlijk van het boek. De titelpagina's zijn gehouden in de wit-blauwe Maduro en Curiel's kleuren, het is in linnen gebonden met op het linnen een zilverkleurige belettering en, ook in zilver, het wapen van de MCB. De beschermkaft is grijsblauw gehouden. Het papier is dik en glanzend zodat de tekst en de foto's optimaal uitkomen. Met andere woorden, het boek ziet er zeer goed verzorgd uit. Het is voor het grootste deel op Curaçao zelf gemaakt. Het drukwerk werd verzorgd door de Curaçaosche Courant. De kleurenseparaties zijn in Caracas gemaakt en de band en het bindwerk werd door de Walburg Pers in Nederland verzorgd.

= door Nel Casimiri =

De lay-out van de pagina's is overzichtelijk en door de vele foto's en ruime alinea indeling is het boek ook prettig om te lezen. Wel moet me iets van het hart. Achterin het boek bevindt zich een lijst van illustraties waarin alle gegevens, zoals plaats en bron, opgenomen zijn. Daarin staan ook de onderschriften van de foto's. Alle gegevens staan dus bij elkaar, maar ik mis toch de foto-onderschriften direct onder of naast de foto's. Het is lastig om telkens vooruit te bladeren, vooral omdat er veel en mooi foto-materiaal is opgenomen en je steeds wil weten wie is het en/of wanneer. Soms komt dat uit de tekst naar voren maar ik heb vaak gebladerd.

VEEL GEGEVENS

Het boek begint met de geschiedenis van de bank door Charles Gomes Casseres: *Foresight, Trust and Service* en dit gedeelte beslaat de helft van het boek. Gomes Casseres had duidelijk een schat aan gegevens en het is moeilijk zoveel gegevens in een verhaal samen te vatten. Het is knap dat hij dat verhaal toch leesbaar heeft kunnen houden en interessant. Die bank staat natuurlijk niet als een eiland in de gemeenschap en de gegevens komen niet uit de lucht vallen. Alles heeft zijn oorzaak en gevolg en Charles Gomes Casseres heeft die bank ingebed in de wereld eromheen. Daarbij begaf hij zich onvermijdelijk op het pad van zijn medeschrijvers, die andersom ook de bank weer in hun verhaal opnamen. Zulke overlappingen zijn, denk ik, in een dergelijke opzet niet te vermijden en ze zorgen er ook voor dat het geen drie boeken in een band worden maar een geschiedenis in drie verhalen.

De geschiedenis van een bank is ook een geschiedenis van de mensen die werken. Van de initiatiefnemers en de belangrijkste figuren van de bank geeft Charles Gomes Casseres niet alleen de daden weer, maar hij geeft ook een beschrijving van hun karakter. Hij vergeet het menselijk element niet, maar hij kent wel de een beter dan de ander. Alex en Elias Curiel komen minder duidelijk uit de verf dan hun Madurobank mededirecteuren. Aan de andere kant hebben Jojo Correa en Sha Capriles voor de gemeenschap ook jarenlang het gezicht van de bank bepaald.

René Römer vertelt in *Society in motion* over de sociale en culturele veranderingen die zich hebben voorgedaan in de Curaçaose gemeenschap sinds de stichting van de MCB. Hij erkent al meteen dat het mogelijk is de verschillende terreinen strict te scheiden en ook dat de ontwikkelingen bezien moeten worden tegen de achtergrond van de geschiedenis van de eilanden in het algemeen. In zijn verhaal komt de enorme vooruitgang die Curaçao in de laatste 100 jaar heeft meegemaakt goed tot uiting. Aan het eind van de vorige eeuw en het begin van deze eeuw was Curaçao nog een 'post-emancipation' gemeenschap. Structuren die ontstaan waren in de slaventijd bestonden nog voor een groot deel. Meesters en ex-slaven waren nog vaak van elkaar afhankelijk en betaling geschiedde veelal nog in natura. Vandaag de dag toont Curaçao een gemeenschap die helemaal geintegreerd is in de wereldeconomie en die wereldwijd gezien wordt als een betrouwbaar financieel centrum.

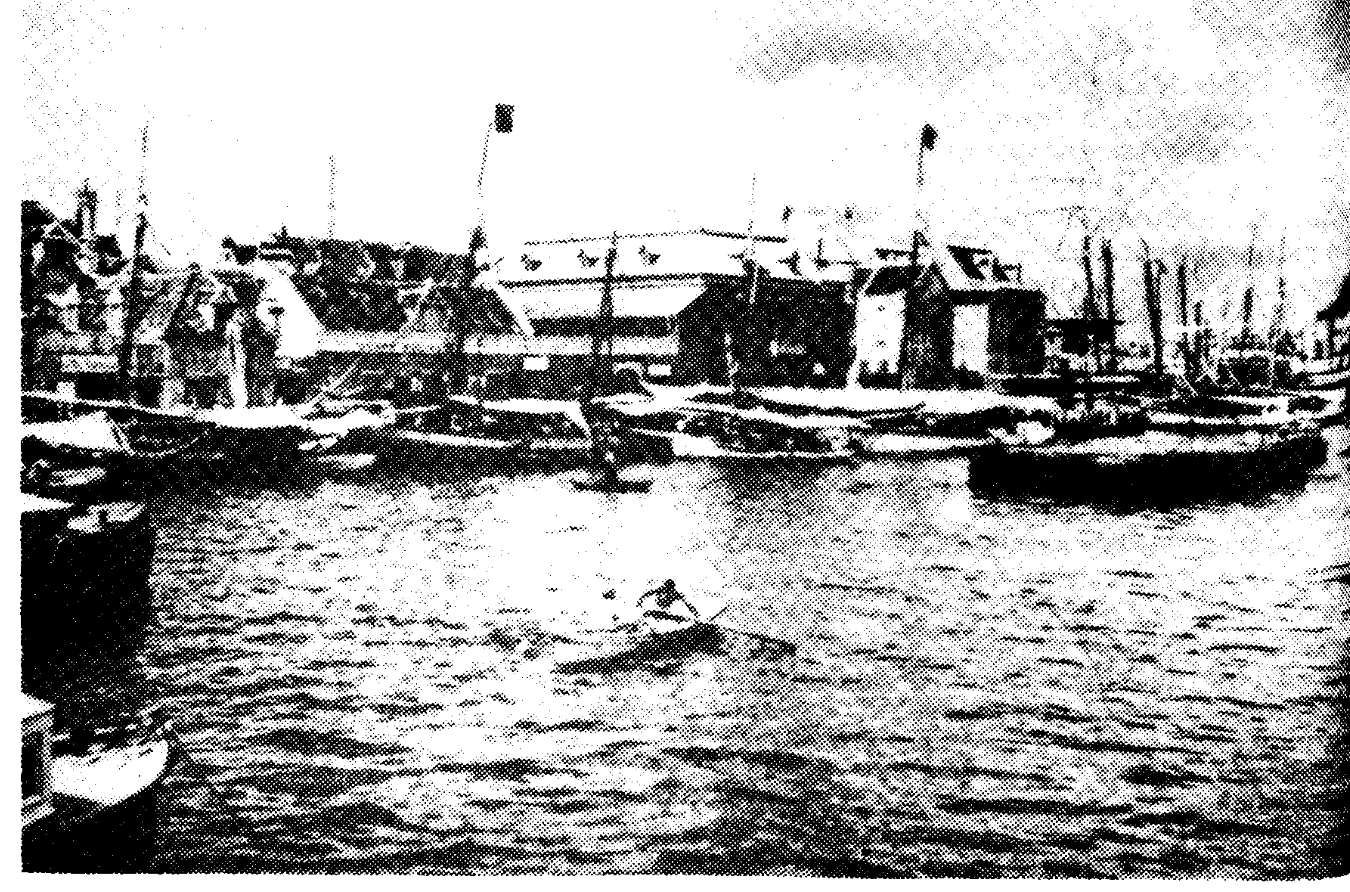
TECHNIEK

Carel de Haseth koos als uitgangspunt in *Ever confident, working in the future* de ontwikkeling van de techniek en de invloed die deze ontwikkeling had in de sociale ontwikkeling. Het steeds opnieuw proberen de schouders te zetten onder een ontwikkeling van de landbouw en de veeteelt en het steeds weer moeten toegeven van een mislukking, tot geslaagde ontwikkelingen van elektriciteit- en watervoorziening, telefoon, vliegtuigen, computers en wat dies meer zij. Wat hem opviel was dat telkens als de economie op een moeilijk punt uitkwam, er exposities georganiseerd werden die het oog richtten op de lokale vaardigheden en de knowhow. Hij noemt daarbij de 'Expo'van 1904, Intracur in de zestiger jaren, in de jaren 70 de Expo in Brievengat en recentelijk ook het ITC met zijn grote expositiehal. Ook hij eindigt zeer optimistisch

De uitgevers hebben gekozen voor het Engels, de handelstaal en meest gebruikte taal in de bankwereld. Een logische keus, maar welke taal ook gekozen wordt er blijven altijd taalproblemen in een multilinguistische gemeenschap als de onze. Hoe vertaal je bijvoorbeeld Tweede Kamer in het Engels. Er is geen goed equivalent, noch in het Amerikaans noch in het Engels. Ik weet niet wat de officiële vertaling moet zijn, maar de ene schrijver gebruikt Lower House of Parliament (blz.29), de ander Second Chamber (blz.137). Misschien kun je het in zo'n geval beter onvertaald laten.

met de daling van de werkeloosheidscijfers en de bouw van nieuwe hotels.

Maar dat zijn kleine dingen. Over het algemeen is het boek *Committed to Excellence* een excellent boek geworden, met veel interessante details. Het is een bijeenbrengen van feiten die door latere onderzoekers graag geraadpleegd zal worden en door nieuwsgierigen van nu graag gelezen zal worden.

Ruzie tussen G. Reve en letterkundig museum

HET LETTERKUNDIG museum in Den Haag kan de voor 1993 geplande tentoonstelling over Gerard Reve waarschijnlijk niet laten doorgaan vanwege een ruzie met deze schrijver. Dat heeft directeur Anton Korteweg bevestigd. Het museum wilde de tentoonstelling organiseren vanwege de 70ste verjaardag van de auteur. Het museum gaat echter ook een bibliografie over hem publiceren. Daarin worden ook klandestiene drukken verwerkt. Reve is het daarmee oneens, omdat dit verzamelaars van valse drukken zou helpen bij de opsporing ervan. Bovendien zou het drukken van valse uitgaven erdoor worden gestimuleerd.

De handel in valse drukken neemt al een grote vlucht: Onlangs werd er 2500 gulden neergeteld voor een valse Reve, aldus diens woordvoerder Joop Schafthuizen.

Hij noemt het opnemen van valse drukken in een bibliografie "uitlokking tot misdrijf". Dat het om een wetenschappelijke uitgave gaat waarbij de samensteller niet op de stoel van de rechter kan gaan zitten, maakt volgens hem niet uit. "Ook in de wetenschap zijn dingen die niet openbaar gemaakt kunnen worden."

Uit boosheid heeft Reve aan het begin van de ruzie al een in bruikleen gegeven drieluik uit het museum terug laten halen. Na ruggespraak met minister d'Ancona (Cultuur) besloot het museum de 44 van Reve bekende 'roofdrukken' niet in de bibliografie zelf, maar in een appendix te publiceren. Maar ook daarin kon de schrijver zich absoluut niet vinden. Hij zegde zijn vertrouwen in het museum definitief op.

Korteweg ziet nu weinig kans een echt goede tentoonstelling te organiseren, want de medewerking van een schrijver is daarbij toch echt nodig. Het samenstellen van de bibliografie zal nog wel lukken, volgens hem. Waarschijnlijk in september volgend jaar verschijnt de door d'Ancona voorgestelde versie, dus met de valse drukken in een appendix. Korteweg zegt het te betreuren dat er valse drukken worden vervaardigd, maar dat ze nu eenmaal in een bibliografie thuishoren. Aan de ene kant vindt hij het zelfs - al is hij het absoluut met genoemde praktijken oneens - een beetje een eer voor een schrijver dat mensen de moeite nemen diens werk ook in valse drukken uitgeven.

Het zegt het een en ander over het belang van een auteur, aldus Korteweg. Reve is met 44 valse drukken een van de koplopers onder de schrijvers van wie 'roof- of piratendrukken' worden verspreid.

HET LEVEN BEGINT BIJ ZESTIG

Nel Amesz ontmoette 'reddende engel'

Bejaard echtpaar reist opgewekt de wereld rond

ZE HEBBEN MET prauwen gevaren in Indonesië, ze hebben gewoond in een kibboets, maar ook in een palenhut, ze hebben Australië doorkruist per camper, potten gebakken op Kreta en konden onlangs maar net op tijd Joegoslavië verlaten. Een ondernemend paar, maar zo zijn er natuurlijk wel meer. Wat echter zeer bijzonder is aan dit duo is wel de leeftijd. Nel Amesz is 76 en haar vriend Engel Tuyn is 73 jaar oud. Zo'n dertien jaar geleden besloten ze samen aan de zwerf te gaan en dat hebben ze tot nu toe tot hun grote blijdschap vol weten te houden. We spraken het verrassend jeugdige paar bij de poolbar van het van der Valk Plaza Hotel, waar ze hun 12 1/2 jarig reisjubileum herdachten.

= door Freda Torringa =

Nel Amesz was 14 jaar geleden nog een rustige huisvrouw, moeder en oma, weduwe van de direkteur van het bloemenservicebedrijf Fleurop, en op haar 63e verwachtte zij de rest van haar dagen kalmpjes te slijten in haar comfortabele woning in Den Haag.

Maar..... ze had niet gerekend op het verschijnen van

Nel Amesz en vriend Engel Tuyn.

Engel Tuyn, misschien wel de reddende engel. O ja, ze kende hem wel, al 15 jaar, want hij was de buurman van haar dochter. Engel was ook weduwnaar en op een goede dag nodigde hij Nel uit om een kopje koffie te gaan drinken, de volgende dag voor een dineetje en de dag daarop voor een wereldreis.

VERRASSEND

Nou, daar moest ik toch wel even over na denken' zegt Nel, terwijl ze aandachtig in haar koffie roert. 'Het is toch op zijn zachtst gezegd verrassend als iemand met zo'n voorstel komt. Ik was wel gewend te reizen, want de funktie van mijn man bracht dat met zich mee. We logeerden dan gedurende die zakenreizen altijd in de duurste hotels en alles was geregeld, maar om nu zomaar opeens op de bonnefooi ergens naar toe te gaan en dat nog wel met een heer die ik eigenlijk alleen maar kende van goeiemorgen en goeienavond zeggen, dat was natuurlijk wel wat anders. En dan... de kinderen, wat zouden die er wel van denken?

Maar die vonden het eigenlijk helemaal niet gek. 'Mamma het is jouw leven en je moet gewoon doen wat je leuk lijkt,' zeiden ze. Dus daar gingen we dan, met de caravan naar Spanje, een hele tocht, wel zo'n 3000 km. 'Ja', zegt Engel, 'dat was wel spannend ook, want in België had de politie ons al aangehouden om te vertellen dat volgens hun een wiel van de caravan niet helemaal goed zat. Toch hebben we het er maar op gewaagd en we zijn heelhuids in Zuid Spanje terecht gekomen. Als bescherming, want je bent natuurlijk toch erg kwetsbaar en dat geldt voor iedereen die reist, hadden we mijn Doberman meegenomen.

Ach, over die Spanje reis valt eigenlijk niet zo heel veel te vertellen, maar het was natuurlijk een test om te kijken of we goed met elkaar overweg zouden kunnen. Nou, het klikte echt tussen ons en na een verblijf van enkele maanden in de zomer in Nederland, gingen we het jaar daarop wederom met de caravan richting Kreta, een Grieks eiland. Daar kwamen we terecht in een kunstenaarsdorpje, waar ik de kost kon verdienen met het draaien van potten en het beschilderen van vazen.'

POPULAIR

Hij wuift naar enige gasten, want het paar is al heel bekend in het hotel om niet te zeggen populair. Nel pakt de draad van het verhaal verder op: 'Dat potten maken en schilderen had Engel trouwens nog nooit gedaan hoor', zegt ze trots. 'Hij had altijd gewerkt in het management van Europese bedrijven, maar hij is zo handig...' Engel blikt bescheiden de andere kant uit. 'Hij deed dat allemaal zomaar, of het een fluitje van een cent was' vervolgt Nel. 'En toen de kinderen met zijn allen, dat waren er tien, ons daar kwamen opzoeken, wisten ze echt niet wat ze meemaakten. Het is toch heerlijk hoor, dat we dit nog allemaal kunnen doen, niet dat we veel geld hebben, maar je kunt momenteel in veel landen een stuk voordeliger leven dan in Nederland.' De lijst van landen en oorden waar het paar inmiddels geweest is, is bijna te lang om op te schrijven, evenals alle avonturen en andere ervaringen die ze hebben opgedaan.

Van Kreta ging de reis naar Israël, waar ze onder andere in een kibboets woonden, ze zwommen in de Dode- en de Rode zee. Ze gingen naar Turkije, Marokko, trokken door de uitlopers van het Atlasgebergte, wat zoals ze achteraf hoorden verschrikkelijk gevaarlijk was. Andere mensen die daar per auto reisden wachtten altijd tot er een paar gezelschappen bij elkaar waren, om vervolgens gezamenlijk de gevaarlijke route te nemen. Nel en Engel hebben gelukkig niets van dat alles geweten of gemerkt. Wel hadden ze overal verschrikkelijk aardige mensen ontmoet, heel erg gastvrij en behulpzaam. Het is maar een keer gebeurd dat ze in Marokko bestolen zijn. Ze stonden met hun camper in een dorpje en een paar mensen kwamen vragen of ze mee gingen om een of andere bezienswaardigheid te bekijken.

AVONTUREN

'Achteraf besef ik, dat we toen weggelokt zijn bij de camper, met de opzet om wat spullen van ons te stelen' zegt Engel. 'Toch is dat eigenlijk een van de weinige nare ervaringen die we hebben opgedaan'. Nadat ze en passant ook nog de Spaanse Sahara hadden verkend, besloten ze het nu maar eens verderop te gaan zoeken.

Indonesië, dat leek ze wel wat. Nel: We kwamen terecht in Lombok en hoorden dat er daar in de buurt verscheidene kleine eilanden waren, waar bijna geen toerist kwam. Dat trok ons best aan en we vroegen hoe we daar het beste heen konden komen. Dat bleek per uitgeholde boomstam te gaan, wat we natuurlijk een groot avontuur vonden. Je kunt je niet voorstellen hoe dat ging, in die prauw, zo zal ik het maar noemen, hadden we twee rotan stoelen gezet om een beetje comfortabel te zitten. Verder moest er ook nog een koe mee en er waren twee roeiers. Ik voelde me net Catherine Hepburn in de film met Spencer Tracy, wat een geweldige belevenis...... '

Ze straalt als ze er aan terugdenkt. 'Toen we op dat eilandje kwamen, kregen we een palenhut aangeboden voor 15 gulden per dag en je kunt het geloven of niet, maar daar waren drie maaltijden bij inbegrepen. We hadden een prachtige tijd. De rotanstoelen hebben we op dat eilandje achtergelaten, daar was men zeer blij mee. Omdat we toch al zo'n eind weg waren vonden we het een goed idee om naar Australië te vliegen, want dat was niet zo ver en niet zo duur ook. We kwamen aan in Darwin en konden daar van een onderwijzeres een voordelig campingbusje kopen. Daarmee zijn we toen en route gegaan.

Voor een Nederlander onvoorstelbaar om uren te rijden en niemand tegen te komen. We moesten op sommige gravelwegen, die heel smal waren verschrikkelijk goed uitkijken om geen kangoeroes te overrijden. We zagen er een heleboel dood langs de wegen liggen. Dat kwam omdat de grote vrachtwagens die ook van die wegen gebruik moesten maken de beesten eenvoudigweg niet konden ontwijken.' Ze kunnen nog uren en uren vertellen over hun omzwervingen en belevenissen, misschien de moeite waard voor een boek? De laatste reis ging naar Joegoslavië, waar ze via de Hongaarse grens weg konden komen. Ook dat is weer een verhaal op zich, maar te veel om hier te vermelden.

VAN DER VALK

Terug in Nederland realiseerden ze zich dat ze nu al twaalf en een half jaar samen op pad waren en besloten dat te gaan vieren met een avondje Van der Valk theater in Almelo. 'En toen we daar aan tafel zaten, zagen we een reklame voor een Kerst- en Oudejaarsarrangement van Van der Valk Curacao. We keken elkaar een en zeiden: Zullen we? En daar hebben we echt geen spijt van. Dit is wel de rustigste vakantie die we ooit hebben gehad, maar we zijn van plan binnenkort, in februari of zo, weer terug te komen en dan zouden we graag een maand of drie blijven om van hieruit wat rond te reizen. We zijn nu op zoek naar een voordelig huisje of appartement en we hopen dat we er nog voor we vertrekken op twee januari iets gevonden hebben.

' Een uniek stel deze Nel en Engel; misschien zien we ze binnenkort weer terug op Curaçao.

= door Viola Statia =

'Nos ta klùr Toma na Fantasia'

Kinder(kleur)boek heeft nadere begeleiding nodig

TOMA, HET SPINMEISJE, Dori de padvrouw en Spoiler de hondclown zijn drie poppentheaterfiguren die door Velma Solomons, schrijfster en tevens producente van het poppentheater Tomateatro, gecreëerd zijn. Velma Solomons is als schrijfster bekend geworden door haar jeugdboek "De witte pest" dat ze in 1978 onder het pseudoniem Angela Matthews publiceerde.

Via een voorstelling van Tomateatro, in combinatie met de presentatie van het kinder(kleur)boek *"Nos ta klùr Toma na Fantasia"* konden de Curaçaose kinderen in december in de Openbare bibliotheek van Curaçao kennis maken met bovengenoemde poppenfiguren.

"Nos ta klùr Toma na Fantasia" (Wij kleuren Toma in Fantasia) is een kleurboek met bijbehorende tekst in het Nederlands en Papiamentu. De Nederlandse tekst van Velma Solomons is door Chila de Haseth in het Papiamentu vertaald. De illustraties zijn van George Lichtveld en het boek is een uitgave van de jonge uitgeverij Stileski.

Via de illustraties en de tekst komen de kinderen iets meer te weten over de figuren van het Tomateatro. Toma, het spinmeisje kan met haar bloemenstok gedachten en woorden op zodanige wijze toveren dat je ze kunt zien. Door een veer op haar Indiaanse hoofdband kan Toma zowel in het verleden als in de toekomst zien.

Toma heeft ook een verhalenbloem die zaadjes maakt van de liefde uit verhalen die kinderen naar Toma sturen. Ze kan zich overigens ook in een spin veranderen en ze reist overal naar toe om zich voor de wereldvrede in te zetten. Dori, de padvrouw, helpt Toma in Fantasia door zich in een pad te veranderen om mensen nieuwe verhalen te laten verzinnen. Spoiler, de clown die zich in een hond kan veranderen, doet alles verkeerd en maakt zo alle mensen vrolijk.

Af en toe komen Dori en Spoiler naar de aarde om nieuwe verhalen te zoeken.

Met dit boek wil de schrijfster kinderen nader kennis laten maken met de Tomateatro-figuren teneinde ze te stimuleren zelf verhalen over deze figuren te schrijven.

Qua vormgeving is "Nos ta klùr Toma na Fantasia" een boek geworden met grote bereikbaarheid voor zowel Papiamentstalige als Nederlandstalige kinderen.

TWEE TALEN

Het gebruik van twee talen op dezelfde pagina werkt in het geheel niet storend zoals het bij sommige tweetalige uitgaven wel het geval kan zijn. Het is een keurige verzorgde uitgave geworden met verrassend leuke illustraties die kinderen naar hartelust kun[illegible]

Ook is het lettertype aantrekkelijk voor kinderen die zelf kunnen lezen. Kortom een leuk boekje voor kinderen tussen vier en zeven jaar oud. Toch vraag ik me echter af of de schrijfster op deze manier haar doel voor honderd procent zal bereiken. Men komt vrij veel te weten over Toma, het spinmeisje maar ik vraag me af of Toma bij kinderen uit de leeftijdsgroep, waar het (kleur)boek voor bestemd is, overkomt.

Toma heeft mij in eerste instantie gefascineerd omdat ze dat mystieke, dat sprookjesachtige, ja zelfs dat spirituele in zich heeft, maar als ik me in kinderen moet verplaatsen, dan rijst bij mij de vraag: Komt dat filosofische wel bij hen over?

Had de schrijfster in deze kennismakingspoging Toma misschien niet eenvoudiger kunnen presenteren en dan wellicht in een volgende uitgave haar karaktereigenschappen meer kunnen uitdiepen?

BEGELEIDING

Ook lijkt me dat een begeleidend schrijven bij het boek op zijn plaats zou zijn geweest. Ik denk namelijk niet dat kinderen, die alleen het boek kennen zomaar aan de oproep om een leuk verhaal voor de verhalenbloem in Fantasia te schrijven, gehoor zullen geven.

Het wordt ook niet duidelijk of je elk soort verhaal kan opsturen of dat het een verhaal moet zijn waarin de drie figuren een rol spelen. Moeten de kinderen die verhaen willen opsturen, rekening houden met de bijzondere eigenschappen van de figuren? Is Fantasia trouwens een andere planeet? Verschillende vragen zijn onbeantwoord gebleven.

Ook in de verhaalstruktuur valt een klein schoonheidsfoutje op: nadat de schrijfster al verschillende dingen over Toma heeft verteld en ze het vervolgens over de andere figuren heeft, komt Toma ineens weer opdagen met een eigenschap die niet eerder belicht is.

Verder wordt de opgevoerde spanning abrupt beëindigd met de vermelding dat Dori en Spoiler af en toe naar de aarde komen om nieuwe vrolijke verhalen te zoeken. De verhaalfiguren roepen veel verwachtingen op en zullen leesgrage kinderen nieuwsgierig en hongerig maken naar meer leesgenot.

Echter voor tekenlustige kinderen is het boek een succes te noemen en heeft de schrijfster zonder meer bereikt dat de belangstelling voor de Tomateatro-figuren in ieder geval opgewekt is. De raadselachtige Toma en de originele tekeningen zullen de kinderen zeker aanspreken.

Het boek heeft mij als volwassene in ieder geval aan het denken gezet: het mooie, poëtische, filosofische heeft mij bijzonder aangesproken maar of het bij kinderen zal aanslaan? Dat is een vraag die alleen met de tijd beantwoord zal kunnen blijven.

"Nos ta klùr Toma na Fantasia" is voor NAf 5,- verkrijgbaar in plaatselijke boekhandels. Ook is een opvoering van het Tomateatro in een "Mira i Skucha programma" op video opgenomen, binnenkort voor uitlening verkrijgbaar in de Openbare bibliotheek.

[R]oald Dahl-agenda 1992

[V]erder aantekenboek [d]an echte schoolagenda

[D]E TIJD VAN de eenvoudige, recht-toe, recht-aan oranje [...]m-agenda ligt -lijkt het wel- heel ver achter ons. De [je]ugd van nu kan aan het begin van ieder schooljaar in de [boe]khandel [illegible] agenda's in [al]le mogelijke formaten en vooral kleuren, over de meest [uit]eenlopende thema's, al dan niet met bijpassende school[sch]riften, mappen en ander materiaal. Je zou er bijna met [te]rugwerkende kracht jaloers op worden!

Bij uitgeverij Fontein verscheen kort geleden een Roald Dahl agenda voor het komend jaar. Het betreft hier (al was het alleen al vanwege de verschijningsdatum zo halverwege het schooljaar) geen echte schoolagenda, zoals de in de inleiding bedoelde uitgaven, al kan het natuurlijk wel zonder bezwaar als zodanig worden gebruikt.

= door Carel de Haseth =

De Roald Dahl Agenda 1992 is (o.a. vanwege het ontbreken van een tijdsaanduiding en liniëring en de aanduiding van feestdagen [e]n de ruimte die besteed wordt aan de zondagen) verder geschikt als aantekenboek voor aktiviteiten buiten school. Toch heeft de schrijver een ander doel voor ogen gestaan. In zijn inleiding immers vertelt Roald Dahl hoe hijzelf vanaf zijn achtste jaar een dagboek bijhield, waarin hij de belangrijkste gebeurtenissen van iedere dag aantekende. En dan natuurlijk op een wat geheimzinnige manier, zodat anderen niet echt in zijn ziel zouden kunnen kijken als het ongeluk wilde dat zij zijn dagboek in handen zouden krijgen, maar dat even terzijde. Om deze reden is ook het formaat iets kleiner gekozen dan een normale schoolagenda. In elk vakje is alleen de datum en dag van de week vermeld: de overige ruimte is, behoudens hier en daar een tekening, helemaal blanco gelaten, zodat de gebruiker helemaal vrij is om deze in te delen of vol te schrijven.

NATUUR EN PROZA

Behalve dagboek is de Roald Dahl Agenda 1992 ook nog een soort natuuragenda. Aan het begin van elke maand beschrijft Dahl wat er zoal in die maand te beleven valt. Daarbij legt hij sterk de nadruk op wat de natuur in die tijd te bieden heeft. Hij vertelt zo welke vogels er te zien zijn, wanneer en hoe deze hun nesten bouwen, wanneer welke bloemen bloeien en welke bomen vruchten dragen, wat voor aktiviteit allerlei andere dieren ontplooien en noem zo maar op. Het enthousiasme waarop hij schrijft is heel aanstekelijk en het is daarom jammer, dat de agenda op dit punt het Antilliaanse kind waarschijnlijk minder zal aanspreken.

Wat immers weet dat kind van koekoeken, wilde champignons, mollen, sleutelbloemen of kastanjes?

Gelukkig echter hebben zowel Roald Dahl als de agenda als zodanig echter meer te bieden, zodat ook niet-Europese kinderen (en hun ouders...) er plezier aan kunnen beleven. Elke maand heeft, om te beginnen, één van de boeken van Dahl als thema, zoals Sjakie en de chocoladefabriek, Mathilda, De heksen, De fantastische meneer Vos, Joris en de geheimzinnige toverdrank, enz. Op elke pagina van die maand zijn fragmentje en tekeningen uit het betreffende boek opgenomen. Voor wie de boeken kent, een kwestie van herkennen en herleven, voor wie ze niet kent een eerste kennismaking en ongetwijfeld tegelijkertijd een stimulans om eens een bibliotheek of boekhandel binnen te stappen om dit manco op het gebied van de algemene ontwikkeling eens op te heffen.

Maar ook de inleidingen bij elke maand gaan beslist alleen over de natuur in Engeland. Roald Dahl haalt herinneringen op aan kattekwaad dat hij in zijn jeugd uithaalde en vertelt op de hem eigen grappige manier over zijn leven op kostschool en daarna, over de brieven die hij uit de hele wereld ontving, over zijn werkkamer, de reizen die hij als kind en als volwassene maakte en over allerhande andere onderwerpen die hem te binnen schieten, omdat ze bijvoorbeeld zoveel jaar geleden op een dag in juni plaatsvonden. Quentin Blake, die veel van de boeken van Dahl illustreerde, maakte tekeningen in stijl bij de tekst. Voor wie plezier heeft beleefd aan de (jeugd)boeken van Roald Dahl is de agenda meer dan een boekje om de gebeurtenissen van alle dag in op te tekenen. Het is een boek om in te bladeren, te lezen, te kijken en om steeds weer van te genieten. Het is helaas ook het laatste boek dat Roald Dahl, die op 23 november 1990 stierf, voor ons schreef...

Roald Dahl Agenda 1992 Uitgeverij Fontein, ISBN 90 261 05142.

Clifton Lopes: 'And so Statia waits..?

Geschiedenis van Statia op charmante wijze in beeld gebracht

= door Carel de Haseth =

IN NOVEMBER, keurig op tijd voor de herdenking dat 214 jaar geleden vanaf de muren van Fort Oranje voor de eerste keer in de geschiedenis saluut werd gegeven aan een onder Amerikaanse vlag varend oorlogsschip, verscheen van de hand van de Statiaanse auteur Clifton E. Lopes *Short History of St.Eustatius as told and Handed Down from Generation to Generation*.

Het 42 pagina's tellend boekje is, zoals in de inleiding ook duidelijk wordt gesteld, geen geschiedenisboek zoals we dat gewend zijn, waarin zakelijk en gedocumenteerd een beschrijving wordt gegeven van de gebeurtenissen uit het verleden. De auteur heeft bewust gekozen voor een beschrijving van de geschiedenis vanuit de mondelinge overlevering.

Na een inleiding over de bevolkingssamenstelling van Statia, wordt in drie korte hoofdstukken de plundering door de Engelsen onder Rodney behandeld. Het volgende hoofdstuk *Something about slavery & other legendary tales such as buried treasures* neemt het grootste deel van de inhoud van het boekje voor zijn rekening en wordt tenslotte gevolgd door een stuk over het bezoek van President Roosevelt in 1939 aan het eiland.

Kiezen voor geschiedschrijving uitgaande van enkel de mondelinge overlevering brengt uiteraard risico's met zich mee. In de loop der tijd vervaagt de herinnering, worden bepaalde elementen vergeten of bewust of onbewust weggelaten en moeten andere juist extra benadrukt, geromantiseerd of uit het niets toegevoegd om de aandacht van de luisteraar zeker te stellen. Dit geldt voor het geheugen door de jaren heen van een inviduele verteller even zo goed als voor het collectief geheugen van een gemeenschap door de eeuwen heen. Nu mag het dan wel zo zijn dat het verhaal van de geschiedenis zelf hierdoor minder betrouwbaar wordt weergegeven, in de meeste gevallen wordt het in ieder geval wel een stuk boeiender verteld dan wanneer alleen stoffige archiefstukken aan het woord worden gelaten. Alleen wat men door de eeuwen heen belangrijk vond, werd onthouden en wat naar het gevoel van de eenvoudige man had moeten gebeuren werd aan het verhaal toegevoegd. En zo ontstaan in feite een soort wereldbeeld waarin boze veroveraars, goede bestuurders, slechte mensen en onschuldige slachtoffers allemaal een rol spelen.

Een rol overigens, die niet beperkt blijft tot het aardse leven, maar ook daarna gespeeld blijft worden. Tot in onze dagen verschijnen geesten in dromen om de eilandbewoners de plaats aan te wijzen waar eeuwen geleden schatkisten boordevol diamanten en goud werden verborgen. Helaas blijkt al te vaak dat het kwaad nog lang niet is uitgeroeid en vissen goede krachten naast het net, terwijl verdorven elementen er, liefst in het holst van de nacht, heimelijk met de buit vandoor gaan...

Dit soort verhalen maakt *Short History of St. Eustatius* juist zo charmant, omdat het inspeelt op de kinderlijke fantasieën, die iedereen in het geheim koestert om ooit een schat te vinden, om ooit deel uit te kunnen maken van die heerlijke vervlogen tijden, toen iedereen gelukkig was en tevreden met wat hij had in vrede leefde met zijn medemens. Omdat in zekere zin toeristen op zoek zijn naar juist deze idylle, zal *Short History* ongetwijfeld bij hen aanslaan. Ook al vanwege de mooie foto's van de historische bezienswaardigheden van St.Eustatius is het boek uitermate geschikt om als souvenir mee naar huis te worden genomen.

En dit is juist wat de schrijver wil bereiken. Hij probeert met zijn boek begrip voor zijn eiland te krijgen bij met name de Amerikaanse toerist. Hij is van mening dat Amerika een ereschuld heeft in te lossen voor wat betreft het Statia, dat rijkdom en voorspoed opofferde uit vriendschap voor het land dat later uit zou groeien tot het rijkste en machtigste land in de wereld en dat op haar beurt met een klein beetje moeite de tegenwoordige eilandbewoners een wederdienst zou kunnen bewijzen door hen te helpen uit de eeuwen durende malaise, waarin zij beland zijn, te geraken. De laatste regel van *Short History of St.Eustatius* spreekt wat dat betreft duidelijke taal: And so Statia waits.

C.E.Lopes Short History of St.Eustatius as told and Handed Down from Generation to Generation.

Het circusbeertje

= door Nel de Jong =

"PAPA, PAPA, ER is een cirkus in Punda!" Buiten adem kwam Pinkie binnen stormen. "Neef Muis uit de stad is op bezoek bij Moene Muis en hij heeft het zelf gezien". "Een cirkus!" zei Kabouter Brr. "Een cirkus!" zuchtte Poetsje. Ze waren

nog nooit in een cirkus geweest. "Zullen we er naar toe gaan?" vroeg Kabouter Brr. "Ja ja!" juichten Poetsje en Pinkie. En die nacht gingen de drie kaboutertjes en Moene Muis samen met Neef Muis mee naar de stad.

"Er is een beertje in de berenkooi", vertelde Neef Muis. "In die kooi heb ik gisteren de hele dag gelogeerd. Mmm, vers brood genoeg en een berg hooi om je in te verstoppen tot de voorstelling begint". "Maar die beer dan?" vroeg Poetsje verschrikt. "Is die dan niet gevaarlijk?" "Wel nee, lachte Neef Muis, "Het is maar een klein beertje. En hij is veel te blij, dat hij iemand heeft om mee te praten. Ik denk, dat hij zich een beetje eenzaam voelt".

Neef Muis had gelijk. Zo gauw het kleine beertje de kaboutertjes en de muisjes zag, klapte hij in zijn dikke pootjes. "Oh, wat gezellig", bromde hij. "Heb je geen moeder meer?" vroeg Poetsje medelijdend. "Die is dood gegaan, toen ik nog een heel klein babietje was", vertelde Beertje. "Mijn baas, heeft me groot gebracht met flessen melk. Ik houd heel veel van mijn baas, hoor. En ik heb het hier best naar mijn zin. Alleen zou ik wel eens in een echt bos willen lopen". "Ja ja", knikte Moene Muis.

Altijd in zo'n cirkus leek hem maar niets. "Misschien kunnen we je na de voorstelling vanavond mee nemen voor een wandelingetje", bedacht Pinkie. "We hebben hier wel geen echte bos, maar de mondi lijkt er

ook wel een beetje op". En dat vonden ze allemaal een prachtig idee.

De hele dag bleven de kaboutertjes en de muisjes bij Beertje in de kooi en babbelden honderd uit. En nadat de baas van Beertje [illegible] de muisjes achter hem aan om te kijken in welke wagen hij woonde. "Er is een grote spleet onder in zijn deur" vertelden ze opgewonden, toen ze terug kwamen. De sleutel van de kooi zit in zijn broekzak en zijn broek ligt op een stoel. Je kunt de sleutel er heel makkelijk uit halen".

Die avond kropen de kaboutertjes en de muisjes onder het tentzeil door en konden, gezeten onder de voorste rij banken, alles prachtig zien. Acrobaten, paarden, balletdanseresen, leeuwen, clowns, een zeehond en beertje zelf, te veel om op te noemen. Nog nooit hadden ze zoiets moois gezien. En toen iedereen van het cirkus sliep, slopen Kabouter Brr en Pinkie naar de wagen van Beertjes baas en pakten de sleutel weg. Beertje zette kabouter Brr op zijn schouder. Zo kon het kaboutertje de sleutel in het slot steken en de deur open maken.

En nu was het de beurt van Beertje om alles mooi te vinden. Het gras, de bloemen, de bomen en vooral de struiken. Daar

kon je heerlijk onder door kruipen en er de vruchten van af knabbelen. Alleen van de cactussen hield hij niet. Er bleef een schijf aan zijn kop hangen en dat deed pijn.

Intussen maakte hij best veel lawaai. Hij juichte en bromde bij elke nieuwe struik of bloem, die hij zag. En gromde verschrikkelijk, toen hij die cactus op zijn kop kreeg. Alle dieren uit de mondi maakte hij wakker. "Wat is dat nu voor een raar beest met een pakje aan?" vroegen die elkaar. Nieuwsgierig vlogen, liepen en kropen ze achter Beertje aan.

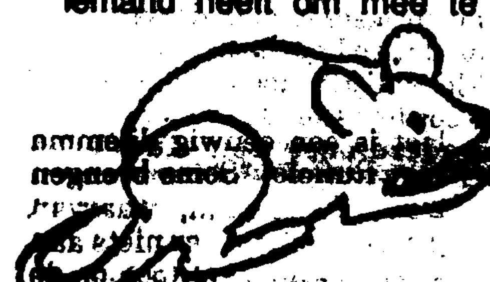
En Beertje genoot. "Nu ben ik in het cirkus met een groot publiek en tóch in het bos", bromde hij blij tegen de kaboutertjes. En toen ze bij het huisje van de kaboutertjes aan kwamen, liet hij alle dieren in een kring om zich heen zitten. De mieren voorop, want die waren het kleinst. En de grote geitjes achteraan. De vogels zaten natuurlijk op de cactussen en in de bomen. "Ik zal jullie laten zien, wat ik al allemaal geleerd heb", zei Beertje. Dat was al een heleboel, hoor.

Hij kon dansen en kopje duikelen en zelfs een beetje op zijn kop staan. En dat hij daarbij steeds omrolde, was niet erg. De dieren dachten, dat het zo hoorde en hielden hun buikjes vast van het lachen. "Dames en Heren", zei Beertje tenslotte. "Nu is de voorstelling afgelopen en gaan we allemaal naar huis. Ik ook, want straks is het weer dag en komt mijn baas me brood en honing brengen. En hij zal vast heel verdrietig zijn, als ik er dan niet ben. En ik ook. Want honing, mmmm, dát is me toch lekker!"

En zo ging Beertje weer samen met de drie kaboutertjes en de twee muisjes terug naar het cirkus. Gelukkig had niemand gemerkt, dat hij weg was. Kabouter Brr deed weer netjes de deur van de kooi op slot. Pinkie stopte de sleutel weer in de broekzak en Poetsje en de muisjes klommen boven op de snoet van Beertje om hem een zoen op zijn neus te geven. "Allemaal heel hartelijk bedankt," zei Beertje en zwaaide zijn nieuwe vriendjes na, tot ze achter een grote struik verdwenen waren.

Om te kleuren

Raadseltjes

1. Welk dier bestaat uit broodbeleg en een hemellichaam?
2. Welke noot eet men niet?
3. Er zitten 6 vogels in een boom. Een jager doodt er één, hoeveel blijven er over?
4. Welk dier is bijziende?
5. Welke bloem draagt de naam van een werelddeel-bewoner?
6. Als ik zwart ben, ben ik dood. Wat ben ik?

Versjes van vroeger

Schuitje varen, theetje drinken,
varen we naar de Overtoom;
drinken er zoete melk met room,
zoete melk met brokken;
kindje mag niet jokken!

OPLOSSING Raadseltjes: 1. Hamster; 2. Muzieknoot; 3. Nul, de andere vogels vliegen weg; 4. Brilslang; 5. Afrikaantjes; 6. Vuur.

Xingoe de hond

[illegible] het jong van de hond Detta, is bij Andreas en Christa gebleven en Stefan, haar doodzieke baas, is vertrokken. Detta wil dat Xingoe met haar mee naar Stefan gaat. Maar Xingoe

is zo klein. Hij kan nog amper lopen. Als Detta even niet oplet, pakt Andreas het kleine hondje op en zet het in zijn wagen. Eerst gromt Detta en laat haar tanden zien. Maar langzamerhand kalmeert ze. Ze kruipt onder de wagen en gaat liggen.

Maar als Andreas de paarden voor de wagen ingespannen heeft, is ze verdwenen. Het wordt al gauw donker in het bos. Terwijl de paarden lopen ruiken ze de grond en schrikken van elk onverwacht geluid. Ook als Xingoe jankt. En dat doet hij telkens weer, omdat hij zijn moeder mist. Het duurt een hele tijd voordat hij in slaap valt.

Op een open plek in het bos houden ze stil en maken een kampvuur. Mensen en paarden zijn te moe om nog verder te gaan. [illegible] wakker. Alles ruikt zo vreemd en onbekend. Hij trilt van angst.

Gelukkig is Christa in de buurt. Hij schuift tegen haar aan en likt haar hand. Hé, dat ruikt wel bekend. Zijn staartje kwispelt even en bij kruipt hij onder de deken van Christa.

Maar als het licht wordt, is Xingoe de eerste, die wakker wordt. Hij krabbelt uit zijn warme holletje en hapt hongerig naar de vingers van Christa. "Die moeten we maar gauw zijn ontbijt geven", lacht Christa, "Anders jankt hij ons weer de oren van ons hoofd".

Maar ze is nog niet opgestaan, of het gejammer begint al, Xingoe kruipt op haar voeten en huilt zo zielig, dat Andreas komt kijken, wat er aan de hand is. "Hij wil niet alleen blijven", lacht Christa. Ze beurt het hondje op en neemt het mee naar buiten.

(wordt vervolgd)

Uit de schoolkrant

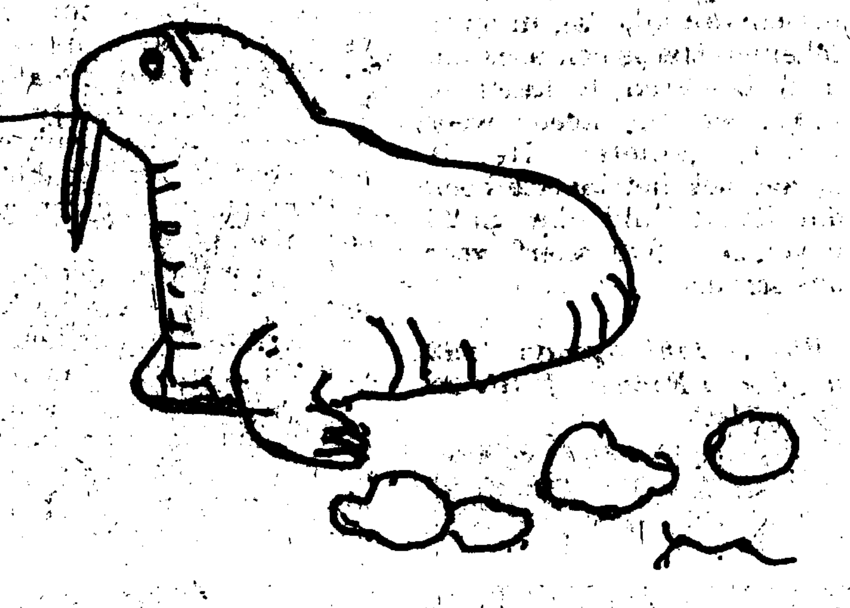
VANDAAG heb ik voor jullie een verhaaltje gekozen uit de schoolkrant van de Dr. Albert Schweitzerschool. Het is van Kim Steward uit de vijfde klas. Goed zo, Kim. Het heet:

SEABERT

[illegible] de Antartica. (een boot) Mark wuift zijn ouders na. Daar gaan ze, richting Alaska! Wat een reis. Mark is moe. Hij gaat slapen. Als hij 's oohtends wakker wordt, is hij al in Alaska. Hij gaat aan dek. Hééé waar is oom? Daar in de stuurhut. Mark gaat luisteren. Wat, oom gaat op zeehondjes jagen? Gelukkig dat ik het weet, denkt Mark.

Mark gaat aan land. Daar heeft oom zijn slachtoffer al. Mark gaat naar de politie en vertelt het verhaal. Zo, oom gaat achter slot en grendel. Plots ziet Mark een baby zeehond. Hij geeft hem een penning. Mark noemt de zeehond Seabert. Ho, daar is een speer. Een meisje komt en zegt: Jij bent zeker een stroper. Nee, zegt Mark. Ik heet Mark. En jij? Ik heet Laska. Kom maar bij ons wonen. Zijn ouders kwamen naar Alaska en Mark leeft er nog lang en gelukkig. Met Seabert.

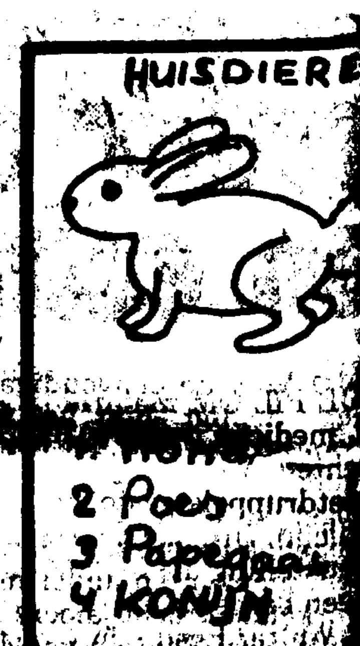
ANOUSHKA

Om zelf te make[n]

JULLIE kennen vast allemaal wel het kwartetspel. Maar heb je er wel eens over gedacht er zelf een te maken? Je hebt er 20 kaartjes voor nodig, die aan de achterkant allemaal hetzelfde zijn.

Dan ga je bedenken welke voorwerpen je op de [illegible] Bloemen, wilde dieren, huisdieren, huizen, mensen, speelgoed, auto's, boten, wat je maar wilt. Je kiest met 20 kaartjes dus 5 verschillende onderwerpen. Voor elk onderwerp heb je 4 plaatjes nodig. Laten we als voorbeeld het onderwerp huisdieren nemen. Je tekent of knipt een plaatje uit van een hond, een poes, een papegaai en een konijn.

Op de bovenste helft van het eerste kaartje schrijf je in blokletters HUISDIEREN en plak je het plaatje van de hond. Op de onderste helft schrijf je:
1. HOND
2. Poes
3. Papegaai
4. Konijn

Op de bovenste h[elft van] het tweede kaartje s[chrijf je] weer HUISDIEREN [en plak] je het plaatje van een [poes]. Eronder schrijf je:
1. Hond
2. POES
3. Papegaai
4. Konijn
En zo ga je door m[et de] andere kaartjes. He[t] kun je, voor je begint, een bestaand k[wartet] bekijken. Dan kan er [niets] meer mis gaan. En [als het] spel klaar is, met [...] spelen, hè!

HORIZONTAAL: 1. Als je jarig bent, houd je een....; 4. Om niet weg te drijven gooiden schepen vroeger een.... uit.; 5. Nog niet zo lang geleden stookten alle mensen hun kachels met....;

VERTIKAAL: 1. Is een jongensnaam, maar het woord komt ook voor in de uitdrukking '.... en vrij'; 2. Bevindt zich tussen je been en je voet; 3. Een heel hoog gebouw.

ZIE VOOR oplossing [en] winnaar de Kinderkra[nt over] twee weken. Stuur je [oplos]sing naar de Amigoe (...) penheuvel z/n of P.[O. Box] 577; Aruba - Caya [Betico] Croes 110; Bonaire [...] heer Linkels, P.O.Box [...] en zet op de envelop KINDERPUZZEL.

Winnaar van de [...] (Puzzel van 23 nov[ember] 1991):

Omar Schotborg[h]
Kaya Eprom 4[...]
Curaçao.

Hij ontvangt een waa[rdebon] van f 15,- van Augu[st] Boekhandel.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 2. Heks; 5. Uw; 7. [illegible] 9. Web; 11. Oom; 13. [illegible]ang; 14. Sta; 15. Tel; 17. Uk; 19. Na; 20. [illegible]

VERTIKAAL: 1. Duw; 3. E.a.; 4. Krant; 6. [illegible] 8. Dm; 10. blauw; 12. Oog; 14. Sl; 16. Lat; 18. Ka.

Kerstpuzz[el]

De winnaar van de K[erst]kinderpuzzel is:

Bas Wilbrink
Dadelstraat 26
Oranjestad; Aruba

Bas krijgt een waarde[bon] van f 50,-. Proficiat [...] je kunt je prijs op[halen] bij de Amigoe op Aru[ba] Caya Betico Croes 1[...]

De strijd om hèt medicijn

'Als we geen geld verdienen, kunnen we geen medicijnen ontwikkelen'

DE PIL OM malaria te genezen is er nog steeds niet. En het medicijn tegen AIDS zal ook nog lang op zich laten wachten. Wereldwijd worden er miljarden guldens en vele zweetdruppels gestoken in de speurtocht naar het ultieme medicijn. Uit ideologie of om de jacht op het Grote Geld. Een tegenstelling die in de Verenigde Staten overduidelijk wordt bij een bezoek aan twee verschillende onderzoeksinstituten. Het Walter Reed Army Institute of Research in Washington versus farmaceutisch gigant Smith-Kline Beecham in Philadelphia.

Kolonel dr. Fred Tyner, directeur van het beroemde Walter Reed Army Institute of Research in Washington, heeft zichzelf net ingespoten met een experimenteel middel tegen hepatitis A. "Elk medicijn dat we hier uitvinden, testen we eerst op onszelf. Dat is eerlijk", zegt hij.

Tyner is onderzoeker pur sang. Als hersenchirurg is het leger beland 'en al twintig jaar blijven hangen'. Hij voelt zich lekker. Kan elk wetenschappelijk onderzoek aanpakken, zonder de druk van te kleine budgetten of commerciële noodzaak. De kolonel heeft veldwerkers en laboratoria over de hele wereld, van Brazilië en Afrika tot Duitsland, Korea en Thailand.

Zijn militaire instituut in Washington, genoemd naar de Amerikaanse onderzoeker Walter Reed, is een van 'werelds meest tot de verbeelding sprekende onderzoekcentra. Sedert Reed begin deze eeuw middelen ontdekte tegen malaria, tyfus en gele koorts - en die eerst op zichzelf testte - werden presidenten en andere hoogheden in het Reed-ziekenhuis verpleegd. De sjah van Perzië verbleef er aan het eind van zijn leven, het ziekenhuis houdt nog immer de Ike-Eisenhowersuite in stand.

Talloze uitvindingen zagen hier het licht. Zo bedacht het Walter Reed Instituut al in 1910 hoe je water kunt zuiveren met chlorine. Bijna honderd jaar na de oprichting (24 juni 1893 is de officiële datum) werkt het instituut nog steeds volgens dezelfde praktische uitgangspunten. "We zien een medisch probleem, zoeken vervolgens een oplossing en kijken in de 'echte wereld' of die werkt. Net zoals majoor Walter Reed in 1900 zelf naar Cuba ging om te kijken of zijn medicijn tegen gele koorts werkte".

Dat het dan, persoonlijk, wel eens mis kan gaan, nemen de militairen op de koop toe. "Je kunt het niet maken naar de Derde Wereld te gaan met medicijnen die niet goed zijn getest". Walter Reed stierf in 1902, op 50-jarige leeftijd. Onnodig, zegt Tyner. "Hij ontkende zijn ziekte en overleed aan een gebarsten blinde darm".

INGRIJPEN

Het Walter Reed Instituut besteedt per jaar 280 miljoen gulden overheidsgeld puur en alleen aan onderzoek naar en het ontwikkelen van geneesmiddelen. Het instituut (1.200 werknemers, zestig procent militairen, veertig procent burgers, verspreid over twintig gebouwen) heeft unieke mogelijkheden, zegt kolonel Tyner. Vanaf het eerste prille laboratoriumonderzoek kunnen de wetenschappers werken aan de samenstelling van het ultieme geneesmiddel. Soms welhaast tot in het oneindige. De zoektocht naar een vaccin tegen malaria duurt bijvoorbeeld al sedert de jaren vijftig. En het einde is 'helaas nog niet in zicht'. Ze hebben in Thailand zojuist een nieuw type malaria ontdekt.

Tyner: "Als wij klaar zijn, is een medicijn gereed voor massaproduktie. Daarin schuilt soms een probleem. Wij moeten dan de industrie nog geïnteresseerd krijgen voor dat geneesmiddel. Wij beslaan terreinen die vaak niet aantrekkelijk zijn voor de industrie. In tropische landen is geen geld te verdienen".

Het instituut doet van oorsprong onderzoek naar ziekten waarmee de Amerikaanse militair geconfronteerd wordt bij een verblijf in verre oorden. Malaria is een specialiteit, maar het werkterrein is zeer omvangrijk: diarree, griep, zenuwaandoeningen, Hepatitis in alle verschijningsvormen, nekkramp, stralingsziekten, de gevolgen van gifgassen en natuurlijk aids. Het is een kleine greep uit het pakket van de wetenschappers.

Het unieke van Walter Reed, zegt Tyner, is de werkwijze. Als geen ander medisch centrum zijn wij bij het leger in staat diep in te grijpen in het leven van een patiënt". Als voorbeeld geeft hij de experimenten op het gebied van HIV, het aids virus.

AIDSMIDDEL

Samen met een kleinbedrijf aan de oostkust van de Verenigde Staten heeft het militaire instituut 'alle kaarten gezet' op het 'GP 160 project': een nieuwe versie van dit anti-aids preparaat, dat over de hele wereld in diverse uitvoeringen al eens onderwerp van onderzoek is geweest.

Dr. Robert Wells, coördinator van het aids project, heeft hoge verwachtingen van de studie. In eerste aanleg werden dertig seropositieve militairen geselecteerd en geïnjecteerd met GP 160. Van hen kregen er zeventien zes prikken. "En bij geen van hen werd daarna nog enige achteruitgang in het immuunsysteem gezien".

Het project bevindt zich nu in fase twee. Het leger is op zoek naar driehonderd besmette mensen die zich willen lenen voor een dubbelblind onderzoek. "Ze weten dan niet of ze een placebo (nepmiddel) of GP 160 krijgen. Ze mogen geen aids remmers gebruiken". Hoewel dat betekent dat de zieke een niet gering risico neemt - de ziekte kan immers verergeren - hebben zich al 180 vrijwilligers gemeld.

LOYAAL

"Ze zijn extreem loyaal", zegt Wells. Alle deelnemers zijn werkzaam binnen het leger, bijvoorbeeld op marinebases in het Verre Oosten. "Het is een doorsnee uit de maatschappij: vrouwen, mannen, zwart, 'hispanics' en blank. Weinig homoseksuelen. Het Walter Reed is het eerste instituut in de VS dat heeft durven beweren dat ook in Amerika de tijd voorbij is dat aids een homoziekte was".

Militairen die meedoen aan het project, tekenen een protocol en worden vervolgens medisch en sociaal intensief begeleid. "De zuiverheid en zorgvuldigheid staan voorop. We kunnen ons geen slechte naam veroorloven bij het leger".

En bij alles geldt: " Bij Walter Reed gaat een onderzoek naar ziekten door tot het echt geen zin meer heeft. Of we hebben een antwoord, of er blijkt geen antwoord te zijn".

GELD VERDIENEN

Onderzoekers in dienst van een grote farmaceutische industrie kunnen slechts dromen van onbegrensde research. Vice-president Robert R. Ruffelo jr. van het concern Smith-Kline Beecham: "Als we geen geld verdienen, kunnen we geen nieuwe medicijnen ontwikkelen". Smith-Kline Beecham hoort bij de vijf grootste farmaconcerns ter wereld. Het steekt twee miljard gulden per jaar in ontwikkeling, en vooral ook de marketing van nieuwe medicijnen. Het lanceren van een enkel nieuw produkt kost het bedrijf 460 miljoen gulden.

Dr. Gordon Moore werkt sinds twee jaar als biotechnicus bij Smith-Kline Beecham in Philadelphia. Jong, veelbelovend en carrièrebewust. Hij wisselt het ene bedrijf na enkele jaren in voor het andere. De concurrentie in de industrie is moordend. Talent wordt gekocht, een bedrijf moet koste wat het kost goede ideeën in huis hebben. Moore barst van de plannen, maar kan lang niet alles uitvoeren. Goede ideeën moeten immers ook winstgevend zijn.

Een goed voorbeeld is Tagamet. Een maagdarmpreparaat dat de afgelopen jaren voor de firma een miljardenomzet heeft behaald. Het hypermoderne 'hoofdkwartier' van de research-afdeling, net buiten Philadelphia, heeft bij de werknemers dan ook de bijnaam 'The house Tagament built'...Vice-president Ruffolo van Smith-Kline Beecham: "Het eerste medicijn dat op de markt komt maakt het geld. Kom je als tweede dan kun je soms nog net rondkomen. Maar dan houdt het op. Ik stop het uitwerken van een goed idee als voor het eindprodukt geen markt is.

COMPUTERS

Een bedrijf als Smith-Kline Beecham moet voortdurend op zijn hoede zijn. In Washington is het Walter Reed-complex nagenoeg openbaar terrein. Geen enkele, opvallende, beveiliging. "We hebben geen geheimen", zeggen ze daar.

De tachtig laboratoria en de onderzoeksruimten van Smith-Kline Beecham zijn wel streng bewaakt. Videocamera's kijken overal mee. De hekwerken zijn hoog en lijken onneembaar. Dr. Gorden Moore: "We moeten wel. Tegen actievoerders die bij ons de ruiten willen ingooien vanwege het DNA-onderzoek, of die de proefdieren willen bevrijden. En natuurlijk, tegen de bedrijfsspionnen".

Moore en zijn collega's hebben een paar hot items in huis. Ze vertellen over hun produkten in de 'pijplijn': medicijnen die klaar zijn om de markt te bestormen. Baanbrekend werk op gebied van hart- en vaatziekten, antidepressiva, hepatitis, en vooral tegen hoge bloeddruk. En, ook hier, is er natuurlijk een aidsproject.

"We hebben net twintig miljoen dollar gestoken in een experiment met CD4. Dat is bij Walter Reed op militairen getest", zegt Moore. Het bleek een flop. Maar ze gaan door. Alleen. "Zoeken naar een HIV-vaccin doe je niet samen met andere instanties, want daarvoor is er veel te veel geld in het geding". Hij gooit het na CD4 over een andere boeg. "We zijn bezig met een zeer ongebruikelijke benadering van het immuunsysteem. Het heeft met enzymen te maken", zegt hij geheimzinnig.

COMPUTERHULP

In de speurtocht naar het medicijn hebben Moore en zijn collega's sedert enige tijd hulp gekregen van een computer. De wetenschapper kan via het beeldscherm op zoek gaan naar geneeswijzen. "Ik bouw bijvoorbeeld een beeld van een virus op dat ik wil doden, en dan laat ik de computer uitzoeken welk middel ik daarvoor moet gebruiken". Theoretisch klopt het allemaal, de praktische uitwerking in het laboratorium laat nog even op zich wachten.

Moore voelt zich soms een 'muizendokter', omdat hij bij zijn tests meestal het menselijk lichaam moet ontberen. Hij 'kloont' cellen, kweekt anti-lichamen tegen malaria, kan bij muizen en ratten de groei van kankercellen beïnvloeden en de aanwas van gezond weefsel bevorderen. "Bij muizen kunnen we bijna alles genezen, bij de mens heb ik nog geen resultaten".

Veel onderzoeken spelen zich noodgedwongen af 'in het geniep'. Zoals het bewerken van het erfelijk menselijk materiaal, het DNA. "Onze competitie met andere grote bedrijven als Glaxo is zwaar. We jagen allemaal op een doel, maar gebruiken een ander middel. Het is een strijd om dezelfde cel, hetzelfde molecuul".

WINSTGEVEND

In de commerciële biotechnologie speelt meer dan waar ook de vraag of de inspanningen financieel nog wel lonend zijn. Dr. Ralph Christoffersen, hoofd research: "Bio-industrie beloofde tien jaar geleden een winstgevende, grote industriële tak te worden. Die gedachte hebben we al lang verlaten. De medicijnen die we er mee ontwikkeld hebben doen het redelijk, maar ook niet meer dan dat".

"De techniek is vreselijk duur", zegt Christoffersen. "En wordt alleen maar duurder. We hebben de eenvoudigste zaken nu onder de knie. De makkelijke genen zijn ontdekt, de simpele klonen gemaakt".

Als bedrijfstak is biotechnologie bij uitstek geschikt om medicaties tegen tal van chronische ziekten te ontwikkelen. Te denken valt ook aan allerlei vormen van kanker, waarbij de oorzaak gezocht wordt in de richting van een virusinfectie en de oplossing kan liggen in het bewerken van de menselijke cel. Christoffersen: "Maar je ziet in de industrie momenteel grote aandacht voor het snelle, vaak grote geld, dat te verdienen is in medicijnen tegen acute aandoeningen".

Het is een eeuwig dilemma zegt Ruffolo. "Soms brengen we een medicijn, waarvan we weten dat we er niets aan zullen verdienen, toch op de markt. Gewoon omdat er voor die groep patiënten geen alternatief is".

Aan de hand van 'sensationele' medicaties op het gebied van hart- en vaatziekten legt hij uit hoe moeilijk het is een nieuw produkt te lanceren. Welke barrières de overheid opwerpt. "Men moet overtuigd raken dat het geneesmiddel echt helemaal nieuw is, beter dan alle bestaande. Pas dan mogen we het registreren". Dure driedimensionale videopresentaties en uitgebreide klinische studies vergezellen de wereldwijde toernee van de verkoopafdeling langs officiële registratiekanalen.

Vanaf het moment van ontdekking en de octrooi-aanvraag rest een bedrijf zeventien jaar waarin het produkt - voor het op de markt wordt toegelaten - eerst nog op grote schaal ontwikkeld moet worden, dan kan het de kosten gaan terugverdienen en winst opleveren.

Na zeventien jaar loopt het octrooi af, en mag de uitvinding door iedereen worden nagemaakt: het zogenaamde 'generieke medicijn', waarvan staatssecretaris Simons zo gecharmeerd is. Binnenkort krijgt Smith-Kline Beecham dat aan het handje, als het octrooi op succesmedicijn Tagamet afloopt. Dan komt er over de hele wereld goedkopere namaak Tagamet beschikbaar.

Voor het zover is, moet de omzet veilig worden gesteld. Nieuwe produkten, liefst tien per jaar, om het te verwachten verlies van enkele honderden miljoenen guldens te kunnen opvangen, en het actuele onderzoek naar nieuwe medicijnen te kunnen blijven bekostigen.

ZANDVLIEGJES

Ook het door de overheid gesponsorde Walter Reed Instituut zal de ene vinding na de andere kunnen presenteren. Zonder tijdsdruk, maar slechts 'belast' met politieke dwang en de eer en glorie van de Amerikaanse over-

Vervolg op pag. 9

PRINSES MARGRIET en Pieter van Vollenhoven, die onlangs met hun kinderen de kerstvakantie op Curaçao doorbrachten, vieren deze maand hun zilveren huwelijksfeest. In die 25 jaar is 'Pieter' als lid van het Koninklijk Huis een begrip geworden. Hij is de eerste Nederlander zonder adellijke titel die ooit trouwde met een prinses van Oranje. En hij is nog steeds een gewoon burger, hoewel zijn zonen prinsen zijn.
Een gesprek met een man die in 25 jaar zichzelf leerde kennen en zijn uiterste best doet om zichzelf te blijven. "Als je niets presteert, val je echt door de mand. Ook als lid van het Koninklijk Huis".

"Ik wil het ongelijk van mijn critici aantonen"

Pieter van Vollenhoven: 'Altijd oppassen met wat ik doe'

"ER WORDT ZO gemakkelijk gedacht dat een huwelijk met een prinses een kwestie is van tafeltje dekje, ezeltje strekje. Nou, vergeet het maar. Dat is een gigantische vergissing. Iedereen begint opeens mee te denken over wat er geschikt voor je is. Iedereen heeft een mening over jou en over hoe je zou moeten zijn. Daardoor heeft het lang geduurd voordat ik er zèlf achter kwam wat ik wel en niet kon. Ik ben heel langzaam onder stoom gekomen"
Het gesprek met mr. Pieter van Vollenhoven vindt plaats in zijn werkkamer in zijn huis vlakbij paleis Het Loo in Apeldoorn. Een hele wand vol familiefoto's, uiteenlopend van officiële portretten tot informele kiekjes. Een vleugel, een piano, een keyboard, een massa geluidsapparatuur en een kast vol boeken. Aan de muur een gouden plaat. Boven de bank een prachtig jeugdportret van prinses Margriet, die door Pieter regelmatig wordt aangeduid als 'de prinses'. Een lakei sluipt binnen met koffie en goochelt geroutineerd met suiker en een kannetje warme melk.

= door Jeroen van Sambeeck en Hetty van Rooij =

Jaren geleden heeft u ooit gezegd: "Ik wil werken, maar als niemand dat nodig vindt, zal ik wel alleen de echtgenoot van Margriet zijn". Denkt u daar nog zo over?
"Dit huwelijk zou ik direct overdoen". Het klinkt zeer beslist. "Daar heb ik nooit aan getwijfeld' als ik ooit op aarde zou terugkomen, doe ik het zó over. Ik heb een voortreffelijke verstandhouding met mijn vrouw en met mijn zonen. Maar om omwille van mijn huwelijk helemaal niets te doen - daar zou ik moeite mee hebben. Een heleboel functies vielen voor mij af, omdat ze strijdig konden zijn met het functioneren van de prinses. Het aantal functies in de maatschappij dat daarmee niet strijdig is, is beperkt. Als ik niets zou kunnen doen dan me bezig houden met, zeg maar, bij wijze van spreken, elke dag even naar Engeland op en neer zwemmen...dan zou ik uit dat naar-Engeland-zwemmen ongetwijfeld weer iets organiseren. Activiteiten op touw zetten om geld in te zamelen voor een goed doel, bijvoorbeeld. U zou me hier niet iedere dag boeken lezend aantreffen".

DE PRINSES

Pieter van Vollenhoven heeft inderdaad weinig stil gezeten. Al meer dan vijfentwintig jaar wordt hij geconfronteerd met het feit dat 'men' er, bij alles wat hij doet, van uitgaat dat hij dat aan zijn huwelijk te danken heeft. Hij is daar nuchter over. "Het bewijs of ik op eigen kracht gekomen ben waar ik nu ben, is moeilijk te leveren. Aan een huwelijk met een prinses houd je in het kritische Nederland echt geen waardering over voor wat je doet. Je moet er zelf iets van maken. Doe je dat niet, dan zingt zich dat rond. En dan is het echt afgelopen". "Als lid van het koninklijk huis word je door mensen beoordeeld en geadviseerd zonder dat ze zich inleven in wie je bent of wat je kunt. Als ik niet geïnteresseerd ben in u, en me niet afvraag hoe uw leven in elkaar zit, wat heeft u dan aan mijn advies? En dat is natuurlijk voor mij niet anders. Ik kreeg kritiek over me heen, zonder dat men wist hoe het zat. Weinig mensen beseffen bij voorbeeld dat ik geen inkomen van de staat heb. Ik moet gewoon werken om onafhankelijk te kunnen zijn". "Ik heb de grenzen zelf wel wat verlegd als ik altijd naar alle adviezen had geluisterd, zou ik helemaal niets h bben gedaan. Of we waren naar het buitenland verhuisd. Maar ik voelde er niets voor om me op die manier te laten wegsturen. Ik ben een stier. En het idee dat ik naar het buitenland zou moeten omdat het me in Nederland toch niet zou lukken, heeft als een rode lap op me gewerkt".

SPONTANITEIT

Mr. Pieter vindt dat hij tegenwoordig meer erkenning krijgt voor zijn werk en zijn kwaliteiten. In de tijd vlak voor en na zijn huwelijk was dat anders. "Ik ben in spontaniteit opgevoed. Toen ik in Leiden rechten studeerde, kwamen de dingen vanzelf op me af. Ik werd overal voor gevraagd. Er was een grote mate van automatisme in mijn leven".
"Toen ik de prinses leerde kennen, was dat afgelopen. Ik moest me opeens gaan afvragen: wat wil ik? Dat vinden van mezelf is een langzaam proces geweest. Ik heb het nog een beetje uitgesteld in de luchtmacht, een makkelijke periode voor mij. En een fantastische tijd. Ik heb er mezelf wat beter door leren kennen. En daarna stond ik voor de keuze. Er waren maar weinig functies waar ik voor in aanmerking kwam, en er waren er veel waar je ervaring voor moest hebben. En wat was ik nou helemaal? Een reserve-luitenant met een rechtentitel!"

Er volgden relatief kortstondige banen onder meer bij Akzo en KLM die in de officiële biografie van de rijksvoorlichtingsdienst worden omschreven als 'stageperiodes'. Van Vollenhoven: "Na een tijdje kreeg ik forse kritiek over me heen. Er kwamen geluiden in de trant van: wat doet die man? Kan hij niet beslissen? En de onzekerheid in mijn hart kwam natuurlijk ook. Ik was ook eigenlijk niks. Ik wist niet wat ik kon". Pieter vond uiteindelijk zijn draai "met enige Sturm und Drang", zoals hij het zelf formuleert. "Er kwam een functie op me af die ik niet zo heel erg ambieerde: de Stichting Autokeuring. Nauwelijks zat ik daar of ze werd door de Tweede Kamer onderuit gehaald. Het was in anderhalf jaar tijd gebeurd. De toenmalige minister Westerterp van Verkeer en Waterstaat vroeg me toen of ik adviseur op zijn departement wilde worden. Nou, dan kunt u zich de discussie wel voorstellen die daarop volgde. Heeft die man dan voldoende capaciteiten om voorzitter van de Raad voor de Verkeersveiligheid te zijn."
Die capaciteiten bleek Van Vollenhoven inderdaad wel te hebben. Hij is inmiddels veertien jaar voorzitter van de Raad voor de Verkeersveiligheid en zijn werk heeft hem nationaal en internationaal tot een autoriteit op dat gebied gemaakt. Hij timmert momenteel aan de weg om te voorkómen dat de verkeersveiligheid wordt ondergesneeuwd door andere zaken, zoals de milieuproblematiek en internationale crises. "Na de Tweede Wereldoorlog is de auto het symbool bij uitstek van de individuele vrijheid geworden. De mobiliteit, de deelname aan het verkeer, is voor de doorsnee burger het laatste bolwerk van zijn vrijheid. Regelgeving wordt als een inperking daarvan gezien. Of het nou gaat om acties om de auto te laten staan of om snelheidslimieten en de verplichting een helm op te zetten, regels zijn een inbreuk op de privacy. We zitten in een zeer individualistische maatschappij, en iedere maatregel die de vrijheid van het verkeer beperkt wordt als een motie van wantrouwen tegen het eigen kunnen opgevat. U bepaalt zelf wel of u wel of niet kunt passeren. Een adviessnelheid van zestig kilometer is niet voor u, die is voor uw buurman". Hij praat met enige bevlogenheid over het belang van zijn werk en de noodzaak van het beperken van het aantal slachtoffers. "Verkeersveiligheid was destijds een afgedwongen zaak. Pas in 1973 kwam het besef dat er wat moest gebeuren. De Raad voor de Verkeersveiligheid heeft zijn voortbestaan te danken aan het feit dat de huidige minister dat ook zo ziet. Dat heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat zij verpleegster is geweest. Mevrouw Maij weet wat de consequenties van het verkeer kunnen zijn. Ze heeft, net als ik, de slachtoffers gezien".

TOCH GELUKT

"Een doorzetter", zo typeert Van Vollenhoven zichzelf. "Toen de prinses en ik trouwden, zeiden een heleboel mensen dat het niet goed zou gaan. Het was voor het eerst dat een prinses van Oranje met een gewone Nederlander trouwde. Ik had geen enkel voorbeeld in de geschiedenis van wie ik kon leren. Ik heb voortdurend geprobeerd de mensen ongelijk te geven die zeiden: Een prinses kan niet met een Nederlander trouwen, dat moet scheef lopen. Ik hoop dat men na mijn dood zal zeggen: Geestig. Het is hem toch gelukt. En ik moet zeggen: ik ben niet ongelukkig over mijn leven, en over de ruimte die de Nederlanders mij geboden hebben". Van Vollenhoven legt een rechtstreeks verband tussen koningin Wilhelmina, die na haar terugkeer uit Engeland geen enkele behoefte meer had aan pracht en praal, en het feit dat haar kleindochter Margriet toestemming kreeg om met een 'gewone burgerjongen' te trouwen. "Wilhelmina wilde één zijn met het Nederlandse volk en de glamour van het koningshuis afschudden. Mijn schoonouders streefden ook rechtstreeks contact met de bevolking na. Uit die sfeer kwam de toestemming voor ons huwelijk voort".

AFSTAND

Van Vollenhoven beschrijft zichzelf als iemand die graag mensen ontmoet, iets wat in zijn positie nogal eens problemen oplevert. "Ik denk niet dat wij geïsoleerd leven, maar je wordt in een cocon geplaatst. Vroeger zeiden ze: kijk, hij speelt nu voor prinsje. Toen ik trouwde, nam ik afstand. Volgens mij is dat natuurlijk, wanneer je met iemand een nieuw leven begint, maar het werd verkeerd uitgelegd. Wie met mij kennis maakt, wacht af tot ik het initiatief neem. Als ik u wil ontmoeten, moet ik zelf op u afkomen. In het verleden had ik daar vaak moeite mee. Als je zelf nog zoekt naar wie je bent en wat je wilt, ben je terughoudender. Naarmate ik ouder werd, is mijn zelfvertrouwen gegroeid. Tegenwoordig ga ik heel wat gemakkelijker op een ander af. Ik ben opener geworden". "Ik kan best een warenhuis binnenlopen om een das te kopen, en dat soort dingen doe ik ook. Maar ik moet altijd oppassen met wat ik doe en wat ik zeg. Er kan van alles mis gaan. Als ik een grapje maak, kan het verkeerd begrepen worden. Terwijl u dat zelfde grapje misschien heel goed kunt maken".

Nederland heeft dus geprobeerd u in een hokje te zetten?

Hij veert overeind. "Precies! Dat is het nou precies! Men gaat er vanuit dat je eigenlijk niets meer kunt, als je getrouwd bent met een prinses. Ik geef concerten met Pim Jacobs en Louis van Dijk, en de opbrengst komt ten goede aan de slachtoffers van verkeersongevallen en misdrijven. Wat zeggen ze dan? Hij moet zo nodig. En ze weten niet dat ik in mijn studententijd Pim al kende, en speelde met de Dutch Swing College Band. Ik heb vroeger op school heel veel piano gespeeld, zoveel dat ik er eindeloos door op school heb gezeten. Ik studeer nu een uur per dag en zes uur in het weekeinde. Maar als je met een prinses getrouwd bent, kan je toch niet piano spelen? Ieder woord dat hij zegt, dicteert Pim Jacobs toch zeker? En er zit toch zeker wel een cassettebandje in zijn vleugel? Of zou Louis van Dijk stiekem spelen doordat hij tegen de vleugel schopt waar Pieter achter zit?" "Ik zeg: als het niet kon, zou ik allang door de mand zijn gevallen. Ik heb voor de slachtofferhulp al vele malen mijn eigen salaris verdiend. De zalen lopen vol. En de elpee die ik met Harry van Hooff heb gemaakt, werd goud. Hij hangt daar aan de muur en hij is echt niet van chocolade. Pim en Louis zijn vakmensen. Denkt u dat die de zestig concerten met me hadden vol gehouden, als ik er niets van had gekund?"

ZONDER TITEL

Mr. Pieter van Vollenhoven is het enige lid van het Koninklijk Huis zonder titel gebleven. Zit hem dat dwars? "Vroeger is het wel ter sprake gekomen om mij een titel te geven. Als ik me goed herinner, heb ik toen gezegd: nee. Het sprak me persoonlijk niet zo aan". En zoekend naar woorden: "Tegenover mijn vrienden en mijn achterland. Net of ik anders zou zijn, met die titel. Laat me maar".

In het buitenland ligt dat overigens anders, geeft hij toe. "In het buitenland zou een titel best van pas komen. Hier in Nederland weten ze wel wie ik ben, maar in het buitenland snappen ze de Nederlandse verhoudingen niet. Prins Pieter? Ze weten niet hoe ze me moeten aanspreken. Ze beginnen met 'your highness' en eindigen met 'Pieter'. Eigenlijk zou het net zo'n soort situatie moeten zijn als met de staatssecretaris voor Buitenlandse Handel. Die is hier staatssecretaris, maar in het buitenland mag ze zich ook minister noemen".

Is de prinselijke titel voor uw kinderen een voordeel of een nadeel?

Het blijft lang stil. "Zij hebben het regelmatig als een nadeel ervaren. Ik probeer ze bij te brengen dat ze zich er niet aan moeten storen. Als de hemel wolkenloos is, komt er altijd op het meest onverwachte ogenblik een wolk voorbij. Als je de problemen vroeg krijg, vallen ze later altijd mee. Dat is dan twintig procent intelligentie en tachtig procent doorzettingsvermogen".

KNOKKEN

Het woord 'doorzettingsvermogen' valt regelmatig in het gesprek. Daarop attent gemaakt, begint Van Vollenhoven gedreven te praten. "Ik ben een doorzetter. Ik zal u eerlijk zeggen: Ik ben geweldig kritisch geworden door - door u, bij wijze van spreken. Ik heb ongelofelijk moeten knokken om mijn hoofd boven water te houden, om het waar te maken. Daar heb ik echt veel energie ingestoken. Of het nou om een concert ging, om het formuleren van een advies of om wat dan ook. Ik heb heel hard geknokt. En ik kan niet tegen mensen die niet knokken en die de kantjes er vanaf lopen".

Lachend trekt hij zijn betoog in het absurde door. "Er zijn van die mensen bij wie alles komt aanwappe[...] Op school bij voorbee[...] Ooooo, die kwamen dan [...] tienen....vreeeeselijk. Vooral de meisjes wa[...] altijd toegewijd, die haal[...] dan een acht of een negen[...] daar zat ik weer met een [...] of een vier. De meisjes wa[...] altijd beter. Ik begon [...] drie jongens en acht[...] meisjes in de klas, en ik [...] het een ellende, een [...] stand! Toen ik eenmaal [...] hten ging studeren, ging [...] veel beter. Dat ging [...] sneller dan de directeur [...] mijn school vreesde. [...] dacht dat ik later wel [...] tennisbaan zou moeten [...] aanvegen, of zoiets".

ONGECOMPLICEER[...]

Van Vollenhoven formule[...] vlot de drie belangrijk[...] eigenschappen die hij zi[...] zelf toekent: "Ik houd [...] een lach; ik los het op; ik [...] een doorzetter".

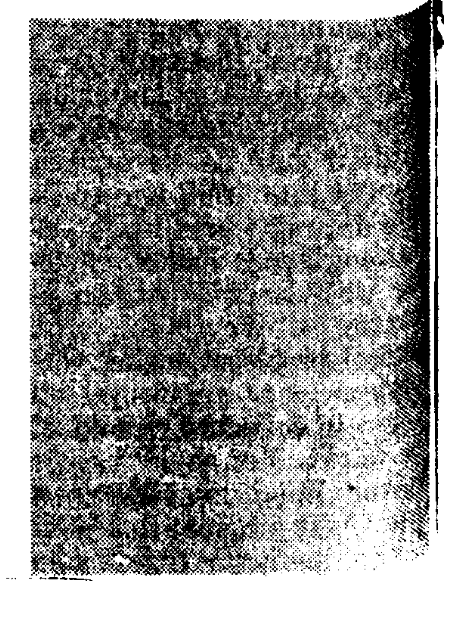
En het beeld van de 'on[...] compliceerde jongen' dat [...] velen leeft?

Hij aarzelt. "Ik ongecomp[...] ceerd? Ik houd daar wel [...] ja. Ik ben ongecomplicee[...] maar ik heb artiestenbl[...] in me. Dat betekent dat [...] grote ups en downs ken. [...] ben niet erg gelijkmatig [...] ik benijd de mensen die [...] wel zijn. Mijn ongecomp[...] ceerdheid komt naar bui[...] doordat ik altijd bereid [...] iets met een lach op [...] lossen. Geen gezeur, wa[...] over dan ook. Ik houd erv[...] om problemen op te losse[...] Om mensen te helpen m[...] hun puzzel. Daárom heb [...] ook een rechtenstudie ge[...] lgd: het leven vind ik [...] puzzel. Achteraf bekeken h[...] ik best een tijdje op [...] advocatenkantoor will[...] zitten. Of ik was in de rec[...] telijke macht gegaan".

Of in de politiek?

"Dat had ik graag gedaan. [...] houd van het bestuurl[...] werk, ik zou ook be[...] kamerlid hebben wil[...] worden. En ik zou, net als [...] meeste kamerleden, ook [...] de neiging hebben geh[...] minister te willen worden. [...] realiseer me dat dat lev[...] veel van je vraagt, maar [...] had het wel gewild".

"Ik heb niet de neiging [...] te staan bij alles wat n[...] kan in het leven. Ik h[...] altijd het vertrouwen wil[...] bevestigen dat de familie [...] de prinses in mij hebb[...] gesteld. Zij moeten t[...] gedacht hebben: hij kan het[...] hoewel het echt in het beg[...] moeilijk is geweest. Als je [...] wilt waarmaken, moet je n[...] stilstaan bij wat niet ka[...] Dat werkt verlammend. [...] moet het beste maken v[...] wat wèl kan. Dat geldt vo[...] iedereen. Geen enkele ba[...] is altijd leuk". Zijn gespre[...] spartners een voor een a[...] kijkend, zegt hij: "Noch v[...] u, noch voor mij wordt [...] leven gemaakt. U moet [...] zelf doen. Dat beteke[...] iedere keer dat je de ener[...] moet oproepen om er [...] van te maken. Dat ze t[...] zeggen 'leuke man is d[...] Potverdorie, altijd gaat hij [...] weer tegenaan. Dat probe[...] ik echt te doen. Er wat van [...] maken". "Soms maak [...] dingen mee om van [...] snikken. Ik kende iemand [...] jaren, we noemden elkaar [...] de voornaam en we maakt[...] regelmatig samen muzi[...] Op een keer zeg ik te[...] hem: ik ben nog nooit bij [...] thuis geweest en ik zou [...] vrouw wel eens willen le[...] kennen. Dan zegt hij, na [...] die jaren: zeg je dat n[...] omdat je lid bent van [...] koninklijk huis? Daar schr[...] ik dan van. Hoe is het mo[...] lijk? En dat soort ding[...] maken de kinderen ook m[...] Door zo'n opmerking uit [...] onverdachte hoek neemt [...] onzekerheid weer toe. Ze[...] in een omgeving waar [...] helemaal mezelf kan zij[...] gaat door dit soort ervaring[...] de onzekerheidsfactor in [...] ruggegraat meelopen".

Dealer in casino is docente geschiedenis

Rebecca Harlan: "Meerderheid casinobezoekers is aan het spel verslaafd"

Het fenomeen casino is op Curaçao niet onbekend meer. Vanaf de jaren vijftig kan er gegokt worden, vooral door de toeristen, want Curaçaoënaars werden niet geacht het casino vaker dan vier keer per maand te bezoeken. Inmiddels heeft elk zichzelf respecterend hotel een casino, waar zowel de lokale bevolking als de toeristen een gokje kunnen wagen.

In de Verenigde Staten is gokken slechts op twee plaatsen legaal: in de staat Nevada en, aan de Oostkust, in Atlantic City, New Jersey. Vanaf 1980 schoten daar de casino's als paddestoelen uit de grond. Inmiddels staan nu twaalf gokpaleizen vlak naast elkaar langs de Atlantische kust, het een nog protseriger dan het andere. Al deze casino's hebben luxe winkels, hotelkamers, verschillende restaurants en bars en minstens één zaal waar shows gegeven worden. In de weekends treden beroemdheden als Frank Sinatra, Pavarotti en de Beach Boys voor het gokkende publiek op. Wie veel en lang gokt, krijgt een gratis toegangsbewijs.

Door de komst van deze casino's, die wel tien keer zo groot zijn als die van Curaçao, heeft de vervallen oude familiebadplaats Atlantic City in de afgelopen tien jaar een face-lift ondergaan. Langs de kust de pracht en praal van de casino's, waar de 'stretched limousines' af en aan rijden, daarachter de armoede en de ellende van de minderbedeelden, die een graantje van de rijkdom hoopten mee te pikken.

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

Rebecca Harlan is docente geschiedenis aan een high school. Een jaar of tien geleden stopte zij met lesgeven om full-time in het casino te gaan werken. Dat werd haar na een aantal jaren toch een te leeg bestaan. Nu werkt zij weer als docente, maar in de drie maanden durende zomervakanties verdient zij haar vakantiegeld in het casino. Dan werkt zij in de weekends weer als dealer van Black Jack of Baccarat bij Caesar's, Palace één van de twaalf casino's.

Tijdens haar vakantie op Curaçao bezocht zij uit nieuwsgierigheid de lokale casino's. "Een wereld van verschil", constateert zij verbijsterd. Inderdaad, voor iemand die de enorme gokpaleizen in Atlantic City kent, zijn deze casino's kleine achterafkamertjes.

Wat zijn voor jou de grote verschillen tussen de casino's hier en die in Atlantic City?
"Het meest verbaasd was ik over het feit dat in één van de casino's Bingo gespeeld werd. Dat zou bij ons volslagen onmogelijk zijn. De tafel voor het craps-spel, het populairste spel in Atlantic City, diende gewoon als ondersteuning voor de bingospelers! Ik kon mijn ogen niet geloven, toen ik dat zag.

Wat ik ook erg raar vond, was dat mensen die niet speelden wel mochten zitten. In onze casino's is dat strikt verboden: de stoelen zijn uitsluitend voor de spelers. Wie wil zitten, moet ook spelen.

Ja, en dat mensen de speelkaarten mogen aanraken. Dat is bij ons zo ongeveer een doodzonde. Je zou dan immers de kaarten kunnen merken, of met de kaarten goochelen. Ik maak het wel eens mee dat mensen aan de kaarten willen komen en dan wijs ik hen erop dat dat echt niet kan".

GEMOEDELIJKER

Wat me bij 't spelen opviel, is dat de dealer op een gegeven moment niet wist hoeveel een kaartspeler gewonnen had. Ze aarzelde en keek naar de supervisor, die het duidelijk ook niet wist. Toen ik zei hoeveel het was werd dat gewoon geaccepteerd! Van een wildvreemde. Het is hier kennelijk allemaal wat gemoedelijker. De supervisors bij voorbeeld zítten gewoon.

REBECCA HARLAN
...Gokkers zijn vaak erg bijgelovig...
(Foto Ken Wong)

Maar ze hebben hier wel mooiere Black Jack tafels. En ook die grote, makkelijk leesbare speelkaarten vind ik erg prettig. Maar ja, de casino's mogen dan anders zijn, de spelers zijn natuurlijk hetzelfde. Een gokverslaafde is een gokverslaafde, waar ook ter wereld".

Hoe ben je dealer in Atlantic City geworden?
"Ik ben naar één van de speciale casinoscholen in New Jersey gegaan. Voor een baan bij het casino moet je minstens twee spelen geleerd hebben. Zo'n opleiding duurt ongeveer vijf maanden (300 uur). Je leert dan ook de dollarchips snel in stapeltjes van vijf te verdelen, zonder te kijken, zodat je de klanten vlot kunt uitbetalen. Ik heb in totaal vier spelen geleerd. Alleen de nieuwste spelen ken ik nog niet.

AUDITIE

"Na voltooiing van je opleiding ga je bij een casino solliciteren. Een auditie maakt deel uit van het sollicitatiegesprek. Je moet dan als het ware 'voorspelen'. Als je goed bevonden bent, word je aangenomen. De eerste twee à drie avonden werk je nog onder begeleiding, daarna sta je er alleen voor".

Waar komen al die mensen die in die twaalf casino's spelen eigenlijk vandaan?
"Uit de gehele Oostkust. Van Massachusetts tot Virginia, uit Pennsylvania, Maryland, Connecticut enzovoorts. Ze komen met busladingen vol om een dagje te gokken. De casino's willen zo graag klanten hebben, dat er speciale bustochten georganiseerd worden. Je koopt een ticket voor bij voorbeeld 25 dollar. Je rijdt dan met de bus naar het casino dat de reis sponsort en op de parkeerplaats krijg je ter waarde van bij voorbeeld 35 dollar chips om mee te spelen. Plus vaak nog een coupon voor een eenvoudige maaltijd in het restaurant. De filosofie is dat als die mensen eenmaal met dit 'gekregen' geld gespeeld hebben, ze vanzelf wel hun eigen geld gaan uitgeven. En dat gebeurt ook, anders waren de casino's allang failliet.

Dit soort bustochten wordt door allerlei instanties georganiseerd, die daarvoor ook weer geld van de casino's krijgen. Zelfs de kerk organiseert casino-bustochten. Sommige mensen zitten acht uur in de bus, alleen maar om één avondje te kunnen gokken in het casino. Daarna moeten ze meestal 's nachts - weer met de bus terug".

Is het een bepaald type mensen dat naar het casino komt?
"Nee. Je hebt de pleziergokker, de gokverslaafde en natuurlijk de hele rijke mensen, die niet meer weten hoeveel geld ze vergokken, de zogenaamde 'high rollers'. De pleziergokker is het leukste. Die komt in het casino om zichzelf te amuseren. Hij of zij speelt een uurtje en gaat dan naar het strand, een hapje eten of naar een show. Het gokken is onderdeel van het avondje uit. De pleziergokker geniet duidelijk van het spel, en als er gewonnen wordt is dat meegenomen".

"De gokverslaafden daarentegen lachen nooit, die hebben geen plezier in hun spel. Die zitten daar maar uren achter elkaar te spelen met een ernstige en gespannen blik in hun ogen. Als hun vrouwen - het gaat aan de kaarttafels vrijwel altijd om verslaafde mannen, de vrouwen zitten meer aan de machines - hen komen halen, worden die weggestuurd met de mededeling: "Stoor me niet! Je brengt alleen maar ongeluk". Of hun kinderen bellen hen op vanuit de speciaal voor kinderen ingerichte 'gameroom'.

Die smeken hun vader gewoon om met hen naar het strand te gaan. Maar ook zij worden afgewimpeld. Er moet gespeeld en bij voorkeur gewonnen worden. Dan kunnen eindelijk de schulden worden afbetaald. Ik ben bang dat de meerderheid van de spelers op de een of andere manier verslaafd is aan het gokken".

Wat is zo'n 'game-room' nu precies?
"Het casino is absoluut verboden voor personen beneden de 21 jaar. Daar wordt heel streng de hand aan gehouden. Als mensen dus hun kinderen meenemen, dan kunnen ze die naar de 'gameroom' sturen, waar allerlei gokmachines voor kinderen en andere spelletjes staan opgesteld".

Het gokken wordt hun dus al vroeg bijgebracht?
"Ja, zo zou je het wel kunnen stellen".

En de 'high rollers', wat zijn dat voor mensen?
"Dat zijn de mensen voor wie gokken een dagelijkse tijdspassering is. Die komen en gaan wanneer ze willen; ze worden zelfs per privé vliegtuig opgehaald, als ze dat wensen. Wij hebben bijvoorbeeld regelmatig een bekende man uit de radio- en televisiewereld over de vloer. Laten we hem Peter noemen. Deze Peter belt vanuit New York dat hij wil komen gokken en dan stuurt Caesar's een vliegtuig naar hem toe. Een limousine haalt hem op van het vliegveld en het toestel wacht totdat hij weer terug wil. Dat wachten van het toestel kost duizend dollar per uur!"

"Deze Peter is zo lastig, dat het casino een speciaal iemand heeft aangesteld, die zich om hem moet bekommeren. We noemen hem de 'babysitter', omdat Peter zich zo kinderachtig gedraagt. Hij drinkt teveel, grijpt de serveersters waar hij maar kan, en werpt vervolgens een honderd dollar chip als fooi op hun dienblad.

Het casino doet alles om zulke mensen te behouden, want ze brengen natuurlijk wel geld in het laatje. Dat gaat zo ver, dat ze toestaan dat hij zich niet aan de spelregels houdt. Hij mag bij voorbeeld bij Baccarat zijn inzet nog veranderen, als de kaarten al uit zijn. Als de Casino Control Commission daarvan zou horen, zouden ze dat beslist niet goedkeuren, maar het gebeurt wel".

Om wat voor bedragen gaat het eigenlijk bij deze 'high rollers'?
"Soms om echt hele hoge bedragen. Maar voor de spelers zelf stelt het vaak niks meer voor. Die zetten duizenden dollars in alsof het kwartjes zijn. Afgelopen zomer bij voorbeeld had Caesar's in verband met de paardenraces een heel vliegtuig Zuidamerikanen naar Atlantic City gehaald. Daar was ook een vrouw bij, die al eerder in ons casino had gespeeld. We herkenden haar aan haar gestreepte jurk en aan haar juwelen, die identiek waren aan de vorige keer. Kennelijk brachten die juwelen en die jurk haar geluk, want veel gokkers zijn erg bijgelovig.

...casino's anders, spelers hetzelfde...

Deze dame had de hele avond gespeeld en al veel geld gewonnen. Op een gegeven moment verloor zij alles weer, 70.000 dollar! Ze verblikte of verbloosde niet. Ze gaf ons zelfs nog duizend dollar fooi".

Krijgen jullie veel fooien?
"Ja gelukkig wel, want ons basissalaris is niet zo hoog. Per uur krijgen we tussen de drie en de zes dollar, afhankelijk van ervaring. Daarbovenop komt de fooi. Alle fooien worden per dag verzameld en gedeeld door het aantal uren dat er totaal gewerkt is. Dat 'uurbedrag' komt bij je salaris. Gemiddeld ligt dat tussen de vijftien en de twintig dollar per uur. Op goede dagen kan dat oplopen tot wel vijfentwintig dollar per uur extra. Met een high school diploma kun je bij het casino tussen de $ 35.000 en de $ 60.000 per jaar verdienen!"

"Veel mensen geven trouwens niet zomaar een fooi, maar ze zetten - naast hun eigen inzet - een bepaald bedrag voor de dealer in. De winst op die inzet is dan voor ons. Bij verlies krijg je niets. Het is wel erg leuk, als spelers dat doen. Je wilt als dealer dan echt dat ze winnen, want dan win jij zelf ook".

Hoe komen die mensen aan hun geld? Hebben ze dat contant bij zich?
"Soms wel. Laatst nog kwam er om tien uur 's ochtends een geheel in het zwart geklede man het casino binnen stappen. Die had een zwarte sok in zijn broekzak, waarin allemaal biljetten van honderd dollar tot bundeltjes van duizend dollar opgerold waren. Die man vergokte zijn hele sok: totaal tienduizend dollar".

'CREDIT-LINE'

"Maar er zijn ook mensen die een zogenaamde 'credit line' bij het casino hebben. Je kunt dan altijd geld opnemen en spelen. Je moet dan uiteraard wel bewezen hebben dat je over voldoende middelen beschikt. Een andere mogelijkheid is dat je een bepaald bedrag contant stort, alsof je een rekening bij het casino opent. Dan kun je daaruit telkens weer geld opnemen. Onlangs nog stortte iemand tien miljoen dollar contant om te kunnen gokken. In feite is dat een renteloze lening aan het casino".

Wat doet het casino nog meer om gokkers aan zich te binden?
"De gokkers die lang aan de tafels spelen en grote bedragen inzetten kunnen rekenen op RFB, dat betekent room, food en beverage (kamer, eten en drinken). Zodra de supervisor merkt dat je flinke bedragen vergokt zal hij je een diner aanbieden. Voor een etentje in het goedkoopste restaurant van het casino moet je toch wel twee uur achtereen spelen met inzetten van zo'n vijfentwintig dollar. Speel je met hogere bedragen en langer, dan wordt je een hotelkamer aangeboden, en eventueel kaartjes voor een show".

"Ben je eenmaal als vaste klant geregistreerd dan kun je die gratis kamer inclusief vervoer per limousine ook van te voren regelen. Je hebt dan tevens recht op gratis shows of op toegang tot de bokswedstrijden, die regelmatig in de casino's plaatsvinden. Maar ook voor de gewone plezierspeler is er altijd wat te beleven. De casino's hebben rond de speelzalen een hele amusementswereld opgebouwd om potentiele spelers naar Atlantic City te lokken. En dat al meer dan een decennium lang".

Speel je zelf ook?
"Ja, maar zodra ik merk dat ik teveel verlies, houd ik ermee op. Ik ben een typische pleziergokker.

Fooien zijn hier lager

De situatie op Curaçao is nauwelijks te vergelijken met die in de Verenigde Staten. Er bestaat op Curaçao bijvoorbeeld geen speciale opleidingsschool voor het casino. De plaatselijke casino's leiden hun mensen zelf op. De training duurt afhankelijk van het casino tussen de vier en de acht weken. Daarna lopen de aanstaande dealers vaak nog een sort stage in het casino voordat zij op contract gaan werken.

De fooien liggen op Curaçao aanzienlijk lager. In een maand tijd krijgt een dealer misschien veertig à zestig dollar extra. Geen vergelijking dus met de enorme bedragen die men in de Verenigde Staten aan het personeel betaalt. Maar daar zijn de uursalarissen dan ook relatief laag.

Het casino bij hotel Otrobanda betaalt ook het eten en de hotelkamer voor zogenaamde 'goede spelers'. Het gaat er daarbij niet zozeer om of een speler wint of verliest, alswel om de manier van spelen en de hoogte van de inzetten.

Er worden weliswaar geen vliegtuigen vol spelers naar Curaçao gehaald, zoals in Atlantic City gebeurt, maar het gebeurt wel eens dat het casino behalve de hotelkamer ook het vliegticket voor iemand betaalt. Het gaat daarbij om buitenlanders, vooral Venezolanen en Amerikanen.

Het casino van Van der Valk Plaza denkt er over om in de toekomst ook hotelkamers en vliegtickets voor bepaalde spelers te gaan betalen. Het casino is aangesloten op het 'central credit' systeem, wat betekent dat per fax kan worden gecontroleerd of iemand bij een casino in de Verenigde Staten een 'credit line' heeft. Als dat het geval is, krijgt de betreffende speler hier geld om mee te spelen. Als hij dat geld verliest, kan hij een cheque uitschrijven.

Strijd om medicijn

(vervolg van pag. 7)

heidswetenschap.

"We zijn al twintig jaar op zoek naar het vaccin tegen nekkramp. Nu zijn we zover dat we kinderen in Engeland, Noorwegen en Spanje met een middel van ons behandelen", meldt kolonel dr. Allan Cross, directeur van de afdeling besmettelijke ziekten. Een vijftien jaar durend onderzoek naar wondontsteking heeft zojuist een doeltreffend vaccin opgeleverd.

Verder gaan 18.000 militairen binnenkort een middel tegen hepatitis A beproeven. Faalt het medicijn, dan gaat Cross gewoon door. Zoals hij hoopt ooit nog eens een universeel griepvaccin te kunnen produceren. En wat hem ook leuk lijdt: een studie naar zandvliegjes in de Soedan, die met hun steken 30.000 doden per jaar veroorzaken.

"De mensen kunnen doorgaan zolang ze het antwoord op hun vragen niet hebben gevonden", zeggen ze bij Walter Reed. En bij commerciële broer Smith-Kline Beecham? "De mensen die met een hopeloos project bezig zijn krijgen een compliment, voor het goede wetenschappelijk werk. Om ze niet te demoraliseren. Weten wanneer te stoppen. Dat is het moeilijkste".

'Natuurlijk' beter worden

China: een land met zoveel andere gewoontes

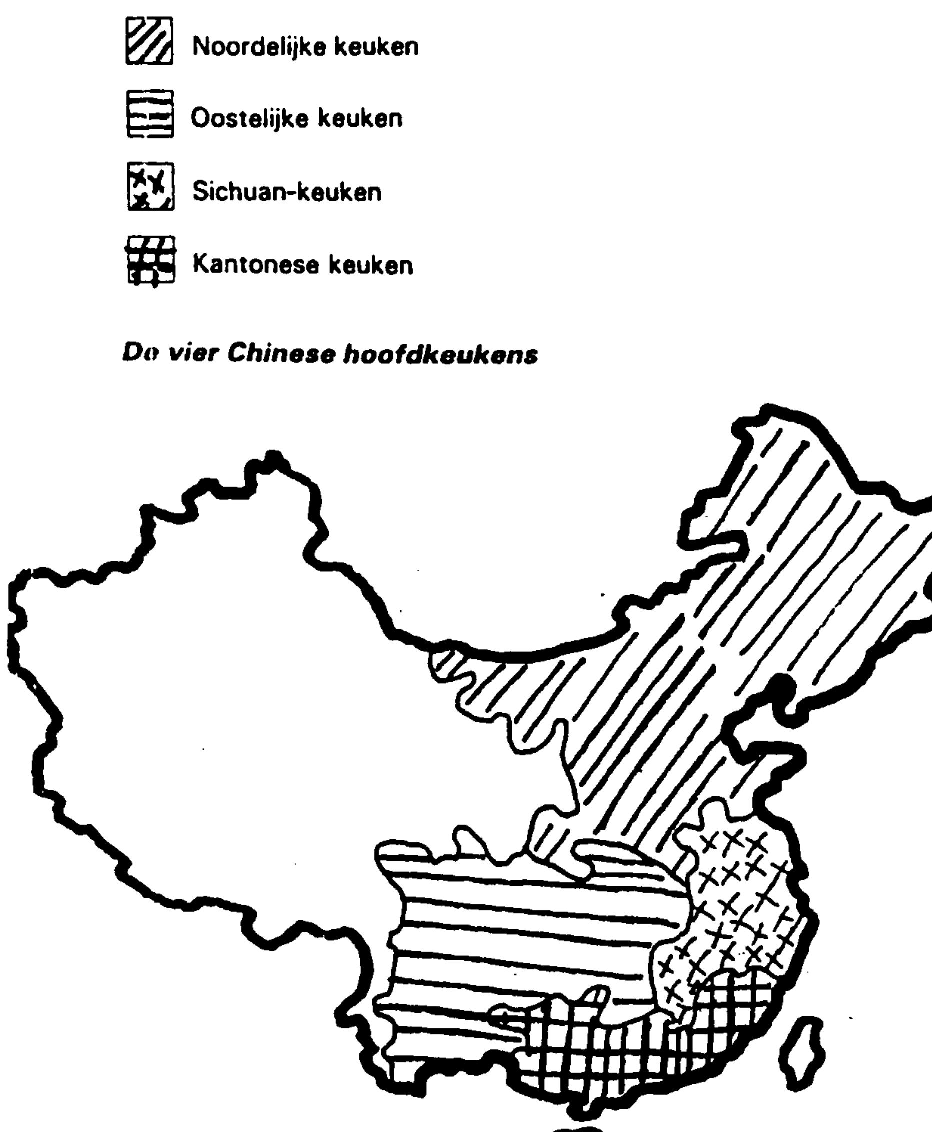

= door Rudolf de Wit =

KULTUREN KUNNEN zo verschillend zijn, dat wij er soms versteld van staan. Een gewoonte kan in een bepaald land heel normaal zijn, terwijl dezelfde gewoonte in een ander land als ongebruikelijk en zelfs onbeschoft kan worden opgevat. Het is interessant om gewoonten van een land te bestuderen en ze te vergelijken met de normen en waarden in je eigen land. In dit artikel iets over gewoonten in China. De denkwijze mag soms erg simplistisch zijn volgens ons denkpatroon, maar het mag niet betekenen dat het fout is.

In zo'n groot land als China, met bovendien een gebrekkige infrastructuur, is het logisch dat er regionaal afwijkende culinaire tradities zijn ontstaan. Het noorden en noordwesten van China grenzen aan de steppen en grasvelden van Mongolië en Xinjiang, waar veeteelt wordt bedreven. Daarom wordt er in deze streken meer vlees geconsumeerd dan in het zuiden en oosten dat aan zee grenst en waar de keukens meer zeevoedsel in hun maaltijden doen.

De bewoners van Guandong en Fujian vinden lams- en schapevlees even minderwaardig als de noordelingen hondevlees, een traditioneel zuidelijk gerecht. In het stroomgebied van de Yangzi produceert men grote hoeveelheden rijst, vis en groenten. In het verre westen heeft het bergachtige terrein voor een keuken gezorgd, waarin pepers en specerijen worden gebruikt om de koude van de hoge gebieden het hoofd te bieden.

De vier Chinese hoofdkeukens

De Chinese keuken is ingedeeld in vier hoofdtypen: die van het noorden, oosten, zuidoosten en de westelijke of zuidwestelijke. De noordelijke stijl, soms Beijingkeuken genoemd, weerspiegelt het strenge karakter van het klimaat van China's soms mensvijandige noordelijke gebieden. De keuken is grotendeels op tarwe gebaseerd, met knoedels, gebakken en gestoomde broodjes die het basisvoedsel vormen, en omvat veel schape- en lamsvlees, gelardeerd met uien, prei, gepekelde kool en komkommers.

Vele gerechten van deze keuken worden gebraden, met als resultaat krokante, knapperige spijzen. De koning van alle noordelijke gerechten is de Peking-eend. Deze wordt tijdens het braden met vet overgoten en goudbruin knapperig in kleine plakjes met dunne pannekoekjes, verse sjalotten en een zoutachtig smakende pruimensaus opgediend. Er worden wel vijftig verschillende gerechten uit een enkele eend bereid. Daarbij blijft werkelijk geen lichaamsdeel onbenut.

RIJKE SMAAK

De oostelijke keuken staat bekend om vooral zeevoedsel en om zijn rijke smaak. Veel gerechten zijn flink gekruid met knoflook en scherpe sesamolie. Shanghai zelf staat bekend om zijn gesmoorde vleesgerechten (of rondgekookt, met sojasaus, wijn en suiker). Andere hoogtepunten van deze keuken zijn de verschillende groentegerechten, het beroemde gerookte vlees en het gevogelte van Nanjing.

De zuidelijke of Kantonese keuken is het meest bekend. Deze heeft zich over de Westerlijke wereld verspreid met de stroom Chinese emigranten uit dit gebied tijdens de Qing-dynastie (1644-1912). Vanwege het klimaat en de vele vruchten is een van de kenmerken van de Kantonese keuken dat vlees en gevogelte met fruit wordt gezoet. Een ander element is de veelheid aan sauzen die bij het bereiden wordt gebruikt. De Kantonezen blinken ook uit in gestoomde visgerechten en geroosterde varkensvlees. Ze mengen ook vaak vlees met vis.

Vanwege een tekort aan brandstof en verwarmingsmateriaal moest men zich traditioneel met bijzonder korte kooktijd behelpen — kleine stukjes die kort in olie worden verhit. Hierdoor blijven voedingswaarde en vitaminen optimaal behouden. Er wordt maar weinig olie, zout of kruiden gebruikt. Nog meer dan elders in China proberen de Kantonezen alles wat te verteren valt eetbaar te maken. Veel gerechten gaan zelfs de Noordelijke Chinezen te ver, die menen dat de Kantonezen 'alles met vier poten behalve tafels en alles wat vliegt behalve vliegtuigen eten'.

De westelijke Chinese keuken is internationaal niet zo bekend, maar uniek vanwege zijn gul gebruik van groene en rode chilis, gember en pepertjes. De reden is waarschijnlijk drieledig: de nabijheid van het hete Birmaanse, Indiase en Pakistaanse eten; het hardvochtige bergklimaat dat om verwarming van het lichaam vraagt en het feit dat vele voedselstoffen (met uitzondering van rijst) hier altijd schaars zijn geweest en de gekruide spijzen hetzelfde voedsel anders doet smaken. Zouten, drogen, roken en bepekelen van voedsel is hier daarom belangrijker dan elders in China, waardoor de smaak van de voedselstoffen wordt versterkt.

Het hoofdbestanddeel van het dagelijkse voedsel van de armen werd gevormd door rijst of deegwaren. Deze begeleiden elke gang. Aan de tafels van de rijken werd rijst echter alleen aan het einde van de maaltijd geserveerd en diende het niet om de maag een ballast te geven, maar om de mond te reinigen en voor te bereiden op het desert. Indien de gastheer een grote hap rijst in de mond nam, betekende dit dat hij nog honger had en dat er verder gegeten moest worden.

In tegenstelling tot onze gewoonte bestaat de middagmaaltijd uit 3 gangen waarbij de laatste gang uit soep bestaat. De Chinezen vinden dat voedsel dat in de maag in de soep plonst ongezond. De soep moet zich achteraf tussen het reeds naar binnen gewerkte voedsel dringen om het af te breken en makkelijker verteerbaar te maken. Soep wordt overigens als een onontbeerlijk onderdeel gezien.

De eerste thee die Europa bereikte was uit China afkomstig. De Engelsen namen de Zuid-Chinese benaming hiervoor over de 'tay' werd verbasterd tot 'tea'.

Er bestaat een leuke anekdote over de ontdekking van rijstwijn. Zo zou er meer dan 3500 jaar geleden een kok aan het hof van de vorst per ongeluk de rijst zijn vergeten, die hij in een aarden pot te weken had gezet. Pas een paar dagen later dacht hij er weer aan. Omdat hij vreesde dat de rijst niet goed meer was, nam hij er voorzichtig wat van in de mond. De smaak beviel hem uitstekend. Aangezien een extra controle nooit weg is, nam hij een tweede — al wat grotere — slok, en een derde en vierde. Al spoedig bereikte zijn vrolijke gezang zijn collega's die nieuwsgierig kwamen toelopen. De ontdekking van rijstwijn was toen een feit.

Als u al deze gewoonten niet als zo vreemd heeft ervaren dan krijgt u dit nog als laatste: Natafelen is voor Chinezen een vrij onbekend begrip. Direct na het nagerecht is de maaltijd ten einde en wordt het samenzijn abrupt afgebroken. In bepaalde opzichten zijn de Chinese tafelmanieren in Westerse ogen informeel. Slurpen, smakken, luidruchtig kauwen, spreken met de mond vol, met je elleboog op tafel leunen, het zijn allemaal acceptabele gedragingen. Graten en botjes spuwt men op de grond of legt men op het tafelkleed. Immers, een oud Chinees gezegde luidt dat het tafelkleed er na een goede maaltijd als een slagveld moet uitzien.

In een volgend artikel zullen we het over de denkwijze in de gezondheidszorg hebben. Vreemd, anders maar nogmaals niet fout, maar juist vol verrassingen.

Ziek en Gezond

Medische mogelijkheden en medische ethiek...

= door dr M. de Grood =

U ZULT WEL in de pers hebben vernomen, dat het in de Verenigde Staten aan een medisch team is gelukt om een te vroeg geboren zuigeling van 250 gram in leven te houden door middel van allerlei nieuwe medische technieken. Het kind is thans 2 jaar oud maar wel zwakzinnig. We kunnen tegenwoordig allerlei organen transplanteren maar moeten dan wel de patiënt voor heel zijn leven geneesmiddelen geven om te voorkomen, dat het overgeplante orgaan niet afgestoten wordt. Er zijn heel wat gevallen van kanker, waarbij door ingrijpende operaties kankergezwellen kunnen worden weggenomen, waarna dan behandelingen met zg. cytostatica en röntgenbestraling moet worden toegepast om het leven van de patiënt kortere of langere tijd te rekken. Er zijn patiënten, die als gevolg van een hersenletsel of andere oorzaak in comma raken en dan nog op allerlei kunstmatige manieren (sondevoeding, beademing) in het leven kunnen worden gehouden zonder dat er een kans bestaat dat ze nog ooit zullen bijkomen. Hetzelfde geldt vaak voor kinderen, die veel te vroeg of met een ernstig gebrek worden geboren; door middel van intensieve verpleging kunnen ze dan in leven worden gehouden maar wel met zware gebreken.

In hoeverre is een arts verplicht om tot dit soort behandelingen over te gaan of hoe lang moeten ze doorgaan met vaak zeer intensieve behandelingen om de patiënt in het leven te houden?

Bij het verkrijgen van de graad van arts belooft deze om steeds het leven van de patiënt te respecteren. De vraag stelt zich echter wat we verstaan onder 'het leven'. Kunnen we bij een patiënt met een toestand van blijvende bewusteloosheid, waar de geest niet meer functioneert wel over 'leven' spreken? Heeft een mens, die permanent een zware invaliditeit tegemoet gaat, nog wel een leefbaar leven?

Tegenwoordig beginnen artsen zich steeds vaker die vraag te stellen: Is het leven, wat we willen behouden, nog wel een leefbaar leven? Dat zijn de vragen die de medische ethiek zich tegenwoordig stelt. De techniek in de medische mogelijkheden is ver vooruit op deze problemen, die men kan samenvatten onder de term 'medische ethiek'.

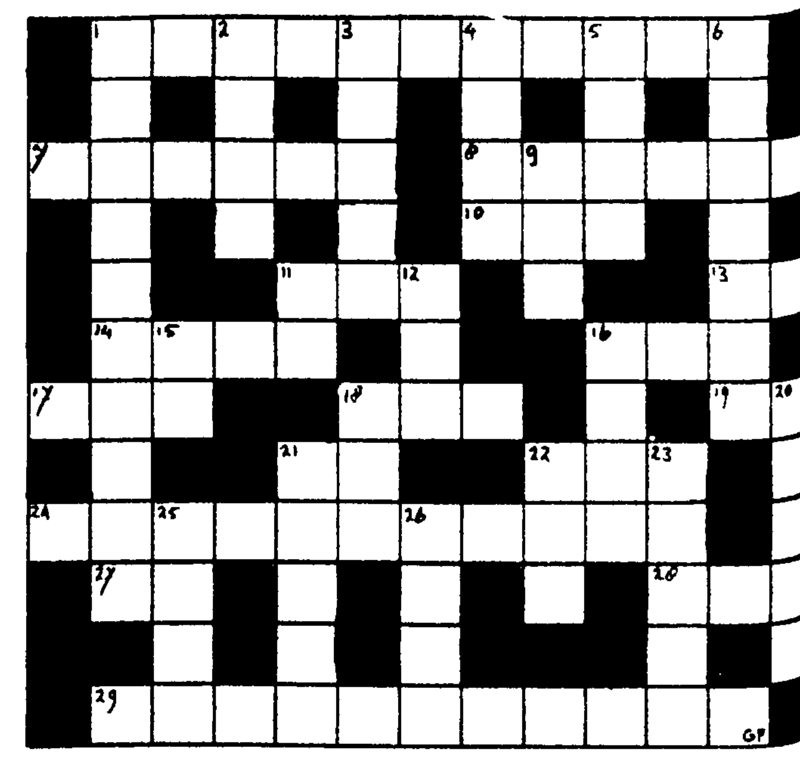
Als voorbeeld wil ik geven een kind wat met een zg. open rug wordt geboren. Er zijn er, waar het om een uitwendige afwijking gaat, die chirurgisch goed te verhelpen is. Er zijn er echter ook, die bij deze aandoening ernstige stoornissen hebben: verlamming van de voetjes, een voortdurende incontinentie voor urine en ontlasting, een blijvende impotentie, ernstige misvormingen van de wervelkolom en de voetjes. Als je zo'n kind operatief behandelt (het is nl. mogelijk het defect te sluiten) dan gaat het kind een leven tegemoet met allerlei zware handicaps zoals voortdurende urineweginfecties, doorliggen (decubitus) en is vanaf het begin veroordeeld tot een rolstoel. Wordt het niet geopereerd, dan zal het kind binnen korte tijd aan een hersenvliesontsteking doodgaan.

Waartoe moet een arts dan besluiten? Is een kind met al die handicaps in staat een 'leefbaar' leven te leiden of mag de arts de behandeling nalaten?

Dit is een duidelijke vraag voor de medische ethiek. Gelukkig gaat men er tegenwoordig toe over om in deze gevallen met een groep van artsen van verschillende disciplines deze gevallen te beoordelen en in overleg met psychologen en niet op de laatste plaats de ouders te besluiten wat men zal doen.

Het leven van een patiënt is een eerste belang voor de arts, maar hierbij moet men zich wel afvragen of het leven, wat je hem biedt, ook voor de patiënt ook een leefbaar leven is.

CRYPTOGRAM

Deze week voor de afwisseling geen kruiswoordpu[zzel] maar een cryptogram. Voor wie zoiets nog nooit ee[n] geprobeerd heeft: de omschrijvingen bij een cryptogram [zijn] met opzet onduidelijk en het is uw taak de hersenkron[kels] van de opsteller te volgen.

Een drietal voorbeelden van veelgebruikte soorten omsch[rij]vingen:

Boos omdat het eten te gaar is? - *aangebrand.*
Beslag op wat van het voertuig over is - *arrest.*
Dag - *afscheidswoord.*

Voorlopig één keer in de maand een cryptogram. Su[cces] ermee!

Horizontaal:
1. golf van ontsteltenis (11)
7. insect aan de teugels (6)
8. drie noten in de afvoer (6)
10. je moet het ruim kiezen (3)
11. Europeaan is vreemd (3)
13. insect op de hoogte (2)
14. bloem om op te schieten (4)
16. dierlijke jongen (3)
17. verstandslied (3)
18. bewonderaar die verkoeling brengt (3)
19. heerlijk, zo'n doodsspreuk! (2)
21. haar weefsel (2)
22. dat wapen is mijn letter (3)
24. bergruimte voor sieraad (11)
27. alweer die toon (2)
28. ellendige opstelling (3)
29. chef-postbode (11)

Verticaal:
1. beweegt zich voor[t] een schim (10)
2. dag meisje op het v[...] veld (4)
3. heks voor paard[en]wagen (5)
4. sluiting zonder ont[...]ping (4)
5. in de beurs gesne[...] (4)
6. een nicotine-versla[afde] moeder zonder man (7)
9. lijst op het toneel (3)
11. plantaardige klan[k]
12. het mastdeel in brandgang (3)
15. slaapt diep voor wagen (2)
16. meisjesplant (4)
18. lekker die kleine m[...] (3)
20. eilandsdrank (5)
21. ben je in het m[...]lair? (5)
22. moe van het scha[...] (3)
23. krachtige boete (5)
25. fijn zwart (4)
26. die schaamte (4)

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Mevr M.C.H. Davelaar
Kaya Pandellis 7 Alhier

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 e[...]
Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Huber[t] Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Tra; 4. Omstreken; 11. Big; 14. Aar; 15. Pui; 16. Alt; 17. Oer; 18. Stal; 20. Aks; 22. Arme; 23. Toren; 24. Slaan; 26. Raden; 27. A.v.; 28. Slippen; 30. Ne.; 31. Terne; 32. Feeks; 33. Meter; 35. Sloep; 37. Inval; 41. T.o.; 42. Verlies; 45. Ga; 46. Bloot; 48. Riant; 49. Veter; 51. Laks; 53. Sta; 55. Roer; 56. Ede; 57. Eva; 59. Eli; 61. Ede; 62. Ter; 63. Bedreigen; 64. Nel.

VERTIKAAL: 1. Tasten; 2. Rato; 3. Ararat; 4. Op; 5. Mud; 6. Si; 7. Rekapitulatie; 8. Ka; 9. Els; 10. N.T.; 11. Bordes; 12. Ieme; 13. Grenen; 19. Levenloos; 20. Ali; 21. Sap; 22. Aanklager; 24. Slemper; 25. Nefriet; 28. Sn.; 29. Ne.; 34. Tablet; 35. Stoker; 36. E.v.; 38. N.S.; 39. Latoen; 40. Korrel; 43. Ris; 44. Ina; 47. Lade; 50. Eede; 52. Ave; 54. Ale; 57. Eb; 58. Ad.; 59. Eg; 60. In.